

Data publikacji: 15-04-2011

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII KADENCJA**

Warszawa, dnia 11 kwietnia 2011 r.

Druk nr 1181

**PREZES
TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO**

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Szanowny Panie Marszałku,

Na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.) uprzejmie przekazuję **Informację o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w 2010 roku**, zatwierdzoną przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału, a następnie zaprezentowaną na publicznym posiedzeniu Zgromadzenia 6 kwietnia 2011 r.

Łączę wyrazy szacunku

(-) prof. Andrzej Rzepliński

INFORMACJA

**o istotnych problemach
wynikających z działalności i orzecznictwa
Trybunału Konstytucyjnego
w 2010 roku**

Warszawa 2011

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów i skrótów	6
Wprowadzenie	7
Rozdział I. Pozycja ustrojowa i kompetencje Trybunału Konstytucyjnego	8
1. Skład Trybunału Konstytucyjnego, kadencja i wybór sędziów	8
2. Kompetencje Trybunału Konstytucyjnego	9
3. Kryteria oraz metody kontroli konstytucyjności	13
Rozdział II. Wybrane, podstawowe problemy w orzecznictwie z 2010 r.	17
1. Konstytucyjne standardy tworzenia prawa	17
1.1. Standardy wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego	17
1.1.1. Zasada poprawnej legislacji	17
1.1.2. Zasada ochrony praw nabytych	17
1.2. Tryb ustawodawczy	18
1.2.1. Równoległe i nieskoordynowane nowelizacje tej samej ustawy	18
1.2.2. Pospieszny tryb prac nad projektami ustaw	18
1.3. Przekazywanie kompetencji normotwórczych	18
1.3.1. Upoważnienie do wydania rozporządzenia	18
1.3.2. Upoważnienie do wydania aktu wewnętrznego	19
2. Problemy dotyczące ustroju i funkcjonowania organów władzy publicznej	19
2.1. Relacje pomiędzy konstytucyjnymi organami państwa	19
2.2. Gwarancje niezależności samorządu terytorialnego	20
2.3. Odpowiedzialność odszkodowawcza organów władzy publicznej	20
3. Konstytucyjny status jednostki	21
3.1. Konstytucyjna ochrona prawa własności i innych praw majątkowych	21
3.2. Konstytucyjne wolności w sferze aktywności zawodowej	22
3.3. Konstytucyjne prawa o charakterze socjalnym	22
3.4. Konstytucyjne gwarancje wolności działalności w związkach zawodowych	23
3.5. Standardy konstytucyjne w zakresie odpowiedzialności karnej	23
3.6. Obowiązki konstytucyjne	24
4. Zasady finansowania partii politycznych oraz kontrola konstytucyjności ich działalności	24
4.1. Finansowanie partii politycznych	24
4.2. Kontrola konstytucyjności działalności partii politycznej	25
5. Prawo do sądu	25
6. Prawo do zabezpieczenia społecznego	26
6.1. Zasady kształtowania przez ustawodawcę systemu zabezpieczenia społecznego	26
6.2. Równe prawo kobiet i mężczyzn do zabezpieczenia społecznego	27
6.3. Finansowanie z budżetu państwa składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników	27
7. Relacje między prawem polskim a prawem Unii Europejskiej	28
7.1. Suwerenność RP a członkostwo w UE	28
7.2. Granice przekazania kompetencji władzy państwowej	28
7.3. Uprozczone procedury zmiany prawa UE	29

7.4. Kontrola konstytucyjności przepisów implementujących prawo UE	29
8. Zagadnienia związane z problematyką rozliczeń i odpowiedzialności za działania w okresie PRL	30
8.1. Standardy dotyczące ustawodawstwa rozliczeniowego	30
8.2. Dostęp do dokumentów wytworzonych w okresie PRL	31
Rozdział III. Skutki orzeczeń dla działalności prawodawczej	32
1. Obowiązek prawodawcy usuwania skutków hierarchicznej niezgodności norm	32
2. Analiza potrzeby lub celowości zmian w związku z orzeczeniami zapadłymi w 2010 r.	34
2.1. Wyroki aktualizujące obowiązek dokonania zmian w prawie	34
2.1.1. Wyroki z odroczeniem terminu utraty mocy	34
2.1.2. Wyroki wydane w ramach kontroli prewencyjnej (brak nierozterwalnego związku)	36
2.1.3. Inne wyroki wymagające działań prawodawczych	37
2.2. Wyroki, w związku z którymi reakcja prawodawcy jest pożądana	38
2.3. Wyroki wskazujące na uchybienia legislacyjne oraz sugerujące zmiany w prawie	38
2.4. Postanowienia sygnalizacyjne	39
3. Analiza prowadzonych w 2010 r. działań prawodawczych zmierzających do wykonywania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego	40
3.1. Poprawa stanu wykonywania orzeczeń	40
3.2. Wykonywanie orzeczeń z inicjatywy Senatu	40
3.3. Wykonywanie orzeczeń z inicjatywy Rady Ministrów	41
3.4. Działania podejmowane przez inne organy	42
3.5. Wybrane problemy procesu reagowania na orzeczenia	42
4. Przykłady braku właściwej reakcji prawodawczej na orzeczenia	43
4.1. Problem ograniczonego zakresu instrumentów przywracania stanu konstytucyjności przez Trybunał	43
4.2. Przykłady wyroków niewykonanych w terminie odroczenia	43
4.3. Przykłady częściowego wykonania wyroków	45
4.4. Przykłady braku reakcji na wyroki zakresowe	45
4.5. Przykłady braku właściwej reakcji na postanowienia sygnalizacyjne	46
Rozdział IV. Wpływ orzeczeń Trybunału na stosowanie prawa przez organy administracji publicznej oraz sądy	47
1. Uwagi wprowadzające	47
2. Obowiązek uwzględnienia orzeczeń Trybunału przez organy stosujące prawo	47
3. Problemy związane ze wznowianiem prawomocnie zakończonych postępowań po wyroku Trybunału o hierarchicznej niezgodności	48
4. Problem stosowania przez sądy niekonstytucyjnych przepisów w okresie odroczenia	50
5. Wybrane wypowiedzi Trybunału dotyczące skutków orzeczeń	52
Rozdział V. Działalność pozaorzecznicza	53
1. Uwagi wprowadzające	53
2. Uroczystości oraz konferencje naukowe zorganizowane w siedzibie TK	53
3. Współpraca krajowa i międzynarodowa	54
4. Działalność informacyjna i edukacyjna	55

ZAŁĄCZNIKI	57
Załącznik nr 1. Analiza danych statystycznych dotyczących wpływu spraw.....	59
Załącznik nr 2. Analiza danych statystycznych dotyczących spraw zakończonych.....	62
Załącznik nr 3. Rodzaje rozstrzygnięć zawartych w wyrokach.....	71
Załącznik nr 4. Wzorce kontroli w sprawach zakończonych wyrokiem	72
Załącznik nr 5. Przedmiot kontroli w sprawach zakończonych wyrokiem	75
Załącznik nr 6. Przegląd treści sentencji wyroków zapadłych w 2010 r.	85
Załącznik nr 7. Charakterystyka postanowień o umorzeniu postępowania	116
Załącznik nr 8. Przegląd treści zdań odrębnych od orzeczeń z 2010 r.	121
Załącznik nr 9. Zestawienie wyroków z odroczeniem terminu utraty mocy	133
Załącznik nr 10. Zestawienie orzeczeń niezrealizowanych przez prawodawcę	136
Załącznik nr 11. Wykaz powołanych orzeczeń	142

Wykaz ważniejszych skrótów i skrótów

ABW	–	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
ANR	–	Agencja Nieruchomości Rolnych
AW	–	Agencja Wywiadu
CBA	–	Centralne Biuro Antykorupcyjne
ENA	–	Europejski Nakaz Aresztowania
FUS	–	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych
IPN	–	Instytut Pamięci Narodowej
KRS	–	Krajowa Rada Sądownictwa
MPiPS	–	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
NIK	–	Najwyższa Izba Kontroli
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
PRL	–	Polska Rzeczpospolita Ludowa
RCL	–	Rządowe Centrum Legislacji
RM	–	Rada Ministrów
RP	–	Rzeczpospolita Polska
RPO	–	Rzecznik Praw Obywatelskich
SN	–	Sąd Najwyższy
SO	–	Sąd Okręgowy
SR	–	Sąd Rejonowy
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
UE	–	Unia Europejska
WRON	–	Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego
WSA	–	Wojewódzki Sąd Administracyjny
ZUS	–	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Wprowadzenie

XXV rocznica powstania Trybunału Konstytucyjnego

W 2010 r. Trybunał Konstytucyjny obchodził 25 rocznicę powstania. W 1985 r. uchwalona została pierwsza, obecnie już nieobowiązująca, ustawa o Trybunale Konstytucyjnym; w tym samym roku powołano także pierwszy skład Trybunału.

Okrągła rocznica powstania Trybunału stanowiła doskonałą okazję do sporządzenia bilansu dotychczasowej działalności polskiego sądu konstytucyjnego, zarówno pod kątem oceny tego, czy powinien funkcjonować w kształcie ustrojowym i kompetencyjnym zdefiniowanym ostatecznie przez Konstytucję RP, jak też pod kątem oceny adekwatności obowiązujących uregulowań proceduralnych i organizacyjnych.

Z okazji ćwierćwiecza istnienia sądownictwa konstytucyjnego w Polsce w siedzibie Trybunału odbyła się konferencja zatytułowana *Ewolucja funkcji i zadań Trybunału Konstytucyjnego – założenia a ich praktyczna realizacja*. Poświęcona została refleksji nad pozycją ustrojową, działalnością i orzecznictwem Trybunału w okresie 25 lat funkcjonowania oraz wnioskowi i propozycjom *de lege ferenda* w zakresie konstytucyjnych i ustawowych zasad funkcjonowania Trybunału.

Efektem konferencji jest okolicznościowa *Księga XXV-lecia Trybunału Konstytucyjnego* zawierająca w szczególności teksty referatów wygłoszonych przez wybitnych przedstawicieli nauki prawa oraz praktyki prawa konstytucyjnego. Obejmowały one przede wszystkim zagadnienia ewolucji orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz jego znaczenia, a także pozycji ustrojowej, kierunków ewentualnych zmian konstytucyjnej i ustawowej regulacji funkcjonowania Trybunału, a także skutków oraz wykonywania orzeczeń.

Rozdział I

Pozycja ustrojowa i kompetencje Trybunału Konstytucyjnego

1. Skład Trybunału Konstytucyjnego, kadencja i wybór sędziów

(1) Trybunał Konstytucyjny, zgodnie z art. 10 ust. 2 Konstytucji, jest jednym z organów władzy sądowniczej. Składa się z piętnastu sędziów, wybieranych indywidualnie przez Sejm na dziewięcioletnią kadencję. Osoba wybierana na sędziego Trybunału powinna wyróżniać się wiedzą prawniczą. Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym (dalej: uTK) precyzuje, że kandydat powinien posiadać kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska sędziego SN lub NSA.

(2) Konstytucja w szczególny sposób określa pozycję prawną sędziów konstytucyjnych. Podlegają oni wyłącznie Konstytucji, są niezawisli w sprawowaniu urzędu, nie mogą zostać ponownie wybrani do składu Trybunału, nie mogą także należeć do partii politycznych, związków zawodowych ani prowadzić działalności, której nie daje się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów (art. 194-195 Konstytucji).

(3) Jedną z gwarancji niezawisłości sędziów Trybunału jest immunitet. **Sędziowie nie mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności karnej bez zgody Trybunału** wyrażonej w formie uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału (art. 196 Konstytucji). Mając na uwadze, że określona w ustawie lustracyjnej odpowiedzialność osób zobowiązanych do złożenia oświadczenia lustracyjnego ma charakter odpowiedzialności karnej w rozumieniu art. 42 Konstytucji, należy przyjąć, że **wymóg uprzedniego uzyskania zgody Trybunału dotyczy również postępowań lustracyjnych**¹.

(4) Z początkiem 2010 r. funkcję sędziego Trybunału pełnili: Stanisław Biernat, Zbigniew Cieślak, Maria Gintowt-Jankowicz, Mirosław Granat, Marian Grzybowski, Wojciech Hermeliński, Adam Jamróz, Marek Kotlinowski, Teresa Liszcz, Ewa Łętowska, Marek Mazurkiewicz, Janusz Niemcewicz, Andrzej Rzepliński, Mirosław Wyrzykowski oraz Bohdan Zdziennicki. W 2010 r. kilkakrotnie doszło do zmian w składzie Trybunału.

(5) 2 marca 2010 r. upłynęła kadencja sędziego oraz wiceprezesa Trybunału, Janusza Niemcewicza. 6 maja 2010 r. na sędziego Trybunału została wybrana Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz.

2 grudnia 2010 r. zakończyła się kadencja czterech sędziów – Mariana Grzybowskiego, Marka Mazurkiewicza (wiceprezesa Trybunału od 3 marca 2010 r.), Mirosława Wyrzykowskiego oraz Bohdana Zdziennickiego (prezesa Trybunału od 26 czerwca 2008 r.). 26 listopada 2010 r. na stanowisko sędziów Trybunału zostali wybrani: Stanisław Rymar, Piotr Tuleja oraz Marek Zubik. Kadencje sędziów rozpoczęły się 3 grudnia 2010 r. Do końca 2010 r. jedno stanowisko sędziowskie pozostało nieobsadzone².

3 grudnia 2010 r. Prezydent RP powołał sędziego Andrzeja Rzeplińskiego na stanowisko prezesa Trybunału, a sędziego Stanisława Biernata na stanowisko wiceprezesa.

¹ Uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK z 13 lipca 2010 r.; dostępna na stronie: www.trybunal.gov.pl.

² 5 stycznia 2011 r. Sejm wybrał na stanowisko sędziego Trybunału Małgorzatę Pyziak-Szafnicką.

2. Kompetencje Trybunału Konstytucyjnego

(1) Podstawową kompetencją Trybunału jest **kontrola hierarchicznej zgodności aktów normatywnych (tzw. pionowa kontrola)**. Zgodnie z art. 188 Konstytucji, orzeka on w sprawach zgodności:

- ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją;
- ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie;
- przepisów prawa wydawanych przez centralne organy państwowe z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami.

(2) Konsekwencją takiego ujęcia kompetencji Trybunału jest **brak możliwości badania tzw. poziomej zgodności aktów normatywnych**, a zatem wzajemnej zgodności (spójności treściowej) aktów prawnych o tej samej randze. Tego rodzaju kolizje powinny być rozwiązywane przez organy stosujące prawo (zob. np. wyrok z 23 lutego 2010 r., *K 1/08*).

Trybunał **nie może dokonywać oceny konstytucyjności aktów stosowania prawa** (zob. np. wyrok z 8 czerwca 2010 r., *P 62/08*) ani **prawa zwyczajowego**, a więc norm powstałych wówczas, gdy długotrwały zwyczaj stosowania łączy się z powszechnym przekonaniem o obowiązującym charakterze norm (*postanowienie z 1 marca 2010 r., P 107/08*). Pozycja ustrojowa oraz zakres kompetencji **nie pozwalają również Trybunałowi na dokonywanie oceny słuszności czy celowości działań władzy ustawodawczej** (zob. np. wyrok z 15 lipca 2010 r., *K 63/07*).

Trybunał **nie posiada kognicji do orzekania w sprawach zaniechania ustawodawczego**. Występuje ono w sytuacji, kiedy ustawodawca w ogóle nie ustanowił regulacji prawnych, nawet jeśli ich wprowadzenie jest konieczne z punktu widzenia Konstytucji (zob. np. *postanowienia: z 13 października 2010 r., P 19/09; z 29 listopada 2010 r., P 45/09*). Dopuszczalne jest natomiast orzekanie przez Trybunał w przypadku pominięcia prawodawczego oraz szczególnych jego form (zob. np. wyrok z 16 listopada 2010 r., *K 2/10*).

(3) W ramach kontroli hierarchicznej zgodności aktów normatywnych istnieją istotne różnice między tzw. kontrolą prewencyjną a następczą.

Kompetencję do uruchomienia **kontroli prewencyjnej** ma wyłącznie Prezydent RP. Przedmiotem kontroli w takim przypadku może być ustawa przedstawiona Prezydentowi RP do podpisu lub przedstawiona do ratyfikacji umowa międzynarodowa. Wzorcem kontroli mogą być natomiast wyłącznie przepisy Konstytucji.

W przypadku tzw. **kontroli następczej** przedmiotem mogą być akty normatywne wskazane w art. 188 pkt 1-3 Konstytucji.

(4) W ramach kontroli następczej wyróżnia się kontrolę abstrakcyjną (wszczętą na podstawie wniosku, niezwiązaną z indywidualną sprawą) oraz kontrolę konkretną (wszczętą na podstawie skargi konstytucyjnej lub pytania prawnego i służącą prawidłowemu rozstrzygnięciu indywidualnej sprawy). Wynik kontroli konstytucyjności, niezależnie od rodzaju kontroli, wywołuje skutek generalny i abstrakcyjny. **Kontrola abstrakcyjna** może być zainicjowana, zgodnie z art. 191 ust. 1 Konstytucji, przez Prezydenta RP, Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, Prezesa RM, Pierwszego Prezesa SN, Prezesa NSA, Prokuratora Generalnego, Prezesa NIK, RPO, grupę 50 posłów lub grupę 30 senatorów.

Podmiotom tym przysługuje nieograniczona (generalna) legitymacja do wszczynania postępowania przed Trybunałem. Oznacza to, że mogą inicjować postępowanie w sprawie konstytucyjności wszystkich norm podlegających kognicji Trybunału (zob. np. wyroki: z 11 lutego 2010 r., **K 15/09**; z 15 lipca 2010 r., **K 63/07**; z 24 listopada 2010 r., **K 32/09**).

(5) W 2010 r. ustawodawca przyznał Rzecznikowi Praw Dziecka możliwość **zgłoszenia oraz brania udziału w dwóch kategoriach postępowań przed Trybunałem**: wszczętych na podstawie wniosku RPO oraz na skutek skargi konstytucyjnej, o ile dotyczą praw dziecka³.

(6) Konstytucja wskazuje ponadto grupę podmiotów, które mają tzw. ograniczoną (szczególną) legitymację do inicjowania postępowania przed Trybunałem. Należą do niej: organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego, ogólnokrajowe organy związków zawodowych, ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i organizacji zawodowych, Kościoły i inne związki wyznaniowe. Podmioty te mogą wszczynać postępowanie przed Trybunałem jedynie w sprawach związanych bezpośrednio z zakresem ich działania. Również przedmiot i wzorce kontroli powołane przez te podmioty muszą mieścić się w konstytucyjnie i ustawowo określonym katalogu spraw należących do zakresu ich działania (np. Krajowa Rada Komornicza ma umocowanie do działania w sprawach dotyczących interesów komorników sądowych oraz ich ochrony, zob. wyrok z 14 grudnia 2010 r., **K 20/08**). Z kolei legitymacja KRS została ograniczona do kwestionowania hierarchicznej zgodności jedynie tych regulacji, które dotyczą niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

(7) W ramach **kontroli konkretnej** wyróżnia się kontrolę zainicjowaną wniesieniem **skargi konstytucyjnej** albo wystąpieniem z **pytaniem prawnym**. Złożenie skargi konstytucyjnej jest uprawnieniem każdego, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone (art. 79 Konstytucji). Natomiast zgodnie z art. 193 Konstytucji, z pytaniem prawnym do Trybunału może zwrócić się każdy sąd, jeśli od rozstrzygnięcia przez Trybunał wątpliwości co do konstytucyjności aktu normatywnego zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed tym sądem. W postępowaniu inicjowanym pytaniem prawnym Trybunał pełni funkcję subsydiarną. Oznacza to, że sądy powinny w pierwszej kolejności samodzielnie podjąć próbę dokonania wykładni prokonstytucyjnej (*postanowienie z 4 października 2010 r., P 12/08*)⁴. **Niespełnienie którejkolwiek z przesłanek formalnych** kontroli konkretnej uniemożliwia Trybunałowi dokonanie merytorycznej oceny podnoszonych zarzutów i skutkuje **koniecznością umorzenia postępowania** (zob. np. *postanowienie z 5 października 2010 r., P 79/08*).

W przypadku skargi konstytucyjnej istotną przesłanką rozpoznania jest to, aby jej przedmiotem był przepis, który stanowił podstawę ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie indywidualnej. Przedmiotem postępowania w sprawie zainicjowanej skargą konstytucyjną nie może być akt stosowania prawa, lecz akt normatywny naruszający konstytucyjne wolności lub prawa, który stanowił podstawę rozstrzygnięcia danej sprawy. Innymi słowy, skarga konstytucyjna może zostać skierowana wyłącznie przeciwko konkretnemu

³ Ustawa z 24 września 2010 r. o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka oraz niektórych innych ustaw; Dz. U. Nr 197, poz. 1307.

⁴ Zob. np. wyrok NSA z 26 kwietnia 2010 r., I OSK 76/10.

przepisowi („skarga na przepis”), a **nie na jego wadliwe zastosowanie**, choćby nawet prowadziło ono do niekonstytucyjnego skutku (zob. np. wyrok z 17 listopada 2010 r., *SK 23/07* oraz *postanowienie* z 2 grudnia 2010 r., *SK 11/10*). **Trybunał nie jest „trzecią instancją sądową”** władną korygować rozstrzygnięcia sądów powszechnych (*postanowienie* z 9 czerwca 2010 r., *SK 32/09*).

W przypadku pytań prawnych niezbędne jest przede wszystkim wykazanie przez sąd inicjujący postępowanie zależności między odpowiedzią na pytanie prawne (tj. orzeczeniem Trybunału) a rozstrzygnięciem zawisłej przed sądem sprawy indywidualnej. Zależność ta musi się opierać na relacji między treścią przepisu kwestionowanego przez sąd a stanem faktycznym sprawy, którą sąd ten rozpoznaje (zob. np. *postanowienie* z 19 kwietnia 2010 r., *P 40/09*).

(8) Orzeczenia Trybunału w przedmiocie kontroli konstytucyjności norm nie zawsze przybierają postać „prostego” rozstrzygnięcia o zgodności lub niezgodności z wzorcem kontroli (zob. np. wyroki: z 23 listopada 2010 r., *K 5/10*; z 14 grudnia 2010 r., *K 20/08*). Niejednokrotnie rozstrzygnięcie dotyczy hierarchicznej zgodności lub niezgodności określonego „zakresu” lub „części” przepisu. Taki zabieg pozwala Trybunałowi na wyznaczenie konstytucyjnej lub niekonstytucyjnej treści przepisu tak precyzyjnie, jak to tylko możliwe, przy jak najmniejszym uszczerbku dla systemu prawnego (zob. np. wyroki z 9 lutego 2010 r., *P 58/08*; z 23 lutego 2010 r., *K 1/08*; z 24 lutego 2010 r., *K 6/09*). Formułą wyroku zakresowego Trybunał posługuje się niekiedy, orzekając w przypadku pominięć prawodawczych lub szczególnych ich postaci (zob. np. wyrok z 16 listopada 2010 r., *K 2/10*). Do rzadkości należą wyroki, w sentencji których Trybunał rozstrzyga o niekonstytucyjności przepisu przy określonym jego rozumieniu (zob. np. wyrok z 27 października 2010 r., *K 10/08*).

(9) Trybunał może także wydawać tzw. postanowienia sygnalizacyjne o **stwierdzonych uchybieniach i lukach w prawie**, których usunięcie przez właściwe organy prawodawcze jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego (zob. *postanowienia sygnalizacyjne*: z 1 czerwca 2010 r., *S 1/10*; z 15 lipca 2010 r., *S 2/10*; z 2 sierpnia 2010 r., *S 3/10*; z 15 listopada 2010 r., *S 4/10*; z 30 listopada 2010 r., *S 5/10*).

(10) Poza dokonywaniem kontroli hierarchicznej zgodności norm, Trybunał jest właściwy także w sprawach badania **zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych** (art. 188 pkt 4 Konstytucji). Na etapie rejestracji partii oraz rejestracji zmian w statucie partii postępowanie w takiej sprawie może zostać wszczęte na wniosek Sądu Okręgowego w Warszawie będącego sądem właściwym do dokonywania wpisu do ewidencji partii politycznych. Już natomiast po tym, jak partia została wpisana do ewidencji, nabyła osobowość prawną i rozpoczęła działalność, postępowanie może zostać zainicjowane na wniosek podmiotów o ogólnej legitymacji procesowej, wskazanych w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji. Orzeczenie przez Trybunał niezgodności z Konstytucją celów lub działalności partii skutkuje (odpowiednio) bądź odmową dokonania jej rejestracji (rejestracji zmian w statucie), bądź wykreśleniem partii z ewidencji i jej likwidacją. W 2010 r. Trybunał umorzył postępowanie w sprawie zbadania zgodności z Konstytucją działalności partii politycznej „Samoobrona RP” (*postanowienie* z 24 listopada 2010 r., *Pp 1/08*).

(11) Trybunał ma także kompetencję do **rozstrzygania sporów kompetencyjnych** pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa (art. 189 Konstytucji). Postę-

powanie przed Trybunałem w tym zakresie mogą zainicjować: Prezydent RP, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes RM, Pierwszy Prezes SN, Prezes NSA oraz Prezes NIK. Jak dotąd jedyne rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego nastąpiło w 2009 r.⁵

(12) Szczególna kompetencja Trybunału dotyczy **rozstrzygania o istnieniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta RP** (art. 131 ust. 1 Konstytucji). Trybunał wydaje rozstrzygnięcie o istnieniu, względnie braku takiej przeszkody na wniosek Marszałka Sejmu w sytuacji, gdy Prezydent RP nie jest w stanie zawiadomić go o **przejściowej niemożności pełnienia urzędu**. Stwierdzenie przez Trybunał istnienia przeszkody, o której mowa, pozwala na tymczasowe przekazanie obowiązków Prezydenta RP Marszałkowi Sejmu. Jak dotąd nie zaszły okoliczności, które rodziłyby po stronie Trybunału konieczność wydania postanowienia w tego rodzaju sprawie⁶.

(13) Trybunał pozostaje związany zasadami proceduralnymi ograniczającymi jego kognicję. Jedną z nich jest **zasada skargowości**, z której wynika przede wszystkim, że każde postępowanie przed Trybunałem może zostać zainicjowane jedynie przez uprawniony podmiot, na zasadach i w trybie wskazanym w Konstytucji oraz odpowiednich ustawach. Trybunał nie może rozpoznać żadnej sprawy, wszczynając ją z własnej inicjatywy. Skutkiem przyjęcia zasady skargowości jest również to, że **w sytuacji wycofania wniosku** (odpowiednio – skargi lub pytania prawnego) przed rozprawą przez podmiot inicjujący postępowanie, Trybunał nie może dokonać merytorycznego rozpoznania sprawy i **zmuszony jest umorzyć postępowanie** (zob. np. *postanowienia*: z 15 lipca 2010 r., *K 21/09*; z 21 września 2010 r., *P 21/10*; z 17 listopada 2010 r., *K 6/10*). Powyższe stwierdzenia odnieść należy także do **wycofania wniosków Prezydenta RP** złożonych w trybie kontroli prewencyjnej (*postanowienia*: z 13 października 2010 r., *Kp 2/10* oraz z 18 października 2010 r., *Kp 1/10*).

(14) Istotne znaczenie ma także zasada **związania zakresem wniosku, pytania prawnego lub skargi** (art. 66 uTK). Zgodnie z tą zasadą Trybunał nie może badać innych kwestii (przede wszystkim – innych przepisów prawa) niż te, które zostały wskazane przez inicjatora postępowania (**związanie przedmiotem zaskarżenia**) ani dokonywać oceny pod kątem innych wzorców kontroli niż wskazane przez inicjatora (**związanie wzorcami kontroli**). Z punktu widzenia postępowania przed Trybunałem zasada ta – poza nielicznymi wyjątkami – uniemożliwia Trybunałowi dokonanie korekty wniosku, jeśli inicjator postępowania błędnie wskazał przedmiot lub wzorzec kontroli. Konsekwencją wspomnianej zasady jest także to, że rozstrzygnięcie Trybunału o zgodności określonego przepisu ze wskazaną przez inicjatora normą wyższej rangi nie powinno być traktowane jako definitywne potwierdzenie konstytucyjności (legalności) całego unormowania, a jedynie jako rozstrzygnięcie o zgodności konkretnego zaskarżonego przepisu z konkretnym wzorcem kontroli. Nie można w związku z tym wykluczyć sytuacji, że w przyszłości ten sam przepis zostanie ponownie zaskarżony do Trybunału ze wskazaniem odmiennych wzorców kontroli, a Trybunał orzeknie wówczas o jego hierarchicznej niezgodności. Nie można również wykluczyć odmiennego rozstrzygnięcia

⁵ Postanowienie z 20 maja 2009 r., Kpt 2/08.

⁶ Śmierć Prezydenta RP w wyniku katastrofy pod Smoleńskiem 10 kwietnia 2010 r. spowodowała uruchomienie odrębnej procedury określonej w art. 131 ust. 2 pkt 1 Konstytucji, w której udział Trybunału nie został przez ustrojodawcę przewidziany.

przy identycznych wzorcach kontroli, lecz odmiennych zarzutach i być może trafniejszej argumentacji przemawiającej za obaleniem domniemania konstytucyjności.

(15) Pewne kategorie spraw wnoszonych do Trybunału podlegają tzw. **wstępnej kontroli**. Dotyczy to skarg konstytucyjnych oraz wniosków podmiotów mających ograniczoną legitymację do inicjowania abstrakcyjnej kontroli norm w zakresie wyznaczonym przez art. 191 ust. 2 Konstytucji. Skargom lub wnioskom ww. podmiotów Trybunał może odmówić nadania dalszego biegu, jeśli są oczywiście bezzasadne lub gdy braki formalne, do uzupełnienia których inicjator postępowania został wezwany, nie zostały usunięte w terminie. Podstawą do odmowy nadania dalszego biegu na etapie kontroli wstępnej jest również wystąpienie jednej z przyczyn umorzenia postępowania, o których mowa w art. 39 ust. 1 uTK. Na postanowienie Trybunału o odmowie nadania dalszego biegu przysługuje zażalenie. Jeżeli Trybunał nie uwzględni zażalenia, inicjatorowi postępowania nie przysługuje środek odwoławczy. Natomiast uwzględniając zażalenie, Trybunał kieruje sprawę do rozpoznania na rozprawie (art. 36 ust. 7 uTK). Wstępna kontrola umożliwia – już w początkowej fazie postępowania – wykluczenie tych spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia (zob. np. *postanowienie z 12 lipca 2010 r., Tw 13/10*).

3. Kryteria oraz metody kontroli konstytucyjności

(1) W postępowaniu przez Trybunałem wyróżnia się trzy kryteria kontroli konstytucyjności:

- **merytoryczne** (ocena treści norm zawartych w przepisach aktu normatywnego),
- **proceduralne** (ocena tego, czy akt normatywny został wydany w trybie wymaganym przepisami prawa) oraz
- **kompetencyjne** (badanie kompetencji organu do wydania aktu normatywnego).

(2) Konstytucja nie dopuszcza możliwości inicjowania przez Trybunał z urzędu kontroli norm. Oznacza to, że Trybunał wykonuje swoje kompetencje wyłącznie z inicjatywy uprawnionych podmiotów wymienionych w Konstytucji (*postanowienie z 13 października 2010 r., P 19/09*). Trybunał upoważniony jest natomiast do **badania z urzędu** już zakwestionowanego aktu lub jego części **pod względem kryteriów proceduralnej i kompetencyjnej zgodności**, nawet jeśli treść pisma inicjującego postępowanie ogranicza się do przedstawienia zarzutów merytorycznych.

(3) Sposób dokonywania przez Trybunał kontroli zakwestionowanych przepisów w dużym stopniu zależy od trybu oraz przedmiotu i wzorców kontroli. Jeśli chodzi o tryb kontroli, to warto zauważyć pewną specyfikę badania spraw z wniosku Prezydenta RP w ramach prewencyjnej kontroli ustaw. Kontrolę tę Trybunał prowadzi bowiem przed publikacją aktu prawnego i jego wejściem w życie. Trybunał dokonuje zatem samodzielnie oceny skutków, jakie w przyszłości mogłyby powstać po wejściu w życie badanych przepisów. Ocena taka wymaga zachowania daleko idącej powściągliwości w zakresie rozpoznawania zarzutów materialnoprawnych. Sytuacja ta sprawia także, że silniejsze jest domniemanie konstytucyjności badanej regulacji.

(4) Z wyrokiem Trybunału wydanym w trybie kontroli prewencyjnej ściśle są związane konstytucyjne obowiązki Prezydenta RP oraz innych organów państwa wymienionych w art. 122 ust. 4. W sytuacji, kiedy Trybunał orzeknie o zgodności z Konstytucją

przepisów ustawy, Prezydent RP jest zobowiązany do jej podpisania. Skutki orzeczenia o niezgodności mogą być natomiast różne. W sytuacji, kiedy Trybunał orzeknie, że niekonstytucyjne przepisy są nierozdzielnie związane z całą ustawą – Prezydent RP odmawia jej podpisania (zob. wyrok z 14 lipca 2010 r., **Kp 9/09**). Przy braku takiego związku – Prezydent RP (po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu) albo podpisuje ustawę z pominięciem niekonstytucyjnych przepisów (bądź – jeśli to wynika z wyroku – części przepisów), albo zwraca ustawę Sejmowi w celu usunięcia niezgodności (zob. wyroki: z 20 stycznia 2010 r., **Kp 6/09** oraz z 13 października 2010 r., **Kp 1/09**).

(5) Orzeczenie Trybunału o niekonstytucyjności upoważnienia ustawowego ma bezpośredni wpływ na akt wydany na jego podstawie. Oznacza automatyczną derogację przepisów wykonawczych wydanych na podstawie niekonstytucyjnego upoważnienia, nawet wówczas, gdy nie były one przedmiotem kontroli Trybunału w danej sprawie (zob. wyrok z 11 lutego 2010 r., **K 15/09**).

(6) Istotnym narzędziem metodologicznym służącym badaniu konstytucyjności – głównie w ramach kontroli abstrakcyjnej i wzorców kontroli w postaci art. 2 i art. 32 Konstytucji – jest kontrola pominięcia ustawodawczego. Trybunał może oceniać hierarchiczną zgodność aktu normatywnego z punktu widzenia tego, czy nie brakuje w nim unormowań, bez których – z uwagi na naturę regulacji objętej aktem – może on budzić wątpliwości konstytucyjne (pominięcie ustawodawcze). Jedną z form pominięcia jest nieuwzględnienie przez ustawodawcę w utworzonym przez siebie wyliczeniu pewnej kategorii adresatów norm określonej grupy, która w tym wyliczeniu powinna się znaleźć z uwagi na regulacje konstytucyjne (tzw. dyskryminacyjne pominięcie pewnej kategorii osób, zob. np.: wyrok z 16 listopada 2010 r., **K 2/10**).

(7) W procesie kontroli konstytucyjności zwykle mamy do czynienia z istnieniem stanu **kolizji wartości i zasad konstytucyjnych**. W takich sytuacjach zadaniem Trybunału jest odnalezienie odpowiedniej równowagi dla wartości pozostających w kolizji (tzw. **proces ważenia wartości**). Żadna z zasad i wartości konstytucyjnych nie może bowiem ostatecznie doprowadzić do wyeliminowania innego konstytucyjnego prawa.

Jeżeli przedmiotem kontroli jest rozwiązanie legislacyjne, które należy postrzegać jako ograniczenie przez ustawodawcę konstytucyjnych wolności lub praw, Trybunał obowiązany jest odwołać się do tzw. **testu proporcjonalności**. Konstytucyjną podstawę testu stanowi art. 31 ust. 3, który określa wymóg formalny (tylko w ustawie) oraz materialny (gdy to konieczne w demokratycznym państwie prawa dla ochrony wartości w tym przepisie wskazanych) dopuszczalności ograniczeń. Jednocześnie zastrzega, że wprowadzone przez ustawodawcę ograniczenia nie mogą naruszać istoty tych wolności lub praw. Zastosowanie przez Trybunał testu proporcjonalności oznacza zbadanie, czy wprowadzana przez ustawodawcę regulacja doprowadzi do zamierzonych przez nią skutków (**zasada przydatności**), czy jest ona niezbędna do ochrony interesu publicznego (**zasada konieczności**) oraz czy efekty wprowadzonej regulacji są w odpowiedniej proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywateli (**proporcjonalność sensu stricto**). W przypadku niespełnienia przez ustawodawcę któregokolwiek z powyższych warunków Trybunał orzeka niekonstytucyjność wprowadzonych ograniczeń wolności lub praw.

Tytułem przykładu, wynik testu proporcjonalności skłonił Trybunał do orzeczenia niekonstytucyjności dożywotniego zakazu ponownego ubiegania się o prawo wykony-

wania zawodu osób usuniętych dyscyplinarnie z samorządów zawodowych. Zakaz ten służył ochronie interesów potencjalnych klientów przed członkami samorządu nierzetelnie realizującymi zadania, spełniał więc wymóg przydatności. Nie spełniał jednak wymogu konieczności. Trybunał uznał za niekonstytucyjne wyważenie konkurujących wartości (ochrona potencjalnych klientów a wolność wyboru i wykonywania zawodu) oraz nieproporcjonalność wprowadzonych rozwiązań do celu, jakiemu mają służyć (wyrok z 18 października 2010 r., **K 1/09**).

Testem proporcjonalności Trybunał posłużył się między innymi przy ocenie konstytucyjności obowiązku informowania przez policjanta swojego przełożonego o podjęciu przez małżonka lub osobę pozostającą we wspólnym gospodarstwie domowym zajęcia związanego z podmiotami świadczącymi usługi detektywistyczne lub ochrony osób i mienia lub o uczestnictwie w postępowaniu o udzielenie zamówień publicznych na rzecz podmiotów nadzorowanych lub podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (wyrok z 23 lutego 2010 r., **K 1/08**).

(8) Kryterium oceny przez Trybunał konstytucyjności regulacji stanowi również **zasada określoności przepisów**⁷. Zakłada ona istnienie po stronie ustawodawcy obowiązku **tworzenia przepisów** z punktu widzenia logicznego i językowego **poprawnych, precyzyjnych oraz jasnych**. Nie oznacza to, że ustawodawca nie może korzystać z klauzul generalnych zwrotów niedookreślonych. W takich jednak przypadkach obowiązek skonkretyzowania norm wynikających z takich zwrotów zostaje przesunięty na etap stosowania prawa. Wprowadzenie do przepisów zwrotów niedookreślonych powoduje zaostrenie kryteriów oceny sposobu posługiwania się nimi przez organy stosujące prawo. Posługiwaniu się przez ustawodawcę zwrotami nieostrymi powinny towarzyszyć szczególne gwarancje proceduralne, które mają służyć zapewnieniu przejrzystości praktyki organów stosujących zwroty tego rodzaju (zob. np. wyrok z 27 października 2010 r., **K 10/08**).

Zasada określoności ma szczególne znaczenie w prawie karnym, którego przepisy powinny precyzyjnie określać zarówno czyn, jak i karę. Nie oznacza to jednak, że gwarancje konstytucyjne wynikające z zasad *nullum crimen sine lege* i *nulla poena sine lege* oznaczają wymóg absolutnej jasności przepisów. Dopuszczalne jest posługiwanie się przez ustawodawcę zwrotami niedookreślonymi oraz przepisami odsyłającymi. Nieprzekraczalną granicę stosowania takich zwrotów i odesłań stanowi jednak wymaganie zachowania takiego stopnia precyzyjności, aby adresat nie miał wątpliwości, czy jego zachowanie w danych okolicznościach stanowi czyn zagrożony odpowiedzialnością karną. Test przewidywalności przepisów prawnokarnych nie będzie spełniony wówczas, gdy adresat nie będzie w stanie zrekonstruować zasadniczych znamion czynu zabronionego a tym samym przewidzieć prawnokarnych konsekwencji zachowania (wyrok z 9 czerwca 2010 r., **SK 52/08**).

Z kolei z wyroku z 1 grudnia 2010 r., **K 41/07** wynika, że redaktor naczelny gazety – jako adresat przepisów prawnokarnych – nie miał możliwości dokonania rekonstrukcji konsekwencji swojego zachowania w sytuacji, kiedy oceniał, czy spełnione są przesłanki obligatoryjnej odmowy publikacji sprostowania albo odpowiedzi na materiał prasowy. Niedookreślone i nieprecyzyjne przesłanki rodziły po stronie redaktora stan

⁷Np. wyrok z 28 października 2009 r., Kp 3/09.

niepewności związany z ryzykiem ponoszenia odpowiedzialności karnej wówczas, gdy podejmował on decyzję o odmowie publikacji sprostowania (odpowiedzi), jak i o jego publikacji z uchybieniem przepisom Prawa prasowego.

(9) Istotną metodą kontroli konstytucyjności jest stosowanie przez Trybunał tzw. **testu równości**. Badając, czy doszło do naruszenia konstytucyjnej zasady równości, Trybunał weryfikuje istnienie cechy wspólnej, która uzasadniałaby podobne traktowanie adresatów kwestionowanej normy prawnej. Następnie konieczne jest ustalenie kryterium, według którego podmioty te są w różny sposób traktowane przez kwestionowane unormowania. Ostatnim elementem testu równości jest ocena, czy to odmienne traktowanie jest konstytucyjnie uzasadnione (zob. np. wyrok z 16 marca 2010 r., **K 17/09**).

Testem równości Trybunał posłużył się m.in., rozstrzygając o niekonstytucyjności przepisu ustanawiającego pięcioletni okres, w którym można żądać od ZUS zwrotu nienależnie opłaconych składek. Zarzut naruszenia zasady równości był podyktowany tym, że zasady przedawnienia należności zostały uregulowane w sposób odmienny dla ZUS i płatnika (ubezpieczonego). Pomędzy wymienionymi podmiotami istniała natomiast cecha wspólna. Trybunał stwierdził, że cechą tą jest pozostawanie stronami stosunku ubezpieczenia społecznego rozliczającymi wzajemne należności. Zróżnicowanie sytuacji prawnej tych podmiotów nie miało konstytucyjnego uzasadnienia (wyrok z 26 maja 2010 r., **P 29/08**).

Rozdział II

Wybrane, podstawowe problemy w orzecznictwie z 2010 r.

1. Konstytucyjne standardy tworzenia prawa

1.1. Standardy wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego

1.1.1. Zasada poprawnej legislacji

Zasada poprawnej legislacji wymaga, aby ustawy nowelizujące były redagowane z niezwykłą starannością, w sposób zapewniający im możliwie największą jasność i komunikatywność. Jest niedopuszczalne, żeby w procesie nowelizowania ustawy powstawały przepisy puste, czyli pozbawione treści normatywnej. Pożądane jest ich eliminowanie z systemu prawnego. Ustawodawca powinien unikać sytuacji, w których mogłyby powstać wątpliwości co do treści obowiązujących norm, szczególnie podczas równoległej nowelizacji tych samych przepisów za pomocą więcej niż jednej ustawy nowelizującej (wyrok z 14 lipca 2010 r., **Kp 9/09**).

1.1.2. Zasada ochrony praw nabytych

(1) Zasada ochrony praw nabytych nie ma charakteru bezwzględnego i dopuszczalne są od niej odstępstwa. Oznacza to, że ustawodawca może wprowadzać unormowania mniej korzystne dla ich adresatów. Rozwiązania takie muszą jednak mieć uzasadnienie w świetle innych wartości konstytucyjnych, jak np. zachowanie równowagi budżetowej lub zapobieganie nadmiernemu zadłużaniu się państwa. W czasie prac nad projektem oraz samą ustawą ograniczającą subwencjonowanie partii z budżetu państwa istniało zagrożenie dla równowagi budżetowej. **Ograniczenie praw nabytych partii politycznych** przez zmniejszenie przysługujących im subwencji miało zatem konstytucyjne uzasadnienie jako środek redukujący wydatki z budżetu państwa, a w konsekwencji sprzyjający zachowaniu równowagi budżetowej. Partie nie miały uzasadnionych powodów przypuszczać, że wobec trudnej sytuacji finansów publicznych kwota subwencji pozostanie niezmieniona (wyrok z 20 stycznia 2010 r., **Kp 6/09**).

(2) Funkcjonariusze służb bezpieczeństwa oraz członkowie WRON – wobec wielokrotnie wyrażanej przez ustawodawcę negatywnej oceny działalności tych organów i instytucji – nie mogli w uzasadniony sposób spodziewać się utrzymania dotychczasowych przywilejów emerytalnych, których nie sposób zresztą było uznać za prawa nabyte „słusznie” („godziwie”). Niwelując **nieluszenie nabyte przywileje**, ustawodawca zapewnił funkcjonariuszom świadczenia w wysokości przekraczającej co do zasady przeciętną wysokość świadczeń wypłacanych w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych. Nie naruszył tym samym istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia, a wręcz zachował poziom świadczeń znacząco wyższy niż konstytucyjne minimum. Sposób obniżenia niegodziwie nabytych uprzywilejowań emerytalnych Trybunał uznał za wyważony, wstrzemięźliwy i proporcjonalny (wyrok z 24 lutego 2010 r., **K 6/09**).

1.2. Tryb ustawodawczy

1.2.1. Równoległe i nieskoordynowane nowelizacje tej samej ustawy

Problem dwóch **równoległe uchwalanych i nieskoordynowanych ze sobą ustaw nowelizujących**⁸ dotyczył nowelizacji ustawy o obrocie instrumentami finansowymi. Ustawa została uchwalona przez ustawodawcę ze świadomością tego, że poprzednia ustawa nowelizująca tę samą ustawę (a miejscami nawet te same przepisy) nie weszła w życie, ponieważ została zaskarżona przez Prezydenta RP do Trybunału w trybie kontroli prewencyjnej⁹. Ustawodawca nie był w stanie przewidzieć ani terminu, ani rodzaju rozstrzygnięcia Trybunału dotyczącego wcześniejszej nowelizacji, a przez to nie był w stanie ustalić w sposób jednoznaczny, która nowelizacja wejdzie w życie jako pierwsza. Stworzył jednak stan niepewności w odniesieniu do kolejności wejścia w życie nowelizacji tej samej ustawy. Przy uchwalaniu kontrolowanej ustawy ustawodawca nie naruszył procedury legislacyjnej. Z uwagi jednak na wejście w życie wcześniejszej nowelizacji, ustawa późniejsza stała się aktem bezprzedmiotowym, zawierającym przepis pozbawiony wartości normatywnej, a to naruszało zasadę poprawnej legislacji (*wyrok z 14 lipca 2010 r., Kp 9/09*).

1.2.2. Pospieszny tryb prac nad projektami ustaw

Pospieszny tryb prac nad projektem ustawy nie musi oznaczać automatycznego naruszenia konstytucyjnych reguł procedury ustawodawczej. Tego samego dnia, w którym wpłynął projekt ustawy ograniczającej subwencjonowanie partii politycznych z budżetu państwa¹⁰, Sejm uchwalił ustawę, którą przekazano Marszałkowi Senatu. Prezydent nie podpisał ustawy, lecz wystąpił do Trybunału z wnioskiem w trybie kontroli prewencyjnej. Trybunał dostrzegł, że tryb prac nad ustawą był pospieszny. Poddając krytyce takie postępowanie – szczególnie w kontekście zasadniczego celu zasady trzech czytań – nie dopatrywał się w tym zakresie naruszenia procedury ustawodawczej (*wyrok z 20 stycznia 2010 r., Kp 6/09*).

1.3. Przekazywanie kompetencji normotwórczych

1.3.1. Upoważnienie do wydania rozporządzenia

(1) Ustawowe upoważnienie do wydania rozporządzenia „powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu” (art. 92 ust. 1 Konstytucji). Wytyczne powinny zostać zamieszczone w przepisie upoważniającym. Trybunał dopuszcza zamieszczenie wytycznych w innych jednostkach redakcyjnych ustawy, o ile możliwe będzie

⁸ Zob. także wyrok z 29 października 2003 r., K 53/02.

⁹ Wyrok z 16 lipca 2009 r., Kp 4/08.

¹⁰ Druk sejmowy nr 1862 z 3 kwietnia 2009 r. oraz ustawa z 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o partiach politycznych oraz niektórych innych ustaw.

precyzyjne zrekonstruowanie ich treści. Przykładem udanej rekonstrukcji wytycznych są ustalenia Trybunału dokonane *wyrokiem z 20 lipca 2010 r., K 17/08*, w odniesieniu do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Rekonstrukcja wytycznych przez Trybunał okazała się możliwa, zostały uznane za wystarczająco szczegółowe i kompletne.

(2) Ustawodawca powinien w ustawowej delegacji wyraźnie **oddzielić zakres spraw przekazywanych do uregulowania w rozporządzeniu od wytycznych** dotyczących jego treści. Upoważnienie skontrolowane w *wyroku z 23 listopada 2010 r., P 23/10*, tego wskazania nie spełniało. Zastosowanej w nim ułomnej techniki legislacyjnej Trybunał nie uznał jednak za uchybienie, które przesądzałoby o rozstrzygnięciu o niekonstytucyjności upoważnienia.

(3) Konstytucja podwyższyła standardy dotyczące wydawania rozporządzeń w stosunku do wymogów obowiązujących przed jej wejściem w życie, głównie w zakresie wytycznych. Ustawodawca, nie czekając na wyrok Trybunału, powinien z własnej inicjatywy dostosowywać niekompletne upoważnienia przy okazji nowelizowania starszych ustaw. Każde **upoważnienie ustawowe**, niezależnie od tego, kiedy zostało uchwalone, **powinno być zgodne z Konstytucją**. Trybunał ocenia kompetencję do wydania rozporządzenia według stanu prawnego z dnia wydania rozporządzenia, natomiast treść rozporządzenia i ustawowego upoważnienia – według stanu orzekania przez Trybunał. Mimo wielokrotnych nowelizacji ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin ustawodawca nie uzupełnił upoważnienia dla RM do określenia w rozporządzeniu szczegółowych warunków podwyższania emerytur wojskowych o brakujące wytyczne. Tym samym Trybunał orzekł o jego niekonstytucyjności (*wyrok z 11 lutego 2010 r., K 15/09*).

1.3.2. Upoważnienie do wydania aktu wewnętrznego

Koniecznym warunkiem dopuszczalności wydania aktu prawa wewnętrznego obowiązującego jest istnienie stosunku organizacyjnej podległości pomiędzy organem wydającym akt a jego adresatem. Z punktu widzenia Konstytucji niedopuszczalna jest sytuacja, w której akt wewnętrzny wiązałby organ niepozostający w stosunku podległości. Pomiędzy Sejmem a RPO nie istnieje relacja podległości, a to **wyklucza możliwość wydawania przez Marszałka Sejmu aktów wewnętrznych wiążących Rzecznika** (*wyrok z 19 października 2010 r., K 35/09*).

2. Problemy dotyczące ustroju i funkcjonowania organów władzy publicznej

2.1. Relacje pomiędzy konstytucyjnymi organami państwa

Rzecznik Praw Obywatelskich jest organem niezależnym od innych organów władzy państwowej (art. 210 Konstytucji). **Nie można więc mówić o relacji podległości organizacyjnej Rzecznika od Sejmu, tym bardziej od jednego z jego organów wewnętrznych.** Tego rodzaju podległość miała uzasadnienie w okresie poprzedzającym

transformację ustrojową, kiedy Sejm pozostawał „najwyższym organem władzy państwowej”. Zmianom ustrojowym nie towarzyszyła jednak odpowiednia nowelizacja mechanizmu nadawania przez Marszałka Sejmu statutu Biuru RPO, tym samym Trybunał orzekł o jego niekonstytucyjności (wyrok z 19 października 2010 r., **K 35/09**).

2.2. Gwarancje niezależności samorządu terytorialnego

(1) Wydatki z tytułu odszkodowań za niedostarczenie lokalu socjalnego stanowią skutek zaniechania wykonania zadania przez konkretną gminę. Nie pozostają one w adekwatnym związku z obowiązkiem zapewnienia gminom środków majątkowych odpowiednich do realizacji ich zadań (art. 167 ust. 1 Konstytucji), gdyż dotyczy on rozwiązań o charakterze systemowym (wyrok z 8 kwietnia 2010 r., **P 1/08**).

(2) Mechanizm przyznawania pewnym kategoriom użytkowników wieczystych obligatoryjnych bonifikat od opłaty za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości gminnych w prawo własności został uznany przez Trybunał za niewspółmierny do spodziewanych korzyści. Pozbawiał gminę prawa własności i ewentualnych pożytków w postaci opłaty z tytułu użytkowania wieczystego. Zamierzony cel w postaci wsparcia budownictwa mieszkaniowego można było osiągnąć środkami mniej drastycznymi z punktu widzenia gmin (wyrok z 26 stycznia 2010 r., **K 9/08**).

(3) Uporządkowanie praw spółdzielni do gruntu nie wymagało wprowadzenia przez ustawodawcę tak niejasnej i źle uregulowanej instytucji, jak *quasi*-zasiedzenia. Przede wszystkim był to instrument najbardziej uciążliwy dla pozbawianego własności właściciela, w szczególności gminy (wyrok z 29 października 2010 r., **P 34/08**).

2.3. Odpowiedzialność odszkodowawcza organów władzy publicznej

(1) Zasady ponoszenia **odpowiedzialności odszkodowawczej przez organy władzy publicznej** są surowsze w porównaniu z ogólnymi przesłankami odpowiedzialności. Trybunał rozstrzygnął o zgodności z Konstytucją rozwiązania przesądzającego o konieczności naprawienia przez gminę szkody, jaką poniósł właściciel lokalu w sytuacji, gdy sąd orzekł eksmisję lokatora z prawem do lokalu socjalnego i jednocześnie wstrzymał eksmisję do czasu otrzymania takiego lokalu, a gmina lokalu socjalnego nie zapewniła. Odpowiedzialność gminy wiąże się z naruszeniem przez nią ustawowego obowiązku zapewnienia lokalu socjalnego, a w szerszej perspektywie – z uchybieniem konstytucyjnej powinności podejmowania działań w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców (wyrok z 8 kwietnia 2010 r., **P 1/08**).

(2) Trybunał rozstrzygnął o niekonstytucyjności art. 1046 § 4 k.p.c. dotyczącego wskazywania przez gminy tymczasowego pomieszczenia. Nie zawierał on precyzyjnego określenia roli gminy w zakresie zapewnienia dłużnikowi pomieszczenia tymczasowego. Tym samym nie można było wyprowadzić z tego przepisu ogólnego obowiązku gmin zapewnienia pomieszczeń tymczasowych, w razie nieznaalezienia ich przez dłużnika oraz niewskazania ich przez wierzyciela. Nie można było tym samym mówić o odpowiedzialności odszkodowawczej gmin (wyrok z 4 listopada 2010 r., **K 19/06**).

(3) Trybunał orzekł niekonstytucyjność przepisów Ordynacji podatkowej, które nie zaliczały do kategorii nadpłaty podatku kwot nienależnie zapłaconych odsetek za zwło-

kę. Wykluczały przez to możliwość uzyskania od organów podatkowych odsetek od tych kwot. Nawet jeśli w wyniku wadliwej decyzji organu podatkowego podatnik nienależnie dokonał wpłaty tytułem uregulowania odsetek za rzekomą zwłokę, nie mógł uzyskać odsetek od tej nienależnie pobranej kwoty. Innymi słowy, wyłączone zostało wobec podatnika prawo do uzyskania rekompensaty za pozbawienie go możliwości nieskrępowanego gospodarowania środkami finansowymi wskutek niezgodnej z prawem decyzji organu władzy publicznej – organu podatkowego (wyrok z 21 lipca 2010 r., **SK 21/08**).

3. Konstytucyjny status jednostki

3.1. Konstytucyjna ochrona prawa własności i innych praw majątkowych

(1) **Własność** nie ma charakteru absolutnego, a zatem może podlegać ograniczeniom w drodze ustawy i w zakresie, w jakim nie zostaje naruszona istota tego prawa. Trybunał ocenił dopuszczalność ograniczenia własności polegającego na konieczności znoszenia przez właściciela lokatora, wobec którego zostało wstrzymane wykonanie wyroku eksmisyjnego do czasu zapewnienia pomieszczenia tymczasowego. W tym okresie właściciel nie dość, że pozostawał ograniczony co do możliwości korzystania z lokalu i obciążenia go ponownie najmem, to także – wobec niewypłacalności lokatora – nie mógł pobierać pożytków. Zakres ograniczeń wynikających z obciążenia właściciela koniecznością ochrony lokatora przed „eksmisją na bruk” został uznany przez Trybunał za nieproporcjonalny i naruszający istotę własności (wyrok z 4 listopada 2010 r., **K 19/06**).

(2) Trybunał rozstrzygnął o niekonstytucyjności normy przewidującej dwuletni termin na wytoczenie powództwa dla dochodzenia roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Termin ten liczony był od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o przypadku przedmiotu w postępowaniu karnoskarbowym. Roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia podlega konstytucyjnej ochronie jako „inne prawo majątkowe”. Takie wartości, jak np. interes fiskalny państwa, szybka eliminacja korzyści wynikających z przestępstw i wykroczeń skarbowych nie uzasadniały jednak takiego ograniczenia ochrony owego prawa, które w praktyce prowadzić mogło do braku możliwości jego realizacji z przyczyn niezależnych od uprawnionego podmiotu. Właściciel mógł być bowiem pozbawiony możliwości dochodzenia roszczenia od Skarbu Państwa z uwagi na brak wiedzy o orzeczeniu o przypadku rzeczy. Nie było wartości konstytucyjnych przemawiających za ograniczeniem „innego prawa majątkowego”. Owe ograniczenie, uniemożliwiając realizację prawa, powodowało naruszenie jego istoty (wyrok z 11 maja 2010 r., **SK 50/08**).

(3) Sposób ukształtowania niektórych przesłanek ustawowego **prawa odkupu** nieruchomości na rzecz Agencji Nieruchomości Rolnych stanowił nieproporcjonalną ingerencję w prawo własności. Wprowadzone ograniczenie prawa własności nie mogło zostać uznane za konieczne dla realizacji założonych celów (wyrok z 18 marca 2010 r., **K 8/08**).

(4) Nie gwarantował w stopniu dostatecznym ochrony własności właścicieli nieruchomości mechanizm *quasi*-zasiedzenia przez spółdzielnie gruntów, których były posiadaczami przed 5 grudnia 1990 r. i na których wybudowały budynki. Wadą przyjętego rozwiązania było między innymi to, że ustawodawca nie przewidział wymagania prze-

prowadzenia rzetelnego postępowania w celu ustalenia stanu prawnego nieruchomości i wykrycia rzeczywistego właściciela. Właściciel ponosił zatem negatywne konsekwencje tego, że nie wystąpił z roszczeniem windykacyjnym. Właścicielem tym często może być osoba wywłaszczona po II wojnie światowej, mogąca zgłaszać roszczenia do spornej nieruchomości. W efekcie może się okazać, że osoba raz pokrzywdzona w okresie PRL, ponownie zostanie dotknięta negatywnymi skutkami rozwiązań prawodawczych na skutek wyłączenia możliwości zgłaszania roszczeń do odebranych gruntów (wyrok z 29 października 2010 r., **P 34/08**).

(5) Konstytucja obejmuje ochroną nie tylko prawo własności, lecz także „**inne prawa majątkowe**”, jak np. wierzytelność przysługującą podatnikowi wobec organu podatkowego z tytułu oprocentowania kwoty nienależnie zaliczonej na poczet odsetek za zwłokę (wyrok z 21 lipca 2010 r., **SK 21/08**).

3.2. Konstytucyjne wolności w sferze aktywności zawodowej

Konstytucja gwarantuje każdemu trzy odrębne wolności w sferze aktywności zawodowej: **wyboru zawodu**, **wykonywania zawodu** oraz **wyboru miejsca pracy** (art. 65 ust. 1). Wolności te nie mają charakteru absolutnego. Za nadmierną ingerencję w wolność wyboru i wykonywania zawodu Trybunał uznał bezwzględny zakaz ubiegania się o przyjęcie do zawodu zaufania publicznego przez osobę, wobec której sąd dyscyplinarny orzekł karę dyscyplinarną pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Środek ten służył wykluczeniu osób nienależycie wykonujących zawód, a tym samym chronił interesy osób korzystających z ich usług. Możliwe jednak było zastosowanie środków mniej dotkliwych, które zapewniałyby równie skuteczną ochronę tych interesów, np. możliwość ponownej weryfikacji kandydata do zawodu (wyrok z 18 października 2010 r., **K 1/09**).

3.3. Konstytucyjne prawa o charakterze socjalnym

(1) Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej korzystają z **prawa do szczególnej pomocy** ze strony władz publicznych (art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji). Do tej kategorii zaliczają się rodziny, w których dochodzi do aktów przemocy ze strony jej członków. Uchybieniem powinności objęcia szczególną opieką takich rodzin jest unormowanie umożliwiające wstrzymanie eksmisji osoby dopuszczającej się przemocy do czasu zapewnienia jej pomieszczenia tymczasowego (wyrok z 4 listopada 2010 r., **K 19/06**).

(2) Konstytucja nakłada na organy władzy publicznej obowiązek prowadzenia polityki sprzyjającej **zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych obywateli** (w art. 75 ust. 1). Jest to jedynie dyrektywa programowa adresowana do władz publicznych, z której nie wynika prawo podmiotowe obywateli. Obowiązek władz publicznych obejmuje konieczność podjęcia działań w celu zapobiegania bezdomności oraz wspierania rozwoju budownictwa. Formę realizacji tego obowiązku stanowi np. udzielenie osobom o niskich dochodach bonifikat od opłat za przekształcenie użytkowania wieczystego w prawo własności (wyrok z 26 stycznia 2010 r., **K 9/08**).

(3) Obowiązek zaspokajania potrzeb mieszkaniowych należy do podstawowych zadań samorządu. Formą realizacji tego zadania jest dostarczanie lokali socjalnych osobom

w niedostatku, wobec których zapadł wyrok eksmisyjny z prawem do lokalu socjalnego (wyrok z 8 kwietnia 2010 r., **P 1/08**).

3.4. Konstytucyjne gwarancje wolności działalności w związkach zawodowych

W celu **zabezpieczenia wolności związkowej** ustawodawca ustanowił regulację wyłączającą możliwość rozwiązania stosunku pracy albo niekorzystnej zmiany warunków pracy lub płacy w przypadku działaczy, którzy reprezentują pracowników wobec pracodawcy i którzy w konsekwencji najczęściej narażeni są na konflikt z pracodawcą. Ustawodawca nie zapewnił jednak dostatecznych środków ochrony w sytuacji, gdy rozwiązanie bądź zmiana treści stosunku pracy z działaczem zatrudnionym na podstawie umowy na czas określony nastąpiła z naruszeniem regulacji gwarantującej ochronę zatrudnienia. O ile w przypadku osób zatrudnionych na czas nieokreślony działacz miał możliwość wystąpić z żądaniem przywrócenia do pracy, o tyle w stosunku do zatrudnionych na czas określony możliwe było jedynie wystąpienie z roszczeniem odszkodowawczym. Takie pominięcie restytucyjnej ochrony trwałości zatrudnienia zostało uznane przez Trybunał za nieproporcjonalne ograniczenie konstytucyjnej wolności związkowej (wyrok z 12 lipca 2010 r., **P 4/10**).

3.5. Standardy konstytucyjne w zakresie odpowiedzialności karnej

(1) Podstawowe elementy czynu i kary zasadniczo powinny być określone w ustawie. Nie oznacza to jednak, że pewne elementy nie mogą być doprecyzowane w akcie podustawowym. W przypadku przepisów charakteryzujących się pełną blankietowością dookreślenie ustawowych znamion czynu zabronionego może następować wyłącznie w aktach podustawowych należących do źródeł prawa powszechnie obowiązującego. W przypadku przepisów blankietowych jedynie częściowo dopuszczalne są także odwołania do aktów prawa wewnętrznie obowiązującego albo aktów stosowania prawa, takich jak regulaminy, decyzje administracyjne, wykazy obowiązków. Tym samym za spełniający standard konstytucyjny Trybunał uznał przepis penalizujący przestępstwo nadużycia władzy przez funkcjonariusza. Dookreślenie znamion „przekroczenia uprawnień” lub „niedopełnienia obowiązków” możliwe było na podstawie aktów o różnym charakterze: aktów prawa powszechnie obowiązującego, aktów wewnętrznych, poleceń służbowych i rozkazów (wyrok z 9 czerwca 2010 r., **SK 52/08**).

(2) Gwarancyjny charakter standardów wynikających z **art. 42 ust. 1 Konstytucji** dotyczy wyłącznie przepisów materialnego prawa karnego. **Nie odnosi się do przepisów proceduralnych.** Tym samym zarzut naruszenia art. 42 ust. 1 Konstytucji pozostaje nieadekwatny dla oceny konstytucyjności przesłanki „oczywistej bezzasadności” wniosku o pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego, który orzekając w sprawach karnych pod rządami Konstytucji PRL, stosował retroaktywne przepisy karne (wyrok z 27 października 2010 r., **K 10/08**).

(3) Standardów wyznaczonych przez art. 42 Konstytucji nie należy również odnosić do przepisów niemających charakteru karnego ani przepisów *quasi*-karnych. **Obniżenie wysokości świadczeń emerytalnych funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa PRL oraz członkom WRON nie było sankcją karną ani formą egzekwowania zbio-**

rowej odpowiedzialności karnej tych osób. Tym samym nie mogło podlegać ocenie Trybunału z punktu widzenia art. 42 Konstytucji (wyrok z 24 lutego 2010 r., **K 6/09**).

3.6. Obowiązki konstytucyjne

(1) Nie sposób stawiać obywatelom zarzutu uchybienia **obowiązkowi troski o dobro wspólne** w sytuacji, gdy obowiązek ten nie jest egzekwowany przez organy powołane do egzekucji opłaty abonamentowej. Ewentualny uszczerbek dla dobra wspólnego wynika bowiem z bezczynności odpowiednich organów władzy publicznej (wyrok z 16 marca 2010 r., **K 24/08**).

(2) Obowiązkiem konstytucyjnym jest również **obowiązek ponoszenia ciężarów publicznych**, w tym przede wszystkim obowiązek uiszczania podatków, opłat i innych danin publicznych. Nałożenie opłaty budzi zastrzeżenia konstytucyjne wówczas, gdy konieczność jej uiszczenia jest **konsekwencją zaniechania realizacji przez organy władzy publicznej określonego w prawie działania**. Tytułem przykładu wskazać można na konieczność uiszczenia przez właściciela opłaty od wzrostu wartości nieruchomości w sytuacji, gdy wzrost ten wynikał z zaniechania uchwalenia przez gminę miejscowego planu zagospodarowania terenu w ustawowo określonym terminie (wyrok z 9 lutego 2010 r., **P 58/08**).

4. Zasady finansowania partii politycznych oraz kontrola konstytucyjności ich działalności

4.1. Finansowanie partii politycznych

Konstytucja nie przesądza o tym, jak ma wyglądać system finansowania działalności partii politycznych. Możliwości dokonywania zmian sposobu i wysokości finansowania nie są jednak nieograniczone. Ustawodawca nie może przekreślić możliwości realizacji wolności tworzenia i działania partii, tak regulując sferę ich finansowania, że partie zostałyby pozbawione ekonomicznych podstaw dla swojej aktywności. **Okresowe obniżenie wysokości subwencji z budżetu państwa przewidziane przez ustawę z kwietnia 2009 r.¹¹ było uzasadnione koniecznością ochrony równowagi budżetowej**. Nie pobawiło zupełnie subwencjonowanych partii środków na działalność, lecz skłoniło do przedsięwzięcia działań oszczędnościowych oraz racjonalizacji wydatkowania. Nie doszło tym samym do naruszenia konstytucyjnych gwarancji wolności zrzeszania się w partiach politycznych przez pozbawienie partii ekonomicznych podstaw działalności. Co więcej, **zasada pluralizmu politycznego została wzmocniona** przez to, że to partie najwyżej subwencjonowane utraciły najwięcej środków, a zatem zmniejszona została dysproporcja w korzystaniu ze środków publicznych między tymi partiami a partiami o niższej subwencji albo pozbawionymi subwencji (wyrok z 20 stycznia 2010 r., **Kp 6/09**).

¹¹ Ustawa z 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o partiach politycznych oraz niektórych innych ustaw.

4.2. Kontrola konstytucyjności działalności partii politycznej

Wystarczającym i koniecznym wzorcem kontroli konstytucyjności działalności partii politycznej jest **art. 13 Konstytucji** (zakres zakazu istnienia partii o określonych celach lub działalności). Tylko stwierdzenie naruszenia tego wzorca uprawnia Trybunał do wydania merytorycznego rozstrzygnięcia o niezgodności działalności partii politycznej z Konstytucją. To oznacza, że art. 13 Konstytucji zawsze powinien być powołany przez wnioskodawcę jako wzorzec samodzielny lub związkowy. W sprawie o zbadanie zgodności z Konstytucją działalności partii politycznej „Samoobrona RP” **wnioskodawca ani nie przedstawił zarzutów, ani nie zgłosił dowodów** przemawiających za tym, że partia ta naruszyła swoją działalnością art. 13 Konstytucji. W związku z tym Trybunał – związany granicami wniosku – umorzył postępowanie (*postanowienie z 24 listopada 2010 r., Pp 1/08*).

5. Prawo do sądu

(1) Konstytucyjne gwarancje prawa do sądu nie dotyczą wyłącznie sądownictwa powszechnego. Konstytucja wymaga ich realizacji również w sferze wymiaru sprawiedliwości sprawowanego przez sądy administracyjne. Dlatego też prawo do sądu przysługujące klubom sportowym może być w dostatecznym stopniu zagwarantowane przez przyznanie tym klubom prawa wniesienia skargi na orzeczenia związku sportowego do wojewódzkiego sądu administracyjnego (*wyrok z 19 października 2010 r., P 10/10*).

(2) Postępowanie dyscyplinarne jest postępowaniem o charakterze represyjnym. **Konieczne jest zapewnienie obwinionemu prawa do sądu w ramach każdego postępowania dyscyplinarnego** – niezależnie od tego, czy dotyczy zawodów zaufania publicznego, czy też osób przynależących do innych grup zawodowych. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie jest prowadzone przez sądy, szczególnie istotne jest zagwarantowanie sądowej kontroli prawidłowości postępowań oraz rozstrzygnięć wydanych w ramach takiego postępowania – np. przez przyznanie możliwości wniesienia odwołania od rozstrzygnięcia organu dyscyplinarnego do sądu (*wyrok z 29 czerwca 2010 r., P 28/09*).

(3) W innych przypadkach z kolei na pierwszy plan może wysunąć się prawo do „rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki” (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Konieczność zapewnienia **sprawności postępowania** wszczętego na skutek wniesienia skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika – funkcjonariusza państwowego działającego w charakterze organu egzekucyjnego, może uzasadniać konieczność ograniczenia zasady dwuinstancyjności postępowania (*wyrok z 14 października 2010 r., K 17/07*).

(4) Brak uzasadnienia decyzji organu drugiej instancji, połączony z brakiem dostępu do akt sprawy dla uczestnika postępowania, stanowi jawne naruszenie prawa do zaskarżenia decyzji wydanej w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji), ponieważ strona nie ma możliwości stwierdzenia, czy nastąpiła weryfikacja decyzji wydanej w pierwszej instancji (*wyrok z 20 października 2010 r., P 37/09*).

(5) Instytucja wyłączenia sędziego stanowi gwarancję ukształtowania składu orzekającego zgodnie z wymogiem bezstronności. Dopuszczalne jest istnienie mechanizmów

ograniczających zastosowanie tej instytucji i zapobiegających jej nadużywaniu, jednakże konstytucyjne wątpliwości budzić może prawo do wyłączenia sędziego wyłącznie w jednej, ale już nie w drugiej instancji (wyrok z 2 czerwca 2010 r., **SK 38/09**).

(6) Związana z prawem do sądu ustrojowa zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji) dotyczy zarówno głównego nurtu postępowania, jak i postępowań incydentalnych. Wprawdzie ze wspomnianej zasady nie wynika wymóg, aby środek zaskarżenia przysługiwał w każdej kwestii wypadkowej niemającej charakteru sprawy w rozumieniu konstytucyjnym, jednak konieczność ustanowienia takiego środka może niekiedy wynikać z ogólnego wymogu ukształtowania procedury sądowej zgodnie z zasadami sprawiedliwości proceduralnej. Weryfikacji podlegać powinno rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, skoro z zakresu gwarancji art. 176 ust. 1 Konstytucji nie zostało wyłączone orzekanie o kosztach postępowania (wyrok z 9 lutego 2010 r., **SK 10/09**).

(7) O ile art. 45 ust. 1 Konstytucji odnosi się do „rozpoznania sprawy”, o tyle art. 176 ust. 1 Konstytucji dotyczy pierwszego rozstrzygnięcia w sprawie. Postępowanie ze skargi o wznowienie postępowania nie jest jednak nowym postępowaniem. Tym samym brak zażalenia do SN na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w sprawach, w których nie przysługuje skarga kasacyjna, jest racjonalnie uzasadniony i proporcjonalny (wyrok z 12 stycznia 2010 r., **SK 2/09**).

(8) Ustawodawca może nieraz stanąć przed koniecznością **zrównoważenia poszczególnych komponentów konstytucyjnego prawa do sądu**. Przykładem jest unormowanie uzależniające od braku sprzeciwu obecnych stron możliwość odczytania na rozprawie protokołów przesłuchania świadków i oskarżonych, gdy bezpośrednie przeprowadzenie dowodu nie jest niezbędne. Stanowi ono kompromis między zasadą szybkości postępowania a zasadą bezpośredniości. Możliwość wniesienia sprzeciwu stanowi zatem gwarancję prawa oskarżonego do obrony oraz możliwości jego uczestniczenia w procesie weryfikacji dowodu (wyrok z 7 grudnia 2010 r., **P 11/09**).

6. Prawo do zabezpieczenia społecznego

6.1. Zasady kształtowania przez ustawodawcę systemu zabezpieczenia społecznego

(1) Wprawdzie prawo do zabezpieczenia społecznego gwarantowane jest na poziomie konstytucyjnym (art. 67), jednak obowiązek określenia zakresu i treści poszczególnych instytucji prawnych mających zapewnić realizację tego prawa ciąży na ustawodawcy. Redukcja świadczeń wykraczających poza konstytucyjne minimum zabezpieczenia albo cofnięcie przywilejów emerytalnych nie mogą naruszać istoty prawa do zabezpieczenia społecznego, a także zasad wynikających ze standardów demokratycznego państwa prawa (takich jak zasada zaufania do państwa i prawa oraz ochrony praw słusznie nabytych). Warunki te zostały spełnione m.in. w przypadku ograniczenia wysokości świadczeń przysługujących funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa PRL oraz członkom WRON (wyrok z 24 lutego 2010 r., **K 6/09**).

(2) Ustawodawca może kształtować pewne systemy zabezpieczenia społecznego odrębne od systemu powszechnego, biorąc pod uwagę szczególną sytuację społeczno-eko-

onomiczną oraz szczególne potrzeby określonej grupy zawodowej. Jeśli jednak zdecyduje się na włączenie do systemu powszechnego grupy zawodowej korzystającej wcześniej ze szczególnych uregulowań, wówczas zmiana taka zostanie uznana za zgodną z prawem do zabezpieczenia społecznego, o ile nie zostanie naruszona istota słusznie nabytego prawa. Orzecznictwo Trybunału wyraża dezaprobatę nieracjonalnych odrębności co do zasad przechodzenia na emeryturę poszczególnych grup zawodowych (zwłaszcza nieuzasadnionego uprzywilejowania niektórych branż) oraz aprobatę działań prawodawcy zmierzających do ujednolicenia prawa do emerytury dla wszystkich ubezpieczonych. Kryterium oceny są wartości konstytucyjne, takie jak zasady równości oraz sprawiedliwości społecznej (wyroki: z 16 marca 2010 r., **K 17/09**; z 25 listopada 2010 r., **K 27/09**).

6.2. Równe prawo kobiet i mężczyzn do zabezpieczenia społecznego

(1) Kobiety i mężczyźni w zakresie praw o charakterze socjalnym stanowią podmioty podobne i stąd powinni być traktowani równo. Zróżnicowanie wieku emerytalnego, przy uwzględnieniu całokształtu otoczenia normatywnego, nie stanowi dyskryminacji ze względu na płeć. **Niższy wiek emerytalny kobiet** ma na celu zniwelowanie różnic w sytuacji kobiet i mężczyzn – **stanowi konstytucyjnie dopuszczalne uprzywilejowanie wyrównawcze** tej pierwszej kategorii osób (wyrok z 15 lipca 2010 r., **K 63/07**).

(2) Istnieją prawne mechanizmy mające przeciwdziałać potencjalnym niekorzystnym konsekwencjom niższego wieku emerytalnego kobiet. Przede wszystkim przejście na emeryturę stanowi prawo, a nie obowiązek ubezpieczonego. Kobieta może kontynuować swoją aktywność zawodową, a odkładane w tym czasie składki będą miały wpływ na zwiększenie wysokości świadczenia emerytalnego. Ponadto, wysokość emerytury ustalana jest na podstawie wspólnej średniej długości życia mężczyzn i kobiet, co wpływa korzystnie na wysokość świadczeń emerytalnych kobiet. Ustawodawca przewidział także mechanizmy finansowania z budżetu państwa składek emerytalnych kobiet w okresie urlopów macierzyńskich i wychowawczych, a także dopłatę różnicy między wysokością emerytury wynikającej z odprowadzonych składek a wysokością gwarantowanej emerytury minimalnej, co zapewnia ochronę kobiet przed ubóstwem (wyrok z 15 lipca 2010 r., **K 63/07**).

6.3. Finansowanie z budżetu państwa składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników

(1) W dziedzinie ubezpieczenia zdrowotnego ustawodawca skonstruował mechanizm (odrębny od mechanizmu obowiązującego w systemie powszechnym), zgodnie z którym składki zdrowotne rolników (i ich domowników) objętych ubezpieczeniem społecznym rolników opłacane są z budżetu państwa za pośrednictwem KRUS. Jednakże wysokość odprowadzanej składki ustalana była niezależnie od wysokości przychodu uzyskiwanego przez rolników z prowadzonej działalności rolnej.

(2) Ten ostatni element regulacji obciążony był jednak wadą niekonstytucyjności. Naruszał bowiem zasadę powszechności i równości w ponoszeniu ciężarów publicznych, w tym ciężarów związanych z finansowaniem systemu opieki zdrowotnej (art. 32 ust. 1 w zw. z art. 84 Konstytucji). Konstruując mechanizm odprowadzania składek na

ubezpieczenie zdrowotne rolników bez uwzględnienia różnic w wysokości ich przychodów, ustawodawca uchybił zasadzie sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji). Nie uwzględnił tego, że od chwili wprowadzenia systemu finansowania świadczeń opieki zdrowotnej na początku lat 90. zaszły w grupie społecznej rolników znaczne zmiany, rodzące istotne dysproporcje, gdy chodzi o ich sytuację ekonomiczną (od rolników osiągających znikomy przychód z drobnych, nierentownych gospodarstw, przez właścicieli średnich gospodarstw produkcyjnych, po rolników prowadzących intratną działalność rolniczą na dużych gospodarstwach produkcyjnych). Wspomniane zmiany społeczne nie pozwalają uznać rolników za grupę jednorodną, mającą wspólną cechę istotną (relevantną). Pozostawienie bez wpływu na wysokość składki znacznego zróżnicowania ekonomicznej zdolności rolników do partycypacji w finansowaniu systemu opieki zdrowotnej naruszało w efekcie zasadę równości (*wyrok z 26 października 2010 r., K 58/07*).

7. Relacje między prawem polskim a prawem Unii Europejskiej

7.1. Suwerenność RP a członkostwo w UE

Trybunał sprecyzował **zasadę zachowania suwerenności państwa w procesie integracji europejskiej**, podkreślając, że członkostwo w organizacji międzynarodowej nie stanowi utraty lub ograniczenia suwerenności, lecz jest jej wyrazem. Istotne znaczenie w tym kontekście mają zachodzące pomiędzy państwami członkowskimi UE „skomplikowane procesy wzajemnych zależności” związane z przekazaniem przez państwo członkowskie części kompetencji organów władzy państwowej na rzecz organów Unii Europejskiej. Zasada przyznania potwierdza zachowanie suwerenności państwa wobec UE, która wykonuje swoje działania w granicach kompetencji, jakie zostały jej przyznane przez państwa. Nowe procedury zmiany prawa pierwotnego przewidziane w postanowieniach traktatu z Lizbony (tzw. procedury kładki), które obowiązują przy zachowaniu jednomyślności ze strony państw członkowskich w Radzie Europejskiej, stanowią gwarancję suwerenności państw członkowskich. Traktat z Lizbony w tej materii zachował równowagę pomiędzy interesami państw członkowskich a interesami UE (*wyrok z 24 listopada 2010 r., K 32/09*).

7.2. Granice przekazania kompetencji władzy państwowej

Państwo członkowskie w procesie integracji zachowuje „**kompetencję kompetencji**”. Oznacza to, że przekazanie kompetencji nie może doprowadzić do sytuacji, w której państwo nie mogłoby funkcjonować jako podmiot suwerenny i demokratyczny. Istnieją zatem granice przekazania kompetencji władzy państwowej. Kontrola dochowania tego wymagania jest dokonywana przez zastrzone warunki wyrażenia zgody na ratyfikowanie stosownej umowy międzynarodowej oraz – w ostateczności – przez badanie konstytucyjności takiej umowy przez Trybunał. Przekazanie kompetencji na rzecz podmiotu międzynarodowego nie może mieć charakteru blankietowego, nie może prowadzić do tolerowania niekontrolowanego, samoistnego rozrostu kompetencji, a tym samym nie może być interpretowane rozszerzająco. Przekazanie kompetencji nie może stanowić również przesłanki dorozumianych zmian w Konstytucji oraz podstawy do jej zmiany

z zastosowaniem wykładni przyjaznej integracji europejskiej. Przekazanie kompetencji z zachowaniem triady konstytucyjnych ograniczeń jest możliwe zarówno na podstawie umowy międzynarodowej, umowy międzynarodowej zmieniającej postanowienia tej umowy, uproszczonej procedury zmiany postanowień umowy, jak i w trybie wykonania postanowień umowy. Przykład stanowi art. 48 ust. 7 TUE, a więc tzw. procedura kładki bez zastrzeżenia ratyfikacji (wyrok z 24 listopada 2010 r., **K 32/09**).

7.3. Uproszczone procedury zmiany prawa UE

Uproszczone procedury zmiany prawa UE przewidziane w art. 48 ust. 6 i 7 TUE (tzw. procedury kładki) zostały zaakceptowane przez Polskę przez ratyfikację traktatu z Lizbony zgodnie z art. 90 Konstytucji. Każdorazowo decyzja Rady Europejskiej podjęta na podstawie uproszczonych procedur wymaga jednomyślnej zgody państwa w Radzie Europejskiej. Dodatkowo decyzja Rady Europejskiej podjęta na podstawie uproszczonej procedury z art. 48 ust. 6 TUE (tzw. procedura kładki z zastrzeżeniem ratyfikacji) wymaga zatwierdzenia przez wszystkie państwa członkowskie zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi (wyrok z 24 listopada 2010 r., **K 32/09**)¹².

7.4. Kontrola konstytucyjności przepisów implementujących prawo UE

(1) Trybunał ma kompetencję do kontroli konstytucyjności przepisów prawa krajowego wprowadzonych przez ustawodawcę w wyniku **wykonania obowiązku implementacji do polskiego systemu prawnego prawa UE**. Spoczywa na nim obowiązek proeuropejskiej interpretacji wewnętrznych przepisów prawnych, czyli dokonywania takiej wykładni, która pozwala osiągnąć cel wskazany w decyzji ramowej. Trybunał orzekł o zakresowej zgodności z wzorcami kontroli przepisu stanowiącego, że podstawę obligatoryjnej odmowy wykonania ENA stanowi wzgląd na ochronę wolności i praw człowieka i obywatela. Przepis ten częściowo stanowił implementację art. 3 decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania (wyrok z 5 października 2010 r., **SK 26/08**).

(2) Przystępując do UE, Rzeczpospolita Polska zaakceptowała dorobek prawny Wspólnoty Europejskiej, także w zakresie prawa środowiska, zajmującego szczególną pozycję w systemie prawa UE. Podstawą ograniczenia konstytucyjnej wolności działalności gospodarczej może być powinność wypełnienia zobowiązań wynikających z członkostwa w UE np. wówczas, gdy **wdrożenie unijnego mechanizmu** monitorowania wysokości połowów morskich wymagało ograniczenia wolności wyboru miejsca pierwszej sprzedaży (wyrok z 13 października 2010 r., **Kp 1/09**).

¹² Zob. także wyrok z 11 maja 2005 r., K 18/04.

8. Zagadnienia związane z problematyką rozliczeń i odpowiedzialności za działania w okresie PRL

8.1. Standardy dotyczące ustawodawstwa rozliczeniowego

(1) Pomimo upływu ponad 20 lat od chwili upadku systemu komunistycznego aktualne pozostaje pytanie o konstytucyjne standardy odnoszące się do możliwości uchwalania rozwiązań legislacyjnych dotyczących problematyki rozliczeń z reżimem totalitarnym, porządkowania pozostałości po ustroju PRL oraz egzekwowania odpowiedzialności za działania podejmowane przede wszystkim przez funkcjonariuszy ówczesnego aparatu państwowego. Sam czynnik upływu czasu nie wyłącza możliwości przyjmowania przez ustawodawcę regulacji rozliczeniowych. Konstytucja nie zawiera żadnych postanowień, które mogłyby stanowić podstawę takiego zakazu. Nie sposób zatem twierdzić, że Konstytucja określa dopuszczalne granice czasowe procesu rozrachunku z przeszłością komunistyczną. O podjęciu określonych regulacji rozliczeniowych w danym momencie dziejowym decyduje ustawodawca. Na tempo procesu rozrachunku wpływają okoliczności związane z układem sił w parlamencie oraz ukonstytuowaniem się większości zdolnej podjąć określone działania prawodawcze (wyrok z 24 lutego 2010 r., **K 6/09**).

(2) Ustawodawca ma prawo nie tylko wyrażać swoją dezaprobatę dla określonych działań podejmowanych w okresie PRL, lecz także wyciągać konsekwencje z takiej działalności. Nie oznacza to dowolności w doborze środków prawnych. Wszystkie rozwiązania prawodawcze dotyczące rozrachunku z przeszłością komunistyczną powinny mieścić się w standardach demokratycznego państwa prawnego, które stanowią granicę dla ustawodawstwa rozliczeniowego. Wśród nich należy wymienić m.in. wymóg respektowania podstawowych praw i wolności człowieka. Standardom demokratycznego państwa prawa czyniły zadość rozwiązania legislacyjne, które obniżyły byłym funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa oraz byłym członkom WRON wysokość świadczeń emerytalnych (wyrok z 24 lutego 2010 r., **K 6/09**).

(3) Zniwelowanie uprzywilejowanej pozycji funkcjonariuszy tajnych służb przez obniżenie wysokości przysługujących im świadczeń do wysokości zbliżonej do średniej wartości świadczeń w powszechnym systemie emerytalnym było konsekwencją negatywnej oceny ustawodawcy wobec decyzji tych osób o pracy w organach bezpieczeństwa, niezależnie od indywidualnych motywacji funkcjonariuszy. Organy bezpieczeństwa tworzyły bowiem, z czego każdy mógł zdawać sobie sprawę, aparat tajnych policji politycznych, których celem było podtrzymanie reżimu komunistycznego, często przy użyciu metod sprzecznych z podstawowymi prawami i wolnościami człowieka (terror, rutynowe poniżanie, inwigilacja, fabrykowanie dowodów). Bez znaczenia dla dopuszczalności obniżenia wysokości świadczeń był pozytywny wynik postępowania kwalifikacyjnego dla funkcjonariuszy w 1990 r., którego nie można traktować jako swoistego „świadczenia moralności”. Trybunał podzielił pogląd ustawodawcy, że tylko potwierdzona próba udzielenia przez funkcjonariusza pomocy ofierze represji politycznych może stanowić przesłankę wyłączenia spod ustawodawstwa rozliczeniowego. Obniżenie wysokości świadczeń funkcjonariusza dotyczyło jedynie okresu służby w organach bezpieczeństwa i nie rozciągało się na czas pracy lub służby podjętej w innych warunkach, w tym przede wszystkim – podjętej już po likwidacji służb PRL (wyrok z 24 lutego 2010 r., **K 6/09**).

(4) Również uzasadniona z konstytucyjnego punktu widzenia była negatywna ocena pozostawiania członkiem WRON. Ciało to stanowiło instytucję o pozaprawnym charakterze, która – uzurpując sobie władzę – kierowała działaniami administracji państwowej oraz jednostek struktur siłowych, nie mając do tego żadnych kompetencji. Osoby wchodzące w skład WRON – wysocy stopniem oficerowie Sił Zbrojnych PRL – naruszyli tym samym spoczywający na żołnierzach obowiązek posłuszeństwa Konstytucji i prawu PRL. Ta okoliczność pozwala potraktować członków WRON jako odrębną kategorię wśród innych żołnierzy (co wyłącza konieczność zachowania konstytucyjnej zasady równości) oraz dokonać obniżenia wysokości świadczenia jedynie od momentu zostania członkiem WRON (*wyrok z 24 lutego 2010 r., K 6/09*).

8.2. Dostęp do dokumentów wytworzonych w okresie PRL

(1) Akta znajdujące się w archiwach IPN są zbiorem danych o określonych osobach i jednocześnie dokumentami o charakterze historycznym. Ta ostatnia cecha wyklucza dopuszczalność ich usunięcia czy zniszczenia. W interesie państwa jest uporządkowanie zasobu tych danych, jego przebadanie oraz ewentualne wykorzystanie w celu wyciągnięcia konsekwencji wobec funkcjonariuszy albo osób zaangażowanych w pracę dla struktur podtrzymujących reżim totalitarny. Proces realizacji powyższych celów musi odbywać się z poszanowaniem praw podmiotowych jednostki. Uwzględniać należy między innymi przysługujące każdemu prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych (art. 51 ust. 3 Konstytucji) oraz prawo żądania sprostowania informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych z naruszeniem prawa (art. 51 ust. 4 Konstytucji). Prawa te są ściśle związane z prawem do ochrony życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia (art. 47 Konstytucji). Balansowanie interesu publicznego oraz konstytucyjnych praw osób, których akta IPN dotyczą, musi odpowiadać wymogom demokratycznego państwa prawnego oraz zasadzie proporcjonalności. Nie istnieje jednak taki interes państwa, który mógłby usprawiedliwiać zachowanie w dokumentach i zbiorach danych informacji nieprawdziwych, niepełnych czy zebranych w sposób sprzeczny z ustawą (*wyrok z 20 października 2010 r., P 37/09*)¹³.

(2) Po wyroku Trybunału o niekonstytucyjności materialnych przesłanek odmowy dostępu do akt IPN¹⁴ w systemie prawnym pozostały przepisy określające formę, w jakiej miała następować odmowa dostępu do dokumentów. Przepisy te – pomimo ich proceduralnego charakteru – były stosowane jako podstawa dekodowania materialnych przesłanek wyłączenia wobec określonych kategorii osób prawa dostępu do dotyczących tych osób dokumentów. Pozostawienie przez ustawodawcę tych przepisów w niezmienionym kształcie naruszyło zasadę poprawnej legislacji oraz stanowiło nadmierną i nieproporcjonalną ingerencję w konstytucyjne wolności i prawa. Wyłączenie prawa do zapoznania się z dokumentami przez objęte tymi przepisami osoby stanowiło środek uniemożliwiający realizację konstytucyjnego prawa do żądania sprostowania informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych z naruszeniem prawa, a tym samym naruszający istotę tego prawa (*wyrok z 20 października 2010 r., P 37/09*).

¹³ Zob. wyrok z 11 maja 2007 r., K 2/07.

¹⁴ Tamże.

Rozdział III

Skutki orzeczeń dla działalności prawodawczej

1. Obowiązek prawodawcy usuwania skutków hierarchicznej niezgodności norm

(1) Podstawowym skutkiem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o hierarchicznej niezgodności przepisu prawa (normy) jest jego eliminacja z porządku prawnego.

Nie zawsze jednak usunięcie niekonstytucyjnej normy wskutek wydania wyroku przez Trybunał powoduje przywrócenie stanu zgodności z Konstytucją w sposób automatyczny, a jednocześnie pełny. Następstwem niektórych orzeczeń powinna być – zmierzająca do ich „dopełnienia” – odpowiednia interwencja prawodawcza (realizacja przez prawodawcę).

Realizacja orzeczeń może być przede wszystkim postrzegana w dwóch wymiarach. W **węższym wymiarze** sprowadza się do zabiegu polegającego na skorygowaniu niekonstytucyjnych regulacji z uwzględnieniem treści wyroku o hierarchicznej niezgodności norm. Natomiast realizacja w **szerszym wymiarze** wymaga refleksji prawodawcy skutkującej zmianami w prawie wykraczającymi poza przepisy wskazane w sentencji (a niekiedy poza kontrolowaną ustawę), mającymi charakter kompleksowy, a niejednokrotnie systemowy.

(2) **Konieczność podjęcia działań** prawodawczych istnieje najczęściej wówczas, kiedy rozstrzygnięcie o niekonstytucyjności pociąga za sobą negatywne następstwa, jak m.in. powstanie luki w prawie, dysfunkcjonalność skontrolowanej regulacji, mechanizmu, którego stanowi fragment czy nawet aktu normatywnego, w którym jest zakorzeniona. Aby zapobiec tego rodzaju ujemnym konsekwencjom orzeczeń, Trybunał najczęściej odracza termin utraty mocy obowiązującej przepisów (norm) uznanych za niekonstytucyjne. Decydując się na odroczenie, Trybunał wyraża przekonanie, że w konkretnym przypadku jedynie prawodawca jest władny w pełni przywrócić stan konstytucyjności. Wyrok z odroczeniem aktualizuje obowiązek niezwłocznego wszczęcia przez właściwe organy państwa stosownych działań prawodawczych zmierzających do uporządkowania stanu prawnego przed upływem terminu odroczenia.

Niekiedy samo wyeliminowanie niekonstytucyjnej regulacji wskutek orzeczenia o hierarchicznej niezgodności norm może nie doprowadzić jeszcze do cofnięcia skutków już zaistniałych w wyniku wejścia jej w życie. Prawodawca powinien wówczas ukształtować **skutki intertemporalne** przepisów wprowadzanych w związku z wyrokiem w taki sposób, aby możliwe było zminimalizowanie negatywnych następstw działania przepisów uznanych za niekonstytucyjne.

Za konieczne należy uznać podjęcie działań także w związku z wyrokami rozstrzygającymi o niekonstytucyjności **pominięcia ustawodawczego** bądź wskazującymi na **niepełność badanej regulacji** z punktu widzenia określonych wzorców kontroli. Interwencja prawodawcy w takich przypadkach powinna polegać na uzupełnieniu niepełnej regulacji o wskazany w wyroku fragment niezbędny z punktu widzenia zgodności z Konstytucją.

Stosowne działania konieczne są również w związku z niektórymi wyrokami zapadającymi w ramach **prewencyjnej kontroli** konstytucyjności. Konstytucja wyraźnie

rozstrzyga sposób postępowania po wydaniu wyroku, w którym Trybunał wskazuje na brak istnienia nierozzerwalnego związku pomiędzy niekonstytucyjnymi przepisami (bądź ich częściami) a ustawą. Zgodnie z art. 122 ust. 4 zdaniem drugim Konstytucji Prezydent RP, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu, albo podpisuje ustawę z pominięciem niekonstytucyjnych przepisów (ich części), albo przekazuje ustawę do Sejmu w celu usunięcia niezgodności. Po stosownej korekcie ustawa powinna zostać podpisana i opublikowana w Dzienniku Ustaw.

(3) Dostosowanie systemu prawa do treści **zakresowych wyroków** o niekonstytucyjności, a więc wyznaczających w sentencji niekonstytucyjną treść przepisu, co do zasady nie jest konieczne, ponieważ w efekcie wejścia ich w życie stan prawny ulega zmianie w sposób samoistny. Po wydaniu wyroku zakresowego pozostaje rozbieżność pomiędzy treścią normy prawnej zmodyfikowanej na skutek wyroku a brzmieniem przepisu, które pozostaje niezmienione. To może prowadzić do powstania wątpliwości na etapie stosowania prawa. Potencjalnym wątpliwościom zapobiec może ingerencja prawodawcy polegająca na dostosowaniu brzmienia zakresowo niekonstytucyjnego przepisu do treści wyroku. Postulat zapewnienia jasności i transparentności prawa przemawia za podjęciem takich działań.

Z podobnych względów prawodawca powinien reagować na **wyroki rozstrzygające o zgodności lub niezgodności przepisu rozumianego** w sposób określony w sentencji. Zalecana interwencja prawodawcy w treść przepisu, w zależności od zastosowanej formuły rozstrzygnięcia, powinna w sposób jasny i jednoznaczny wykluczyć możliwość niekonstytucyjnej jego interpretacji lub doprecyzować przepis o treści wskazane w sentencji warunkujące jego konstytucyjność. Kwestie te nie powinny być pozostawione orzecznictwu sądów.

(4) **Wskazane** są natomiast działania – a przynajmniej rozważenie przez prawodawcę celowości ich podjęcia – między innymi w przypadkach, w których Trybunał:

- wydał postanowienie sygnalizacyjne zawierające uwagi o stwierdzonych uchybieniach i lukach w prawie, których usunięcie przez właściwe organy powołane do stanowienia prawa jest niezbędne dla zapewnienia spójności polskiego systemu prawnego. Postanowienie sygnalizacyjne rodzi po stronie adresata co najmniej obowiązek odniesienia się do jego treści, a w razie świadomej decyzji o zaniechaniu realizacji – obowiązek uzasadnienia takiego stanowiska;
- w uzasadnieniu wyroku, pomimo rozstrzygnięcia o hierarchicznej zgodności, zamieścił skonkretyzowane uwagi dla prawodawcy;
- dostrzegł, że w systemie prawnym po wydaniu wyroku o niezgodności istnieć będą regulacje mające treść analogiczną do niekonstytucyjnych;
- dostrzegł wadliwości natury konstytucyjnej danego unormowania, ale nie mógł rozstrzygnąć w tym zakresie w sentencji ze względów formalnych (np. z powodu „wadliwego zaskarżenia”);
- rozstrzygnął o niekonstytucyjności przepisu w brzmieniu już nieobowiązującym, wskazując jednocześnie na konstytucyjne wątpliwości dotyczące przepisu w brzmieniu aktualnym, a niezakwestionowanym (lub do którego nie mógł się odnieść w sentencji z powodów formalnych).

(5) **Nie wszystkie orzeczenia wymagają działań prawodawczych.** Co do zasady, nie istnieje potrzeba reagowania przez prawodawcę na te wyroki, w których już sama dero-

gacja będąca skutkiem wyroku Trybunału doprowadziła do pełnego przywrócenia stanu zgodności z Konstytucją. Nie ma też potrzeby podejmowania działań w związku z wyrokami rozstrzygającymi o hierarchicznej zgodności zakwestionowanych rozwiązań z wzorcami kontroli, chyba że zawierają konkretne sugestie lub wskazówki dla prawodawcy.

(6) Każde orzeczenie – jako kształtujące zbiór standardów rozumienia wzorców konstytucyjnych – powinno stanowić przedmiot dogłębnej analizy i refleksji prawodawcy w celu zminimalizowania ryzyka ustanowienia w przyszłości regulacji budzących konstytucyjne wątpliwości. Realizacja orzeczeń przez prawodawcę powinna polegać bowiem nie tylko na stanowieniu regulacji niezbędnych z punktu widzenia wyroku oraz standardów przezeń kreowanych (**aspekt pozytywny**), lecz także na powstrzymywaniu się od ponownego ustanawiania regulacji niekonstytucyjnych (**aspekt negatywny**).

(7) Poniżej dokonano klasyfikacji orzeczeń zapadłych w 2010 r. z uwzględnieniem omówionych kryteriów. Ustalenia obejmują **stan prawny na koniec 2010 r.**

2. Analiza potrzeby lub celowości zmian w związku z orzeczeniami zapadłymi w 2010 r.

2.1. Wyroki aktualizujące obowiązek dokonania zmian w prawie

2.1.1. Wyroki z odroczeniem terminu utraty mocy

(1) Ustawodawca powinien zmienić zasady udzielania przez gminy **bonifikat od opłat za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego** w prawo własności nieruchomości. Należy zlikwidować obligatoryjność udzielania tych bonifikat. Termin na dokonanie zmian wynosi 18 miesięcy¹⁵. Od ustawodawcy zależy, czy uwzględni wyrok w zakresie przekształcania nieruchomości należących tylko do gmin, czy szerzej, tj. także do Skarbu Państwa (a więc w zakresie niezaskarżonym). Można również rozważyć inne zmiany, np. samego sposobu dokonywania przekształceń, które obecnie odbywają się na podstawie decyzji administracyjnej. Problemem jest też wpływ bonifikat na budżety gmin. Powodują bowiem zmniejszenie dochodów gmin bez zapewnienia im z tego tytułu jakiegokolwiek rekompensaty (wyrok z 26 stycznia 2010 r., **K 9/08**).

(2) W świetle wyroku z 11 lutego 2010 r., **K 15/09**, ustawodawca powinien znoweliżować niekonstytucyjne upoważnienie dla RM do określenia w rozporządzeniu szczegółowych warunków **podwyższania emerytur wojskowych**. Upoważnienie nie zawierało niezbędnych wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, było tym samym z punktu widzenia Konstytucji niekompletne. Ustawodawca, w ramach 12-miesięcznego terminu odroczenia¹⁶, uchwalił nowe, uzupełnione o wytyczne upoważnienie ustawowe i czasowo utrzymał w mocy rozporządzenie wydane na podstawie niekonstytucyjnego upoważnienia¹⁷. Rada Ministrów do końca 2010 r. nie zrealizowała nowego upoważnienia.

(3) Jak wynika z wyroku z 16 lutego 2010 r., **P 16/09**, prawodawca na poziomie rozporządzenia **odmiennie potraktował pracowników i zleceniobiorców** w zakresie

¹⁵ Zob. załącznik nr 9, poz. 4.

¹⁶ Zob. załącznik nr 9, poz. 1.

¹⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 167, poz. 1130.

zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Upoważnienie umożliwiło natomiast doprecyzowanie regulacji ustawowej wyłącznie na płaszczyźnie przedmiotowej. Prawodawca znówelizował rozporządzenie w ramach 12-miesięcznego terminu odroczenia¹⁸. Zasadnicza zmiana polegała na poszerzeniu zakresu stosowania niekonstytucyjnego przepisu o zleceniobiorców¹⁹.

(4) Na skutek wyroku z 23 lutego 2010 r., **P 20/09**, wynagrodzenie przysługujące skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy będzie ustalane w sposób zapewniający osiągnięcie co najmniej minimalnego wynagrodzenia. Konsekwencją wyroku będzie istotny wzrost wynagrodzeń skazanych (niekiedy dwukrotny), co jednak może przełożyć się na redukcję ich zatrudnienia. Ustawodawca może wykorzystać 12-miesięczny termin odroczenia²⁰ do złagodzenia finansowych konsekwencji wyroku dla podmiotów zatrudniających osoby skazane przez stworzenie mechanizmów rekompensujących im wzrost wynagrodzeń skazanych. Można też utworzyć rozwiązania, które zachęcą (zmotywują) pracodawców do zatrudniania skazanych, a przynajmniej zapobiegną potencjalnej redukcji zatrudnienia.

(5) Utrata mocy na skutek wyroku z 18 października 2010 r., **K 1/09**, przepisów **zakazujących ubiegania się o ponowny wpis na listę członków niektórych samorządów zawodowych (m.in. adwokatów, radców prawnych, rzeczników patentowych)** lub o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu może nie być wystarczająca do pełnego przywrócenia stanu konstytucyjności w odniesieniu do problematyki dożywotniego pozbawienia prawa do wykonywania zawodu. W systemie prawnym wciąż bowiem obowiązują przepisy, które mogą powodować automatyczne i dożywotnie zamknięcie osobom dyscyplinarnie usuniętym z zawodu zaufania publicznego drogi powrotu do zawodu. Wyrok wymagać może zatem dokonania – w ramach rocznego terminu odroczenia²¹ – zmian systemowych w zakresie problematyki ponownego wpisywania na listy samorządowe.

(6) Konieczne jest ustanowienie nowej **podstawy prawnej do nadania statutu Biura RPO**. W przeciwnym razie niekonstytucyjne upoważnienie dla Marszałka Sejmu z upływem 12-miesięcznego terminu odroczenia²² utraci moc i pociągnie za sobą derogację obowiązującego statutu Biura RPO (wyrok z 19 października 2010 r., **K 35/09**).

(7) Konieczne jest ponowne określenie przez ustawodawcę **zakresu i formy współuczestnictwa rolników w finansowaniu systemu ochrony zdrowia** – przede wszystkim na podstawie zasady powszechności. Trybunał rozstrzygnął o niekonstytucyjności zobowiązania budżetu państwa do finansowania składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników i ich domowników, podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, prowadzących działalność rolniczą bez względu na wysokość osiąganych przez nich przychodów. Ustawodawca dysponuje terminem 15 miesięcy²³ na dokonanie zmian. Powinien mieć na względzie przede wszystkim sytuację gospodarczą i możliwości finansowe płatników składek oraz budżetu państwa. Pełne przywrócenie stanu konstytucyjno-

¹⁸ Zob. załącznik nr 9, poz. 2.

¹⁹ Dz. U. z 2010 r. Nr 127, poz. 860.

²⁰ Zob. załącznik nr 9, poz. 3.

²¹ Zob. załącznik nr 9, poz. 5.

²² Zob. załącznik nr 9, poz. 6.

²³ Zob. załącznik nr 9, poz. 8.

ści wymaga intensywnych działań ustawodawczych o charakterze systemowym (wyrok z 26 października 2010 r., **K 58/07**).

(8) Niezbędne jest uregulowanie w sposób jasny i precyzyjny **praw i obowiązków związanych z zapewnieniem osobie eksmitowanej pomieszczenia**, do którego ma nastąpić przekwaterowanie. Ewentualne uchybienie przez prawodawcę obowiązkowi dostosowania systemu prawnego do wyroku przed upływem 12-miesięcznego terminu odroczenia²⁴ skutkować będzie utratą mocy art. 1046 § 4 k.p.c. To spowoduje zaistnienie stanu niezgodnego z Konstytucją oraz standardami prawa międzynarodowego, w którym możliwa będzie eksmisja z lokalu mieszkalnego bez ustalenia, że dłużnikowi przysługuje lokal lub pomieszczenie, do którego może nastąpić przekwaterowanie albo bez zapewnienia pomieszczenia tymczasowego (tzw. eksmisja na bruk). Podczas prac nad ustawą wykonującą wyrok z 4 listopada 2010 r., **K 19/06**, ustawodawca powinien uwzględnić uwagi zawarte w niezrealizowanym *postanowieniu sygnalizacyjnym* z 4 marca 2008 r., **S 2/08**.

(9) Ustawodawca powinien **ograniczyć zakres czasowy stosowania zabezpieczenia w postaci zakazu publikacji** w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu. Należy też wyeliminować przewlekłość postępowania, np. wprowadzając ustawowe terminy rozpoznania sprawy, w której zostało dokonane zabezpieczenie w postaci zakazu publikacji czy też górną granicę trwania zabezpieczenia. Trybunał wyznaczył ustawodawcy na dokonanie właściwych zmian termin 15 miesięcy²⁵ (wyrok z 9 listopada 2010 r., **K 13/07**).

(10) Należy znieść **podwójne karanie płatnika** za niedopełnienie obowiązku terminowego opłacenia w pełnej wysokości składek na ubezpieczenie społeczne lub innych składek pobieranych przez ZUS. Obecnie ma ono postać odpowiedzialności za przestępstwo lub wykroczenie i dodatkowej opłaty za ten sam czyn. Zmieniony mechanizm powinien zapewniać rzetelne opłacanie wymienionych składek za pomocą odpowiedniej sankcji. Ustawodawca dysponuje terminem 18 miesięcy²⁶ (wyrok z 18 listopada 2010 r., **P 29/09**).

(11) Jeżeli ustawodawca podtrzyma **kryminalizację zaniechania publikacji sprostowania prasowego** bądź publikacji owego sprostowania wbrew warunkom sprecyzowanym w Prawie prasowym, powinien zagwarantować określoność tych przepisów. W brzmieniu niekonstytucyjnym nie zachowują one bowiem precyzji określenia znamion czynu zabronionego. Określony na 18 miesięcy termin odroczenia²⁷ zakłada dokonanie przez ustawodawcę zmian o charakterze kompleksowym (wyrok z 1 grudnia 2010 r., **K 41/07**).

2.1.2. Wyroki wydane w ramach kontroli prewencyjnej (brak nierozzerwalnego związku)

(1) Można mieć wątpliwości, czy organy państwa wyliczone w art. 122 ust. 4 Konstytucji w sposób wystarczający wywiązują się z obowiązków związanych z niektórymi wyrokami wydanymi w trybie kontroli prewencyjnej. Na koniec 2010 r. na skutek zaniechań lub przewlekłych działań tych organów częściowo niekonstytucyjne ustawy nie weszły w życie²⁸.

²⁴ Zob. załącznik nr 9, poz. 7.

²⁵ Zob. załącznik nr 9, poz. 9.

²⁶ Zob. załącznik nr 9, poz. 10.

²⁷ Zob. załącznik nr 9, poz. 11.

²⁸ Por. *Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w 2009 roku*, Warszawa 2010, s. 60.

(2) Po wyroku z 20 stycznia 2010 r., **Kp 6/09**, nie zostały zakończone prace nad ustawą z 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o partiach politycznych oraz niektórych innych ustaw. Trybunał w uzasadnieniu zasugerował zwrócenie ustawy Sejmowi. Prezydent RP zwrócił się do Marszałka Sejmu o wyrażenie opinii. Komisja Finansów Publicznych przygotowała opinię, zgodnie z którą Prezydent RP „może zwrócić ustawę (...) w celu usunięcia niezgodności z Konstytucją”. Do końca 2010 r. ustawa nie weszła w życie. Należy przy tym zauważyć, że Sejm – rozpatrując nowy projekt – uchwalił inną ustawę modyfikującą zasady finansowania partii politycznych²⁹. Nie można w związku z tym wykluczyć, że częściowo niekonstytucyjna ustawa, do której odnosi się wyrok – wbrew Konstytucji oraz rozstrzygnięciu Trybunału o braku nierozzerwalnego związku – nigdy nie wejdzie w życie. Powyższa sytuacja prawdopodobnie nie miałaby miejsca, gdyby Konstytucja w sposób wyraźny określała terminy na dokonanie stosownych czynności po wydaniu przez Trybunał wyroku w ramach kontroli prewencyjnej.

(3) Do końca 2010 r. nie zostały też zakończone prace nad ustawą z 5 grudnia 2008 r. o organizacji rynku rybnego. Ustawa ta może zostać podpisana przez Prezydenta RP z pominięciem niekonstytucyjnych części przepisów albo zwrócona Sejmowi w celu usunięcia niezgodności wynikających z wyroku z 13 października 2010 r., **Kp 1/09**. Prezydent wystąpił do Marszałka Sejmu o opinię. Komisje Infrastruktury oraz Rolnictwa i Rozwoju Wsi zajęły stanowisko, zgodnie z którym Prezydent RP może podpisać ustawę z pominięciem niekonstytucyjnych przepisów.

2.1.3. Inne wyroki wymagające działań prawodawczych

(1) Trybunał rozstrzygnął o niekonstytucyjności przepisu określającego **termin dochodzenia zwrotu nadpłaconych składek** przez ubezpieczonego (płatnika). Nie dopuszczał on zawieszenia bądź przerwania biegu terminu określonego w tym przepisie, różnicując tym samym – niezgodnie z Konstytucją – pozycję płatnika (ubezpieczonego) i ZUS w zakresie ochrony praw majątkowych. Przepis ten utracił moc wraz z wejściem w życie wyroku z 26 maja 2010 r., **P 29/08**.

(2) Konieczne jest rozszerzenie zakresu **kontroli postanowień sądu drugiej instancji**. Ustawodawca może np. umożliwić wniesienie zażalenia do równorzędnego składu sądu odwoławczego. Bez interwencji ustawodawcy realizacja skutków przewidzianych w art. 190 ust. 4 Konstytucji nie będzie automatyczna. Nie ma bowiem normy wyrażającej w sposób wyraźny zasadę zaskarżalności postanowień sądu drugiej instancji w kwestii oddalenia wniosku o wyłączenie sędziego (wyrok z 2 czerwca 2010 r., **SK 38/09**).

(3) Niezbędna jest też reakcja ustawodawcy na wyrok z 12 lipca 2010 r., **P 4/10**, rozstrzygający o **niekonstytucyjności pominięcia restytucyjnej ochrony przed zwolnieniem** z naruszeniem prawa działacza związkowego zatrudnionego na czas oznaczony. Trybunał wskazał na niezbędność dokonania kompleksowej analizy sytuacji działaczy związkowych oraz innych podmiotów, którym nie przysługuje restytucyjna ochrona trwałości stosunku pracy (pod kątem zakresu podmiotowego i przedmiotowego przyznawanej ochrony).

²⁹ Dz. U. z 2010 r. Nr 254, poz. 1702.

(4) Prawodawca uregulował w rozporządzeniu **elementy opłaty lotniczej** (roczny cykl jej płatności oraz zasadę, że ma ona być wnoszona z góry za każdy rok posiadania certyfikatu). Powinny one jednak zostać uregulowane w ustawie (*wyrok z 10 września 2010 r., P 44/09*). Sposób płatności za nadzór i kontrolę nad posiadaczem certyfikatu nie jest dopasowany do okresu obowiązywania certyfikatu. Certyfikaty są bowiem wydawane na okresy oznaczone w miesiącach, natomiast opłata powinna być wnoszona „za rok”. Można mieć wątpliwości, czy w Prawie lotniczym istnieją wytyczne do wydania wspomnianego rozporządzenia.

(5) Konieczne jest, aby ustawodawca uzupełnił uregulowanie wyłączające nauczycieli przedszkolnych z kręgu nauczycieli uprawnionych do **ulgowych przejazdów** środkami publicznego transportu zbiorowego o odpowiedni fragment warunkujący jego konstytucyjność (*wyrok z 16 listopada 2010 r., K 2/10*).

2.2. Wyroki, w związku z którymi reakcja prawodawcy jest pożądana

Postulat zapewnienia jasności i transparentności prawa wymaga, aby ustawodawca między innymi dostosował treść przepisów ustaw do zmian wynikających z zakresowych rozstrzygnięć o hierarchicznej niezgodności zawartych w wyrokach: z 9 lutego 2010 r., *P 58/08* (zasady wyceny nieruchomości); z 23 lutego 2010 r., *K 1/08* (ekwiwalent dla policjantów); z 24 lutego 2010 r., *K 6/09* (obniżenie wysokości emerytur byłym funkcjonariuszom SB oraz członkom WRON); z 11 maja 2010 r., *SK 50/08* (termin na dochodzenie roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia); z 5 lipca 2010 r., *P 31/09* (przesłanka domicylu jako podstawa do ustalenia renty rodzinnej).

2.3. Wyroki wskazujące na uchybienia legislacyjne oraz sugerujące zmiany w prawie

(1) Większość przepisów rozporządzenia RM w sprawie środków przymusu bezpośredniego stosowanych przez funkcjonariuszy CBA, podobnie jak uznany za niezgodny z Konstytucją i ustawą o CBA § 6 ust. 2 również reguluje materię zastrzeżoną dla ustawy (*wyrok z 10 marca 2010 r., U 5/07*).

(2) Wyrok rozstrzygający o zgodności z Konstytucją niektórych elementów mechanizmu poboru i egzekucji opłaty abonamentowej nie powinien być odbierany jako przeszkoda w ewentualnych działaniach zmierzających do jego udoskonalenia lub stworzenia mechanizmu odmiennego (np. prostszego i skuteczniejszego). Ustawodawcę oraz organy powołane do egzekucji opłaty abonamentowej do refleksji powinny skłonić dane statystyczne świadczące o niskiej skuteczności egzekucji opłaty (*wyrok z 16 marca 2010 r., K 24/08*).

(3) Ocenie ustawodawcy³⁰ została pozostawiona kwestia uregulowania w ustawie terminu do złożenia korekty wniosku w sprawie kwot rekompensujących utracone dochody z tytułu zwolnień dla prowadzących zakłady pracy chronionej (*wyrok z 31 maja 2010 r., U 4/09*).

(4) W niektórych ustawach regulujących funkcjonowanie samorządów zawodowych (np. farmaceutów, pielęgniarek i położnych) znajdują się regulacje wyłączające możli-

³⁰ Zob. Dz. U. z 2010 r. Nr 226, poz. 1475.

wość wniesienia odwołania do sądu w przypadkach ukarania pewnymi rodzajami kar w postępowaniu dyscyplinarnym (analogiczne jak w nieobowiązującej ustawie dotyczącej samorządu lekarskiego). Do ustawodawcy należy zweryfikowanie i właściwe skorygowanie wszystkich tego rodzaju regulacji (wyrok z 29 czerwca 2010 r., **P 28/09**).

(5) Zmiana przez ustawodawcę zasad przyznawania zasiłku pogrzebowego przez umożliwienie ubiegania się o zasiłek po zmarłym w razie odnalezienia zwłok lub zidentyfikowania zmarłego później niż 12 miesięcy od dnia zgonu jest niewystarczająca, mimo że koresponduje z sentencją wyroku z 28 października 2010 r., **P 25/09**. Należałoby uwzględnić także inne nadzwyczajne sytuacje.

(6) Na skutek wyroku z 29 października 2010 r., **P 34/08**, przepis regulujący instytucję *quasi*-zasiedzenia utracił moc. To spowodowało, że ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych w niezaskarżonym zakresie od wejścia w życie wyroku zawiera odesłanie w próżnię.

(7) Unormowanie uzależniające możliwość odczytania na rozprawie głównej protokołów przesłuchania świadków i oskarżonych od braku sprzeciwu obecnych stron, mimo że jest zgodne z wzorcami kontroli, nie zapobiega ewentualnym nadużyciom (głównie ze strony oskarżonego w celu przedłużenia postępowania). Rolą ustawodawcy jest utworzenie mechanizmów skracających czas rozpoznawania spraw karnych. Nadanie priorytetu zasadzie szybkości i sprawności postępowania nie może jednak pozostawać w sprzeczności z podstawowymi celami postępowania karnego (wyrok z 7 grudnia 2010 r., **P 11/09**).

2.4. Postanowienia sygnalizacyjne

(1) Należy przesądzić, że pozostawianie osoby wymagającej opieki w związku małżeńskim nie stanowi negatywnej przesłanki dostępu do świadczenia pielęgnacyjnego w sytuacji, gdy małżonek tej osoby również jest osobą niepełnosprawną, a opiekunami obojga jest ich dziecko (*postanowienie sygnalizacyjne z 1 czerwca 2010 r., S 1/10*). Z opinii MPiPS wynika, że jest to niemożliwe z uwagi na konsekwencje finansowe – koszt przyznania świadczenia pielęgnacyjnego dodatkowej kategorii osób szacowany jest na ponad 0,5 mld zł³¹.

(2) Trybunał dostrzegł celowość stopniowego, rozłożonego na wiele lat zrównywania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn. Obecne uregulowania różnicują podstawowy wiek emerytalny kobiet i mężczyzn w powszechnym systemie emerytalnym (odpowiednio 60 i 65 lat). Zróżnicowanie to jest zgodne z Konstytucją, ale nie jest optymalne. Rozważenia wymaga także wydłużenie czasu aktywności zawodowej oraz podwyższenie wieku emerytalnego. Trybunał wskazał w tym zakresie na reformy dokonywane lub planowane w innych państwach europejskich (*postanowienie sygnalizacyjne z 15 lipca 2010 r., S 2/10*).

(3) Potrzebne jest uregulowanie kwestii stosunków między stronami umowy deweloperskiej. Ustawodawca powinien ustanowić szczególne mechanizmy ochronne dla nabywców mieszkań, tj. określić wzajemne prawa i obowiązki stron, sposób wykonania

³¹ Opinia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w przedmiocie rozwiązań zaproponowanych w projekcie ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (druk senacki nr 945) – pismo z 21 września 2010 r., DSR-II-070-1-1-OP/10.

umowy, odpowiedzialność stron w razie niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, a także stosowne rozwiązania ochronne w sytuacji, gdy umowa zobowiązująca lub przedwstępna nie zostanie zawarta w formie aktu notarialnego (*postanowienie sygnalizacyjne z 2 sierpnia 2010 r., S 3/10*).

(4) Niezbędne jest usunięcie uchybień dostrzeżonych w ustawie o ABW oraz AW. Zasadnicze wątpliwości dotyczą przepisu stanowiącego, że jednym z zadań ABW jest rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw „godzących w podstawy ekonomiczne państwa”. Ustawodawca powinien wymienić w sposób enumeratywny typy przestępstw, w sprawie których mogą być prowadzone czynności operacyjne ABW (*postanowienie sygnalizacyjne z 15 listopada 2010 r., S 4/10*).

(5) Prawodawca powinien dokonać właściwego podziału materii pomiędzy ustawami a rozporządzeniami regulującymi funkcjonowanie CBA, Policji, ABW, AW oraz Straży Granicznej w zakresie przesłanek określających rodzaje środków przymusu bezpośredniego i przypadki oraz sposób ich użycia przez funkcjonariuszy tychże służb. Wspomniane przesłanki, zamiast rozporządzeń, powinny regulować ustawy (*postanowienie sygnalizacyjne z 30 listopada 2010 r., S 5/10*).

3. Analiza prowadzonych w 2010 r. działań prawodawczych zmierzających do wykonywania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego

3.1. Poprawa stanu wykonywania orzeczeń

(1) Proces wykonywania przez prawodawcę orzeczeń Trybunału nabrał w ostatnich latach dynamiki. Wnoszonych jest do Sejmu więcej projektów ustaw służących prawidłowej realizacji orzeczeń. Wyroki Trybunału są poważnie analizowane i wykonywane przede wszystkim z inicjatywy Senatu oraz RM wspieranej przez RCL.

Najnowsze wyroki Trybunału wymagające wykonania spotykają się z zasadniczo niezwłoczną reakcją prawodawcy. Kilkuletnie zaległości są systematycznie redukowane.

(2) W minionym roku, podobnie jak w latach wcześniejszych, Biuro Trybunału współpracowało z Komisją Ustawodawczą Senatu i Kancelarią Senatu oraz z RCL w zakresie wymiany informacji oraz konsultacji niektórych problemów powstających na tle orzeczeń wymagających wykonania. Wyniki prowadzonych w ramach Biura badań następstw orzeczeń Trybunału w prawodawstwie są przekazywane kwartalnie – do wiadomości i do stosownego wykorzystania – odpowiednim komórkom organizacyjnym Sejmu i Senatu, a także RCL i Ministerstwu Sprawiedliwości.

3.2. Wykonywanie orzeczeń z inicjatywy Senatu

(1) Trybunał docenia działalność Senatu, który jako pierwszy podjął się systemowej analizy orzecznictwa pod kątem celowości wnoszenia stosownych inicjatyw.

W 2010 r. spojrzenie Senatu na wykonywanie orzeczeń uległo znaczącej zmianie. Niejednokrotnie projekty przedkładał przez senacką Komisję Ustawodawczą, pierwotnie zakładające wykonanie wyroków jedynie na poziomie „minimalnym”, w trakcie prac w Senacie ulegały poszerzeniu o dalej idące zmiany sugerowane w uzasadnieniu

danego wyroku (np. w sprawie wynagrodzenia osób skazanych³²). Niekiedy już w pierwotnym kształcie wykraczają poza prostą korektę regulacji wskazanych w sentencji, stanowiąc rezultat dogłębnej analizy otoczenia normatywnego niekonstytucyjnego rozwiązania (np. projekt w sprawie upoważnienia do nadania statutu Biuru RPO³³). Takim podejściem Senat wyraża zrozumienie dla formalnych ograniczeń Trybunału w procesie kontroli konstytucyjności.

Mniejsza wprawdzie niż w 2009 r. liczba wniesionych przez Senat projektów ustaw wykonujących orzeczenia (21 wobec 27 uchwał w sprawie wniesienia do Sejmu projektów ustaw)³⁴ rekompensowana jest ich jakością, merytoryczną trafnością oraz większą wrażliwością na stanowisko Trybunału. Liczba orzeczeń, realizacji których projekty dotyczą, jest w obydwu latach zbliżona.

(2) W 2010 r. Sejm sfinalizował prace nad senackimi projektami ustaw dostosowującymi system prawa między innymi do wyroków w sprawach: wieku emerytalnego mianowanych urzędników państwowych oraz mianowanych pracowników samorządowych (wyrok z 5 grudnia 2000 r., **K 35/99**), ograniczenia praw wyborczych w wyborach lokalnych (wyrok z 20 lutego 2006 r., **K 9/05**), zwolnienia od kosztów sądowych (wyrok z 16 czerwca 2008 r., **P 37/07**), ułatwiania pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych (wyrok z 31 marca 2009 r., **K 28/08**), zakazu *reformationis in peius* (wyrok z 28 kwietnia 2009 r., **P 22/07**), legalizacji samowoli budowlanej (wyrok z 21 września 2009 r., **P 46/08**), zwrotu bez wezwania o uzupełnienie wniosku o ogłoszenie upadłości (wyrok z 10 listopada 2009 r., **P 88/08**) czy też w sprawie nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad samorządem adwokackim (wyrok z 1 grudnia 2009 r., **K 4/08**).

(3) Wciąż aktualny pozostaje problem kwalifikowania przez Senat niektórych orzeczeń jako niewymagających podjęcia działań. Warto jednak zauważyć, że w 2010 r. stanowisko to – w odniesieniu do niektórych orzeczeń – uległo zmianie. Spowodowało to podjęcie inicjatyw między innymi w związku z wyrokami dotyczącymi problematyki wznowień postępowań w sprawach wyborczych (wyrok z 13 maja 2002 r., **SK 32/01** i wyrok z 21 lipca 2009 r., **K 7/09**).

3.3. Wykonywanie orzeczeń z inicjatywy Rady Ministrów

Istotną rolę w procesie wykonywania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego odgrywa także Rada Ministrów. W minionym roku zostały sfinalizowane prace nad rządowymi projektami ustaw dotyczącymi między innymi wyroków w sprawach: pozycji emitentów i reemitentów w ustalaniu i zatwierdzaniu tabel wynagrodzeń (wyrok z 24 stycznia 2006 r., **SK 40/04**), wolności wykonywania zawodu przez rzeczników patentowych (wyrok z 27 lipca 2006 r., **SK 43/04**), gwarancji zapłaty za roboty budowlane (wyrok z 27 listopada 2006 r., **K 47/04**), przejścia własności samochodu na rzecz Skarbu Państwa (wyrok z 3 czerwca 2008 r., **P 4/06**), trybu złożenia korekty deklaracji i wniosku o stwierdzenie nadpłaty VAT przez byłych wspólników spółki cywilnej (wyrok z 10 marca 2009 r., **P 80/08**), upoważnienia do określenia w rozporządzeniu zryczałtowanej kwoty na utrzyma-

³² Por. druk senacki nr 920 z 1 lipca 2010 r. oraz druk sejmowy nr 3363 z 16 sierpnia 2010 r.

³³ Druk senacki nr 1045 z 25 listopada 2010 r.

³⁴ Liczba uchwał została ustalona na podstawie informacji udostępnionych na stronie www.senat.gov.pl.

nie dziecka oraz stawki na bieżące funkcjonowanie placówki rodzinnej (wyrok z 21 kwietnia 2009 r., **K 6/08**), zasad uchwalania statutu uczelni niepublicznej (wyrok z 28 kwietnia 2009 r., **K 27/07**), odpowiedzialności zawodowej doradców inwestycyjnych (wyrok z 12 maja 2009 r., **P 66/07**), komorników sądowych (wyrok z 14 maja 2009 r., **K 21/08**, wyrok z 16 czerwca 2009 r., **SK 5/09**) czy też granic właściwości CBA (wyrok z 23 czerwca 2009 r., **K 54/07**).

3.4. Działania podejmowane przez inne organy

Propozycje realizacji orzeczeń napotkać można w projektach poselskich (zob. np. projekt poselski zawarty w druku sejmowym nr 3241 z 27 maja 2010 r. związany z wyrokiem z 16 grudnia 2009 r., **K 49/07**, w sprawie definicji deportacji) oraz komisyjnych (zob. np. komisyjny projekt ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin³⁵, przewidujący rozwiązania niezbędne w kontekście wyroku z 11 lutego 2010 r., **K 15/09**). Warto dostrzec także obywatelską inicjatywę dotyczącą realizacji niektórych wyroków dotyczących spółdzielni mieszkaniowych³⁶. Projekt ten został jednak odrzucony przez Sejm w pierwszym czytaniu.

3.5. Wybrane problemy procesu reagowania na orzeczenia

(1) Nie należą do rzadkości przypadki wadliwego wykonania orzeczeń, w tym:

- wprowadzanie zmian w prawie po upływie terminu odroczenia;
- powielanie niekonstytucyjnych rozwiązań;
- niespełnianie przez nowe regulacje standardu konstytucyjnego sprecyzowanego w wyroku;
- brak regulacji intertemporalnych;
- wykonanie fragmentaryczne.

(2) Liczba inicjatyw podejmowanych przez organy stanowiące prawo nie przekłada się na liczbę w pełni wykonanych orzeczeń.

(3) Przypadający na 2011 r. upływ kadencji parlamentu spowoduje dyskontynuację prowadzonych prac ustawodawczych. Nie pozostanie to bez wpływu na dotychczasowe tempo i intensywność działań oraz na przedsięwzięcia już zainicjowane, lecz niesfinalizowane.

(4) Niektórzy adresaci kwestionują potrzebę podejmowania działań prawodawczych w związku z postanowieniami sygnalizacyjnymi (z 16 czerwca 2009 r., **S 4/09** oraz z 7 sierpnia 2009 r., **S 5/09**). Nie można mówić o pełnej realizacji którejkolwiek z 12 sygnalizacji wydanych na przestrzeni ostatnich dwóch lat (prawodawca uwzględnił jedynie niektóre uwagi i sugestie zamieszczone w *postanowieniu sygnalizacyjnym* z 22 kwietnia 2009 r., **S 1/09** przy okazji finalizowanych prac nad nową ustawą o Służbie Celnej).

³⁵ Druk sejmowy nr 2922 z 10 lutego 2010 r.; w efekcie rozpatrzenia przywołanego projektu Sejm uchwalił ustawę z 5 sierpnia 2010 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2010 r. Nr 167, poz. 1130).

³⁶ Druk sejmowy nr 3317 z 4 sierpnia 2010 r.

4. Przykłady braku właściwej reakcji prawodawczej na orzeczenia

4.1. Problem ograniczonego zakresu instrumentów przywracania stanu konstytucyjności przez Trybunał

(1) Mimo że następstwem niektórych orzeczeń powinno być podjęcie przez odpowiednie organy państwa działań prawodawczych, zdarza się, że nie są inicjowane pomimo braku ku temu obiektywnych przesłanek.

Zakres instrumentów przywracania stanu konstytucyjności pozostających w dyspozycji Trybunału jest ograniczony. Trybunał nie jest w stanie „przymusić” bądź w inny sposób wywrzeć wpływ na którykolwiek organ państwa, aby podjął on działania zmierzające do wykonywania orzeczeń. Problem istnienia niewykonanych orzeczeń oraz zaległości w tym zakresie akcentowany jest przede wszystkim w corocznych *Informacjach o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego* oraz w wystąpieniach Prezesa Trybunału Konstytucyjnego na posiedzeniach plenarnych i komisyjnych Sejmu i Senatu.

Zaniechanie koniecznych działań czy przewlekła realizacja jest nie do pogodzenia z ideą demokratycznego państwa prawnego. Opieszałość prawodawcy w niektórych przypadkach może prowadzić do negatywnych konsekwencji finansowych dla Skarbu Państwa z tytułu roszczeń odszkodowawczych.

(2) Wbrew wyraźnym wypowiedziom Trybunału (wyrok z 3 czerwca 1998 r., *K 34/97*) oraz Sądu Najwyższego (wyrok SN z 13 lutego 2009 r., *II CSK 464/08*) ustawodawca nadal nie uchwalił ustawy określającej los majątku pozostałego po byłym Funduszu Wczasów Pracowniczych, choć jest do tego zobowiązany. Przede wszystkim nie wskazał prawnego następcy nieruchomości należących do zlikwidowanego FWP ani nie określił sposobu zaspokojenia jego wierzycieli. Zgodnie z orzecznictwem SN, Skarb Państwa może ponosić odpowiedzialność za szkody powstałe w związku zaniechaniem legislacyjnym polegającym na braku regulacji ustawowej rozstrzygającej kwestie sukcesji majątku po FWP.

(3) W związku z wyrokiem z 24 kwietnia 2007 r., *SK 49/05*, w sprawie przedwojennych obligacji Skarbu Państwa Senat podjął działania zmierzające do jego wykonania (zwrócił się do rządu o podjęcie współpracy), jednak zmiany w prawie nie nastąpiły. Być może orzeczenia sądów oddalające powództwa o zapłatę przemawiają za ponownym rozważeniem zasadności wykreowania regulacji porządkujących sytuację posiadaczy przedwojennych obligacji Skarbu Państwa (m.in. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – II Wydział Cywilny z 9 sierpnia 2010 r., *II C 603/09*; zob. również postanowienie z 7 października 2010 r., *SK 49/05*).

4.2. Przykłady wyroków niewykonanych w terminie odroczenia

(1) Wciąż problematyczne jest wykonywanie wyroków z odroczeniem terminu utraty mocy niekonstytucyjnych przepisów. Przypadki wprowadzania w życie zmian po upływie terminu odroczenia nie należą do rzadkości. Analizując działania prawodawcze na tle wyroków z ostatnich lat, należy stwierdzić, że powszechne jest wykonywanie orzeczeń przy jednoczesnym uchybianiu obowiązкови uczynienia tego przed

upływem wskazanego w sentencji terminu (zob. m.in. wyroki: z 24 stycznia 2006 r., **SK 40/04**; z 3 czerwca 2008 r., **P 4/06**, z 3 lipca 2008 r., **K 38/07**, z 18 grudnia 2008 r., **K 19/07**, z 31 marca 2009 r., **K 28/08**, z 21 kwietnia 2009 r., **K 6/08**, z 23 czerwca 2009 r., **K 54/07**). Niektóre wyroki, pomimo upływu terminu odroczenia, nie spowodowały – jak dotychczas – reakcji prawodawcy skutkującej zmianami w prawie (zob. m.in. wyroki: z 24 kwietnia 2007 r., **SK 49/05**; z 19 listopada 2009 r., **K 62/07**). Zdarzają się też poważne wątpliwości, czy ustawa dostosowująca w pełni uwzględniła wykonywany wyrok (zob. m.in. wyroki: z 17 grudnia 2008 r., **P 16/08**, z 23 czerwca 2009 r., **K 54/07**).

(2) Tytułem przykładu, prawodawca uchybił obowiązкови dostosowania systemu prawa do wyroku w sprawie granic właściwości CBA (wyrok z 23 czerwca 2009 r., **K 54/07**). Kluczowe zmiany weszły w życie prawie 2 miesiące po upływie rocznego terminu odroczenia. Przede wszystkim ustawodawca przereformował definicję „korupcji”, jednak powtórnie użył w niej wyrażenia „bezpośrednio lub pośrednio”. W świetle uzasadnienia wyroku trafność takiego zabiegu może wzbudzić wątpliwości co do precyzji w określeniu kręgu podmiotów uczestniczących we wskazanych czynnościach związanych z nienależną korzyścią, których prawa i wolności mogą zostać ograniczone (naruszone) w związku z działalnością operacyjną CBA. Ustawodawca ustanowił również nowe zasady gromadzenia i przetwarzania przez CBA danych osobowych, a także instrumenty nadzoru nad sposobem przechowywania i weryfikacji danych oraz sposobem usuwania danych zbędnych dla wykonywania ustawowych zadań Biura. Wątpliwości może wzbudzać jednak to, czy rozwiązanie polegające na utworzeniu wewnętrznego (w ramach CBA) stanowiska pełnomocnika odpowiedzialnego za kontrolę legalności przetwarzania danych w praktyce okaże się wystarczające (ustawodawca nie zdecydował się na sądową kontrolę danych).

(3) W ramach terminu odroczenia nie został wykonany również wyrok rozstrzygający o niekonstytucyjności upoważnienia dla właściwych ministrów do określenia zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych (wyrok z 31 marca 2009 r., **K 28/08**). W reakcji na wyrok prawodawca wprowadził zmiany w Kodeksie pracy regulacje zawarte dotychczas w rozporządzeniach wydanych na podstawie wadliwej delegacji ustawowej³⁷, jednakże – przez przewlekłe wykonywanie – doprowadził do stanu, w którym przez ponad 3 miesiące nie obowiązywały jakiegokolwiek normy dotyczące podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych.

(4) Pomimo upływu rocznego terminu odroczenia prawodawca nie wykonał wyroku rozstrzygającego o niekonstytucyjności upoważnienia Prezydenta RP do określenia w rozporządzeniu kwestii postępowania przed KRS (wyrok z 19 listopada 2009 r., **K 62/07**). Tym samym niekonstytucyjne upoważnienie utraciło moc 2 grudnia 2010 r. Jako że derogacja delegacji ustawowej skutkuje utratą mocy wydanego na jej podstawie aktu wykonawczego, należy uznać, że wraz z upływem terminu odroczenia przestały obowiązywać także niektóre przepisy rozporządzenia regulującego postępowanie przed KRS (rozporządzenie utraciło moc w części).

³⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 105, poz. 655.

4.3. Przykłady częściowego wykonania wyroków

Konieczne są dalsze działania prawodawcze w związku z wyrokiem w sprawie lustracji i dostępu do archiwów IPN (wyrok z 11 maja 2007 r., **K 2/07**). Wyrok ten został wykonany częściowo, a niektóre wprowadzone rozwiązania mogą wzbudzać wątpliwości. Przede wszystkim ustawodawca w dalszym ciągu nie zdefiniował terminu, w którym Biuro Lustracyjne IPN byłoby obowiązane przedstawić sądowi – w postępowaniu wszczętym na wniosek uprawnionego podmiotu – stanowisko zajęte w sprawie zgodności oświadczenia lustracyjnego z prawdą. Nie dokonał też uzupełnienia katalogu danych wrażliwych zamieszczonego w ustawie lustracyjnej o stosowne dane wyliczone w ustawie o ochronie danych osobowych (pominięcie). Ustawodawca nie określił również w sposób precyzyjny zasad postępowania w sprawach dyscyplinarnych wszczynanych na tle postępowań lustracyjnych. Podejmując próbę wykonania wyroku, ustawodawca przekazał sprawy lustracyjne osób wykonujących niektóre zawody do właściwości sądów dyscyplinarnych³⁸. Wątpliwości wzbudzać może jednak to, czy dokonał wystarczającego zróżnicowania sankcji za złożenie nieprawdziwego oświadczenia lustracyjnego, albowiem sąd dyscyplinarny może wymierzyć karę złożenia z urzędu lub inną przewidzianą w odpowiednich ustawach karę dyscyplinarną skutkującą pozbawieniem pełnionej funkcji publicznej. Istnieją zatem wątpliwości, czy sądom dyscyplinarnym zostało zapewnione niezbędne minimum decyzyjne (zob. sprawa w toku **K 19/08**).

4.4. Przykłady braku reakcji na wyroki zakresowe

(1) Prawodawca nadal nie uwzględnił wyroku o niekonstytucyjności regulacji powodującej automatyczne uznanie policjanta za całkowicie niezdolnego do pełnienia służby z powodu nosicielstwa wirusa HIV bez względu na stan jego zdrowia (wyrok z 23 listopada 2009 r., **P 61/08**). Podobne zastrzeżenia – mimo że nie zostały wyrażone w sentencji – wzbudza analogiczna regulacja skutkująca automatycznym uznaniem niezdolności do służby w Policji osób chorych na AIDS. Dostosowując stan prawny do treści wyroku, prawodawca powinien mieć na uwadze związanie Trybunału granicami pytania prawnego (rozstrzygnięcie dotyczy wyłącznie policjantów w kontekście nosicielstwa wirusa HIV) oraz to, że niekonstytucyjny przepis stanowi podstawę oceny zdolności do służby funkcjonariuszy także innych służb mundurowych.

(2) Prawodawca wciąż nie uwzględnił ustaleń wynikających z rozstrzygnięcia o częściowej niekonstytucyjności § 2 ust. 1 rozporządzenia MS w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych. Wybór sposobu zapewnienia precyzji przywołanego przepisu pozostawiony został prawodawcy (wyrok z 29 kwietnia 2008 r., **SK 11/07**).

(3) Pomimo zakresowej formuły rozstrzygnięcia prawodawca nie dokonał zmian w prawie w związku z wyrokiem z 8 listopada 2001 r., **P 6/01**. Trybunał rozstrzygnął o niekonstytucyjności unormowania wyłączającego uprawnienie osoby zobowiązanej do poddania się leczeniu odwykowemu do złożenia wniosku o zmianę przez sąd postanowienia w kwestii rodzaju zakładu leczenia odwykowego. Przepisy ustawy wciąż nie dają podstawy do występowania przez zainteresowaną osobę z wnioskiem o zmianę

³⁸ Dz. U. z 2007 r. Nr 165, poz. 1171.

rodzaju zakładu leczniczego, jeżeli zmiana okoliczności spowodowała, że cel leczenia może zostać osiągnięty w sposób mniej uciążliwy dla jednostki. Brakuje również odpowiedniej regulacji materialnoprawnych przesłanek przymusowego leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu oraz regulacji w zakresie stosowania poszczególnych form przymusowego leczenia odwykowego.

4.5. Przykłady braku właściwej reakcji na postanowienia sygnalizacyjne

(1) Ustawodawca nie skorygował ustawowego upoważnienia do uregulowania w rozporządzeniu warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów. Jest ono ujęte zbyt szeroko, a tym samym legitymizuje każdą treść rozporządzenia. Istnieje niebezpieczeństwo, że wydawane na jego podstawie rozporządzenia mogą być dotknięte wadliwością konstytucyjną (*postanowienie sygnalizacyjne z 31 stycznia 2007 r., S 1/07*). Niewykonanie sygnalizacji zostało przez Trybunał wytknięte w wyroku z 2 grudnia 2009 r., *U 10/07*.

(2) Niezrealizowane pozostaje *postanowienie sygnalizacyjne z 4 marca 2008 r., S 2/08*, wskazujące potrzebę jasnego uregulowania obowiązków gminy związanych ze wskazywaniem pomieszczenia tymczasowego. Trybunał dostrzegł brak odpowiednich regulacji dotyczących wskazywania przez gminy pomieszczenia tymczasowego oraz zabezpieczenia praw wierzyciela, który owe pomieszczenie zapewnił. Niezbędne jest zakreślenie terminów udostępnienia pomieszczenia tymczasowego, uregulowanie zasad dochodzenia roszczeń odszkodowawczych przez właścicieli oraz ustalenia odpłatności za korzystanie z pomieszczenia tymczasowego. Należy też zagwarantować ochronę członkom rodziny osoby, w stosunku do której został orzeczony nakaz opróżnienia lokalu ze względu na znęcanie się nad rodziną. W kontekście wyroku z 4 listopada 2010 r., *K 19/06*, można mieć wątpliwości, czy sygnalizacja może zostać zrealizowana „wprost”.

(3) Zaniepokojenie wzbudza praktyka kwestionowania przez niektórych adresatów potrzeby podejmowania działań prawodawczych w związku z postanowieniami sygnalizacyjnymi. W 2009 r. Prezes RM³⁹ wskazał na niecelowość działań w odniesieniu do postanowienia sygnalizującego RM potrzebę podjęcia inicjatywy prawodawczej w związku z luką prawną w regulacjach dotyczących szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytury i renty (*postanowienie sygnalizacyjne z 16 czerwca 2009 r., S 4/09*). W 2010 r. zaobserwować można analogiczną reakcję Ministra Sprawiedliwości⁴⁰ w odniesieniu do *postanowienia sygnalizacyjnego z 7 sierpnia 2009 r., S 5/09*, wskazującego na potrzebę podjęcia działań w celu sprecyzowania trybu rozpoznawania skarg o wznowienie postępowania w związku z orzeczeniami Trybunału Konstytucyjnego oraz ETPC.

³⁹ Zob. *Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w 2009 roku*, Warszawa 2010, s. 70.

⁴⁰ Pismo z 5 listopada 2010 r., DL-P-II-418-51/09.

Rozdział IV

Wpływ orzeczeń Trybunału na stosowanie prawa przez organy administracji publicznej oraz sądy

1. Uwagi wprowadzające

Z uwagi na to, że **orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne** (art. 190 ust. 1 Konstytucji), powinny być brane pod uwagę nie tylko przez prawodawcę, lecz także przez organy stosujące prawo, przede wszystkim sądy⁴¹. Kwestia uwzględniania rozstrzygnięć Trybunału w procesie stosowania prawa kształtuje się różnie, w zależności m.in. od formy orzeczenia Trybunału, formalnego ujęcia wypowiedzi Trybunału (w sentencji lub w uzasadnieniu) oraz stadium postępowania przed organem stosującym prawo.

2. Obowiązek uwzględnienia orzeczeń Trybunału przez organy stosujące prawo

(1) Jeśli postępowanie sądowe jeszcze nie uległo prawomocnemu zakończeniu, **sąd jest obowiązany uwzględnić wydane przez Trybunał orzeczenie w kwestii konstytucyjności (niekonstytucyjności) przepisu, który ma zostać w sprawie zastosowany**. Powinien on rozstrzygnąć sprawę zgodnie z nową sytuacją prawną powstałą po orzeczeniu Trybunału.

(2) Problematiczna okazała się jednak kwestia związania sądów treścią postanowień Trybunału o umorzeniu postępowania z uwagi na utratę mocy obowiązującej zaskarżonych przepisów. Wątpliwości pod tym względem zrodziły się na tle *postanowienia z 1 marca 2010 r., P 107/08*, umarzającego postępowanie w kwestii kontroli konstytucyjności przepisów rozporządzenia z 1945 r. w sprawie wykonania dekretu PKWN o przeprowadzeniu reformy rolnej⁴². Z postanowienia wynika, że moc obowiązująca poddanych ocenie Trybunału przepisów „wyczerpała się” z chwilą zakończenia reformy rolnej, przeprowadzanej na zasadach określonych w dekreście PKWN. Zakres czasowy obowiązywania rozporządzenia pozostawał ograniczony zakresem czasowym obowiązywania dekretu PKWN, do którego to dekretu rozporządzenie było aktem wykonawczym. Dalsze stosowanie rozporządzenia przez organy administracji i sądy administracyjne nie doprowadziło do ponownego „nabycia” przez nie mocy obowiązującej.

Po wydaniu postanowienia przez Trybunał część sądów administracyjnych zaczęła wydawać wyroki orzekające o nieważności decyzji administracyjnych wydanych w trybie określonym w przepisach rozporządzenia z 1945 r., akceptując pogląd Try-

⁴¹ Szerzej zob.: *Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w 2009 roku*, Warszawa 2010, s. 72.

⁴² Zob. *Wystąpienie Prezesa NSA podczas Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego*, *Studia i Materiały Trybunału Konstytucyjnego*, Tom XXXV, Warszawa 2010, s. 31.

bunału o braku mocy obowiązującej tychże przepisów (zob. np. wyrok WSA w Warszawie z 24 marca 2010 r., IV SA/Wa 186/10). Za takim stanowiskiem miała przemawiać treść art. 190 ust. 1 Konstytucji o mocy powszechnie obowiązującej oraz ostateczności orzeczeń Trybunału (m.in. wyroki WSA w Warszawie: z 12 kwietnia 2010 r., IV SA/Wa 212/10 i z 26 kwietnia 2010 r., IV SA/Wa 313/10). Jednakże powyższa linia orzecznicza zdaje się stać w sprzeczności z wcześniejszym stanowiskiem NSA, zajętym w *uchwale* z 5 czerwca 2006 r., I OPS 2/06. Zgodnie z tą uchwałą przepisy rozporządzenia z 1945 r. mogą stanowić podstawę prawną do orzekania w drodze decyzji administracyjnej o tym, czy dana nieruchomość podpada pod zakres stosowania dekretu PKWN z 1944 r.

Z uwagi na powyższe wątpliwości NSA, *postanowieniem* z 7 maja 2010 r., I OSK 176/10, przedstawił składowi 7 sędziów NSA do rozstrzygnięcia kwestię, czy przepisy rozporządzenia mogą nadal stanowić podstawę decyzji administracyjnych. Rozstrzygnięcie tego zagadnienia wymagało zajęcia stanowiska co do kwestii związania sądów postanowieniami Trybunału o umorzeniu postępowania z uwagi na utratę mocy obowiązującej przez badane przepisy. Skład 7 sędziów NSA w *uchwale* z 10 stycznia 2011 r., I OPS 3/10, wyraził pogląd, że postanowienie Trybunału o umorzeniu postępowania na podstawie art. 39 ustawy o TK nie stanowi „orzeczenia” w rozumieniu art. 190 ust. 1 Konstytucji i w konsekwencji nie korzysta z atrybutu mocy powszechnie obowiązującej. Odmienne podejście ma SN (*postanowienie* z 27 lipca 2010 r., II CSK 155/10 oraz *wyrok* z 6 października 2010 r., II CSK 174/10). Przyjmuje, zgodnie z rozstrzygnięciem Trybunału, że właściwość do orzekania sporów z reformy rolnej mają sądy powszechne.

3. Problemy związane ze wznowianiem prawomocnie zakończonych postępowań po wyroku Trybunału o hierarchicznej niezgodności

(1) Wydanie przez Trybunał wyroku o niezgodności przepisu z normą wyższego rzędu nie pozostaje bez wpływu na prawomocnie zakończone postępowania, w których przepis ten został zastosowany. **Takie orzeczenie stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych we właściwych przepisach** (art. 190 ust. 4 Konstytucji). Wyrok Trybunału o niezgodności nie powoduje automatycznej nieważności orzeczeń bądź innych rozstrzygnięć zapadłych na podstawie hierarchicznie niezgodnego przepisu (*wyrok* z 8 grudnia 2009 r., SK 34/08). Skutkuje natomiast powstaniem po stronie zainteresowanego podmiotu **uprawnienia do zainicjowania stosownego postępowania w celu ponownego rozpoznania danej sprawy na podstawie zmienionego na skutek wyroku Trybunału stanu prawnego** (*postanowienie* z 2 grudnia 2010 r., SK II/10). Innymi słowy, art. 190 ust. 4 Konstytucji umożliwia doprowadzenie do sytuacji, w której orzeczenie, decyzja czy inne rozstrzygnięcie naruszające Konstytucję zostaną uchylone, a skutki zastosowania niekonstytucyjnego przepisu zniwelowane (*wyrok* z 2 czerwca 2010 r., SK 38/09). Prawo do wznowienia postępowania ma **charakter powszechny** i uznawane jest za **konstytucyjne prawo podmiotowe** jednostki (*wyrok* z 12 stycznia 2010 r., SK 2/09).

(2) Treść art. 190 ust. 4 Konstytucji musi być uwzględniona przez organy stosujące prawo w sytuacji wszczęcia przed nimi postępowania wznowieniowego. Zwrócił na to uwagę NSA w *uchwale* 7 sędziów z 28 czerwca 2010 r., II GPS 1/10, w której wskazał

na niedopuszczalność ograniczania zasady wynikającej z art. 190 ust. 4 Konstytucji czy to przez regulacje ustawowe, czy to ich wykładnię. Uchwała ta została wydana na skutek rozbieżności w sądownictwie administracyjnym co do interpretacji przepisów ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnym i zakresu, w jakim przepisy tam zawarte pozwalają na wznowienie postępowania. Zgodnie z treścią wydanej uchwały, przepisy zawarte we wskazanej ustawie są podstawą do wznowienia postępowania w każdym przypadku, gdy wyrok Trybunału o niezgodności z aktami wyższego rzędu przepisów prawa materialnego lub przepisów postępowania obejmuje akt normatywny, jaki zastosował lub powinien zastosować sąd administracyjny lub organ władzy publicznej.

(3) W praktyce orzeczniczej oraz w doktrynie nadal sporna pozostaje ocena możliwości wznowienia postępowania w wyniku wydania przez Trybunał wyroku o niekonstytucyjności przepisu przy określonym jego rozumieniu. Warto przypomnieć, że 17 grudnia 2009 r. zapadła *uchwała 7 sędziów SN, III PZP 2/09*, na mocy której **orzeczenie Trybunału rozstrzygające o niezgodności z Konstytucją określonej wykładni aktu normatywnego nie daje podstawy do wznowienia postępowania. Uchwale tej została nadana moc zasady prawnej**. Wpływa ona na kształtowanie się orzecznictwa SN, o czym świadczą chociażby następstwa *wyroku z 16 czerwca 2009 r., SK 5/09*. Sąd Najwyższy, rozpoznający skargę o wznowienie postępowania na skutek ww. wyroku Trybunału, odrzucił tę skargę, argumentując, że **uchwała SN z 17 grudnia 2009 r. powinna być stosowana także do takich wyroków Trybunału, w których orzeka o niekonstytucyjności pominięcia ustawodawczego** (*postanowienie SN z 29 kwietnia 2010 r., IV CO 37/09*).

(4) Sąd, orzekając o wznowieniu postępowania w sprawie zakończonej rozstrzygnięciem wydanym na podstawie przepisów uznanych przez Trybunał za niekonstytucyjne, staje niekiedy przed problemem zakresu, w jakim zakończone postępowanie należy przeprowadzić ponownie. Taka sytuacja miała miejsce na tle *wyroku z 16 kwietnia 2009 r., P 11/08*, w którym Trybunał orzekł niezgodność z Konstytucją nowelizacji art. 148 § 2 k.k. (kwalifikowane zabójstwo). Sąd Najwyższy w sprawach zainicjowanych na skutek skarg o wznowienie postępowania przyjął jednolite stanowisko. Uznał mianowicie, że orzeczenie niekonstytucyjności przez Trybunał nie ma wpływu na dokonane ustalenia faktyczne, a więc postępowanie dowodowe nie musi być ponownie przeprowadzone. Wyrok Trybunału wpływa natomiast na przypisaną przez sąd kwalifikację prawną i może wpływać na wymiar kary – i tylko w tym zakresie SN zdecydował o wznowieniu postępowań i przekazaniu spraw do ponownego rozpoznania przez właściwe sądy (zob. m.in. *wyroki SN: z 15 kwietnia 2010 r., III KO 83/09; z 21 kwietnia 2010 r., V KO 126/09; z 27 kwietnia 2010 r., V KO 127/09; z 28 kwietnia 2010 r., II KO 85/09*).

(5) Samo wznowienie postępowania nie oznacza, że podmiot zainteresowany uzyska rozstrzygnięcie o żądanej przez niego treści. Warto jako przykład wskazać następstwa *wyroku z 24 kwietnia 2007 r., SK 49/05*, w sprawie przedwojennych obligacji Skarbu Państwa. Pomimo że wyrok Trybunału stał się podstawą do wznowienia postępowania, to sąd ponownie rozpoznający sprawę w pierwszej instancji uznał, że sam wyrok Trybunału nie jest wystarczający do uznania powództwa skarżącego i że konieczna jest interwencja ustawodawcy w tym zakresie (*wyrok SO w Warszawie z 9 sierpnia 2010 r., II C 603/09*).

4. Problem stosowania przez sądy niekonstytucyjnych przepisów w okresie odroczenia

(1) Orzekanie przez Trybunał o niekonstytucyjności przepisu wraz z odroczeniem terminu utraty mocy obowiązującej daje prawodawcy czas na odpowiednią reakcję i dokonanie stosownych zmian normatywnych. Jest wyrazem powściągliwości Trybunału, który w ten sposób stara się zapewnić stabilność i pewność systemu prawnego (wyrok z 16 lutego 2010 r., *P 16/09*). Sytuacja taka może jednak stwarzać problemy dla organów stosujących prawo. Z jednej strony zdają sobie one sprawę, że przepis, który mają zastosować, jest niezgodny z aktem wyższego rzędu i za jakiś czas przestanie być częścią porządku prawnego. Z drugiej jednak strony – organy te muszą respektować kompetencję Trybunału (wynikającą bezpośrednio z art. 190 ust. 3 Konstytucji) do określania innego terminu utraty mocy obowiązującej.

(2) W orzecznictwie sądowym nie ma jednolitego podejścia do kwestii konieczności stosowania przez sąd niekonstytucyjnych przepisów w okresie odroczenia terminu utraty ich mocy obowiązującej. W ostatnim czasie rysuje się silna tendencja do przyjmowania, że **sąd orzekający w okresie odroczenia utraty mocy obowiązującej przepisu aktu podustawowego zachowuje kompetencję do odmowy jego zastosowania**. Jako uzasadnienie dla takiego poglądu powoływana jest treść art. 178 ust. 1 Konstytucji (niezawisłość sędziów, podleganie tylko Konstytucji oraz ustawom) oraz art. 8 Konstytucji (najwyższa moc prawna Konstytucji, której przepisy stosuje się bezpośrednio). Dodatkowo, w przypadku sądów administracyjnych, powoływany jest art. 184 Konstytucji, zgodnie z którym NSA i sądy administracyjne sprawują kontrolę działalności administracji publicznej także w sferze stanowienia prawa (zob. wyrok NSA z 7 stycznia 2010 r., *I FSK 1991/08*). W orzecznictwie wskazuje się ponadto, że orzeczenie Trybunału nie może ograniczać kompetencji sądów do kontroli aktów podustawowych, a tym samym odbierać możliwości odmowy ich zastosowania w danej sprawie (wyrok SN z 23 kwietnia 2009 r., *IV CNP 99/08*). Sądy mają taką kompetencję wobec aktów podustawowych zawsze, niezależnie od wyroku Trybunału.

Powyższa praktyka wiąże się z dokonaniem przez sądy rozróżnieniem orzeczenia Trybunału o niezgodności danego przepisu z Konstytucją (ze skutkiem w postaci utraty mocy obowiązującej tego przepisu) i odmowy przez sąd zastosowania *in concreto* przepisu formalnie nadal obowiązującego (jako uprawnienie sądu). Z punktu widzenia sądów orzekających wyrok Trybunału stwarza jakościowo nową sytuację prawną. Uznaje się, że kompetencja Trybunału do ustalania późniejszego terminu utraty mocy obowiązującej danego przepisu nie powinna być rozumiana jako nakaz przyjmowania przez składy orzekające, że przez jakiś czas przepis ten jest zgodny z Konstytucją. Skoro niezgodność została już przez Trybunał orzeczona, sąd może według tego zapatrywania odmówić zastosowania hierarchicznie niezgodnego przepisu w toku rozpoznawania określonej sprawy, mimo że formalnie nadal on istnieje w systemie prawnym (zob. wyrok NSA z 17 lutego 2010 r., *I OSK 1205/09*; wyrok WSA w Gliwicach z 28 czerwca 2010 r., *II SA/Gl 56/10*; wyrok WSA w Gdańsku z 9 września 2010 r., *III SA/Gd 189/10*; wyrok NSA z 29 września 2010 r., *II OSK 1218/10*; wyrok NSA z 17 listopada 2010 r., *I OSK 106/10*). Nie brakuje jednak w tej kwestii odmiennych poglądów sądów, które przyjmują wówczas, że to Trybunał, a nie sąd, jest władny decydować, czy istnieją ważne względy pozwalające na tolerowanie, jeszcze przez jakiś czas, niekonstytucyjnego aktu.

W przypadku orzekania w okresie odroczenia organ stosujący prawo musi traktować taki przepis jako część obowiązującego prawa. Dotyczy to także sytuacji, w której Trybunał odroczył utratę mocy obowiązującego aktu podustawowego, w takim przypadku bowiem art. 190 ust. 3 Konstytucji należy traktować jako przepis szczególny w stosunku do art. 178 ust. 1 Konstytucji. Sąd nie ma wtedy kompetencji do odmowy zastosowania tego aktu podustawowego (zob. wyrok WSA w Gliwicach z 15 października 2008 r., IV SA/GI 509/08)⁴³. Stanowisko to uznać należy jednak obecnie za odosobnione.

(3) Znacznie rzadziej sądy decydują się na odmowę zastosowania przepisów ustawy w okresie odroczenia utraty ich mocy obowiązującej. Sądy dopuszczające taką możliwość wskazują przede wszystkim na to, że nie należy od sądów orzekających wymagać, aby stosowały niekonstytucyjne przepisy. Sądy zdają sobie sprawę, że w efekcie zastosowania niekonstytucyjnego przepisu prowadzone przez nie postępowanie będzie prawdopodobnie musiało być wznowione na podstawie procedury przewidzianej w art. 190 ust. 4 Konstytucji (wyrok SN z 23 stycznia 2007 r., III PK 96/06). Taka sytuacja byłaby bowiem nie do pogodzenia z zasadą sprawiedliwego i rzetelnego rozpoznania sprawy (wyrok SN z 5 czerwca 2007 r., I PK 6/07). Przeciwnicy takiego poglądu wskazują jednak, że chociaż Trybunał swoim orzeczeniem obala domniemanie konstytucyjności przepisów, to jednak art. 190 ust. 3 Konstytucji stanowi szczególne i konstytucyjne uprawnienie, które musi być respektowane przez organy stosujące prawo. Powoduje to, że do czasu utraty mocy obowiązującej określonego przepisu musi być on stosowany (wyrok SN z 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06). Niekiedy sądy ograniczają jednak stosowanie takiego przepisu jedynie do oceny zdarzeń, które zaistniały w okresie poprzedzającym orzeczenie o jego konstytucyjności (zob. uchwała SN z 17 kwietnia 2009 r., III CZP 16/09).

(4) Decyzja co do sposobu postępowania w okresie odroczenia terminu utraty mocy obowiązującej przez niekonstytucyjny przepis należy do kompetencji organów stosowania prawa (wyrok z 16 lutego 2010 r., P 16/09). Jednakże zauważając istniejące rozbieżności w tym zakresie, Trybunał czasem wyraża swoje stanowisko w uzasadnieniach wyroków (w części dotyczącej skutków orzeczenia). Trybunał aprobuje możliwość samodzielnej odmowy zastosowania przez sąd niekonstytucyjnego aktu podustawowego. Takie stanowisko Trybunał zaprezentował m.in. w wyroku z 16 lutego 2010 r., P 16/09, w uzasadnieniu którego położył akcent na kompetencję sądów do odmowy zastosowania niekonstytucyjnego rozporządzenia w konkretnej sprawie. Sąd występujący z pytaniem prawnym z tej wskazówki skorzystał i odmówił zastosowania niekonstytucyjnych przepisów rozporządzenia (wyrok SO w Gliwicach z 28 kwietnia 2010 r., VIII U 3184/08).

Natomiast w odniesieniu do regulacji ustawowych wyrok Trybunału z odroczeniem zasadniczo nie stanowi wystarczającej podstawy do odmowy ich zastosowania przez sąd. Warto przy tym zwrócić uwagę na wyrok z 1 grudnia 2010 r., K 41/07, w którym Trybunał, orzekając niekonstytucyjność przepisu ustawowego i odraczając jednocześnie utratę jego mocy obowiązującej, wskazał na obowiązek stosowania niekonstytucyjnego przepisu do momentu usunięcia go z systemu prawnego. Może to nastąpić na skutek ziszczenia się terminu odroczenia, jak również w wyniku reakcji prawodawcy. Niekiedy

⁴³ Zob. także uchwała SN z 28 lutego 2008 r., II CZP 151/07.

Trybunał, odraczając moc obowiązującą niekonstytucyjnego przepisu ustawy, zaznacza w uzasadnieniu, że termin odroczenia „nie ogranicza sądu przedstawiającego pytanie prawne”. Oznacza to wyłączenie skutku odroczenia („premię za aktywność”) wobec inicjatora postępowania (wyrok z 23 lutego 2010 r., **P 20/09**).

5. Wybrane wypowiedzi Trybunału dotyczące skutków orzeczeń

Zdając sobie sprawę, że – po wydaniu orzeczenia o niekonstytucyjności badanego przepisu – organy stosujące prawo muszą się odnaleźć w nowej sytuacji normatywnej, Trybunał decyduje się na zawarcie w uzasadnieniach niektórych orzeczeń wskazówek co do ich skutków.

Przykładowo, Trybunał może wskazać sądom oraz innym organom stosującym prawo przepisy, na podstawie których mogą one dokonać rozstrzygnięcia po orzeczeniu Trybunału o hierarchicznej niezgodności. Miało to miejsce m.in. w wyroku z 23 listopada 2010 r., **K 5/10**, dotyczącym świadczeń alimentacyjnych. Trybunał zwrócił uwagę, że wyeliminowanie jednej z negatywnych przesłanek nabycia takiego świadczenia oznacza powrót do zasad ogólnych, na podstawie których takie świadczenie może zostać przyznane. Czasami Trybunał wskazuje na uprawnienia, jakie wydane rozstrzygnięcie przynosi jego beneficjentom. W uzasadnieniu wyroku z 26 maja 2010 r., **P 29/08**, Trybunał określił, w jakim zakresie i w jakich sytuacjach orzeczenie to stanowi podstawę do żądania wznowienia zakończonych postępowań w sprawach o zwrot nadpłaconych składek ubezpieczeniowych.

Niekiedy Trybunał zamieszcza pewne wskazówki dla sądu występującego z pytaniem prawnym co do dalszego postępowania także w przypadku orzeczenia zgodności przepisu z Konstytucją lub umorzenia postępowania. W uzasadnieniu *postanowienia* z 1 czerwca 2010 r., **P 38/09**, Trybunał wskazał sądowi linię orzeczniczą, zgodnie z którą możliwe jest zastosowanie wykładni prokonstytucyjnej danego przepisu. W wyroku wydanym w następstwie powyższego postanowienia, sąd zaaprobował wskazaną linię orzeczniczą i skorzystał z niej przy wydawaniu rozstrzygnięcia (zob. wyrok WSA w Bydgoszczy z 24 sierpnia 2010 r., *II SA/Bd 663/10*). Niekiedy ocena i uwagi Trybunału zawarte w uzasadnieniach postanowień o umorzeniu postępowania wydanych w odpowiedzi na złożone pytanie prawne nie są podzielane przez sądy. Wynika to z przyjęcia przez sąd innej wykładni przepisów niż ta, którą zastosował Trybunał. Tak było w następstwie wydanego *postanowienia* z 31 maja 2010 r., **P 109/08**. Sąd występujący z pytaniem prawnym nie podzielił wykładni i wskazówek Trybunału co do przepisów, które powinien zastosować. Z uwagi na umorzenie przez Trybunał postępowania sąd dokonał samodzielnie oceny konstytucyjności rozporządzenia i odmówił jego zastosowania w sprawie (zob. wyrok SO w Katowicach z 24 sierpnia 2010 r., *IV Ca 410/08*).

Rozdział V

Działalność pozaorzecznicza

1. Uwagi wprowadzające

Do sfery działalności pozaorzeczniczej Trybunału zalicza się przedsięwzięcia niezwiązane wprost z realizacją jego zadań i kompetencji wynikających z Konstytucji. Istotne miejsce w ramach tak pojmowanej działalności Trybunału zajmuje nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z innymi instytucjami w kraju i za granicą oraz działalność informacyjna, edukacyjna i naukowa. Trybunał aktywnie uczestniczy w życiu publicznym, w szczególności przez kontakty z innymi organami władzy publicznej. Istotne miejsce w działalności pozaorzeczniczej Trybunału zajmują kontakty ze środowiskami naukowymi, które nie ograniczają się jedynie do kręgu konstytucjonalistów czy tylko do środowiska prawniczego.

2. Uroczystości oraz konferencje naukowe zorganizowane w siedzibie TK

(1) Jednym z najważniejszych przedsięwzięć zrealizowanych w 2010 r. były obchody 25. rocznicy powstania Trybunału Konstytucyjnego. Z tej okazji 10 czerwca Trybunał zorganizował konferencję pt. „Ewolucja funkcji i zadań Trybunału Konstytucyjnego – założenia a ich praktyczna realizacja”. Konferencji towarzyszyła wspomnieniowa wystawa.

(2) Tradycyjnie odbyło się uroczyste spotkanie z okazji Święta Narodowego Trzeciego Maja, którego gościem honorowym był Prezes ETPC prof. Jean-Paul Costa, w towarzystwie sędziego tego Trybunału prof. Leszka Garlickiego. W ogrodzie Trybunału prezes odsłonił rzeźbę przestrzenną „Idea konstytucjonalizmu”.

(3) W minionym roku odbył się cykl spotkań naukowych, w trakcie których wybitni uczeni prezentowali przemyślenia o wartościach naszej Konstytucji. Trybunał opublikował je w książce pt. „Podstawowe założenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”. Zawarte w niej zostały następujące teksty: prof. Zdzisław Sadowski i prof. Zbigniew Radwański „Systemowe pojęcie własności w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 21 i art. 64 Konstytucji RP)”, prof. Tadeusz Kowalik i prof. Piotr Sztompka „Konstytucyjna zasada sprawiedliwości społecznej, o której mowa w art. 2 Konstytucji RP”, Stefan Sutkowski „Ochrona dziedzictwa narodowego, upowszechnianie i równy dostęp do dóbr kultury (art. 5 i art. 6 Konstytucji RP)”, prof. Stanisław Gebethner i prof. Michał Pietrzak „Władza publiczna w demokratycznym państwie prawnym” oraz prof. Zbigniew Pełczyński „Dwa sposoby rozumienia demokracji”.

(4) W maju ubiegłego roku w siedzibie Trybunału miało również miejsce otwarcie kongresu „Wolność w nowoczesnym świecie”.

3. Współpraca krajowa i międzynarodowa

(1) Trybunał utrzymuje bliskie kontakty z innymi instytucjami publicznymi, w szczególności z konstytucyjnymi organami władzy publicznej. Tradycyjnie przedstawiciele Trybunału byli obecni podczas zgromadzeń ogólnych sędziów SN oraz NSA. Prezes Trybunału wziął ponadto udział w uroczystości na Zamku Królewskim w Warszawie z okazji dwudziestolecia Krajowej Rady Sądownictwa, a także uczestniczył w sesji „Samorządność sędziowska a pozycja władzy sądowniczej w Polsce”, z okazji obchodów dwudziestolecia Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”.

(2) Trybunał utrzymuje również kontakty z sądami konstytucyjnymi oraz instytucjami pełniącymi analogiczne funkcje w innych krajach oraz z trybunałami międzynarodowymi: ETPC w Strasburgu oraz ETS w Luksemburgu.

(3) Tradycją stało się uczestnictwo przedstawiciela Trybunału w inauguracji obrad ETPC. W ubiegłym roku delegacja Trybunału złożyła również oficjalną wizytę w Sądzie Konstytucyjnym Słowacji. Prezes Trybunału złożył ponadto wizytę w Wyższym Sądzie Krajowym w Koblencji, przybywając na zaproszenie Prezesa tej instytucji. W czerwcu 2010 r. odbyła się kolejna, czternasta Konferencja Sądów Konstytucyjnych Litwy i Polski. Podczas spotkania w Kłajpedzie sędziowie konstytucyjni obu państw dyskutowali nt. swojego orzecznictwa, w tym nt. konstytucyjnych podstaw wolności gospodarczej.

(4) Sędziowie Trybunału brali też udział w konferencjach: w Kiszyniowie dla uczczenia 15-lecia Sądu Konstytucyjnego Mołdawii; w XV Międzynarodowej Konferencji Erewańskiej organizowanej przez Sąd Konstytucyjny Republiki Armenii i Komisję Wenecką oraz w Ankarze, zorganizowanej z okazji 48. rocznicy powstania tureckiego Sądu Konstytucyjnego.

(5) Wśród gości odwiedzających Trybunał należy wskazać pierwszą od dziewięciu lat wizytę (marzec 2010 r.) delegacji Sądu Konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej. W odpowiedzi miała miejsce rewizyta Prezesa oraz kilku sędziów Trybunału w siedzibie rosyjskiego Sądu w Petersburgu.

(6) W ubiegłym roku wizyty w Trybunale Konstytucyjnym złożyli także przedstawiciele gruzińskiej Komisji Konstytucyjnej, Naczelnej Rady Sądownictwa Królestwa Hiszpanii, Najwyższej Rady Sądownictwa Republiki Francuskiej oraz Sądu Najwyższego Uzbekistanu.

(7) W ramach współpracy międzynarodowej odbyła się IV konferencja sędziów polskiego Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Konstytucyjnego Ukrainy. Referaty oraz dyskusje dotyczyły aktualnego w obydwu krajach problemu relacji sądów prawa z pozostałymi organami władzy państwowej w kontekście wykonywania orzeczeń sądów konstytucyjnych.

(8) Współpraca międzynarodowa jest realizowana również na szczeblu Biura Trybunału. Na uwagę zasługuje działalność Zespołu Orzecznictwa i Studiów, w tym między innymi jego aktywność w ramach forum wymiany informacji o funkcjonowaniu i orzecznictwie sądów konstytucyjnych zorganizowanym przez Komisję Wenecką⁴⁴ działającą przy Radzie Europy. Łącznik Biura Trybunału w ramach Komisji Weneckiej

⁴⁴ www.venice.coe.int.

wziął udział w dorocznym posiedzeniu Rady Sądów Konstytucyjnych w Wenecji. W trakcie posiedzenia opracowany został projekt raportu poświęconego dostępowi jednostki do sądownictwa konstytucyjnego.

(9) Regularnie opracowywane skrótowe informacje w języku angielskim na temat treści wszystkich wyroków Trybunału wzbogacają bazę danych CODICES⁴⁵ prowadzoną przez Komisję Wenecką, umożliwiając wszystkim zainteresowanym dostęp do informacji na temat problemów prawnych rozstrzyganych przez Trybunał. Opracowywane są następnie i publikowane na stronie internetowej przekłady pełnych tekstów najważniejszych orzeczeń Trybunału.

4. Działalność informacyjna i edukacyjna

(1) Misję informacyjną i edukacyjną Trybunał realizuje w pierwszej kolejności przez ułatwianie dostępu do swojego orzecznictwa. Trybunał stawia sobie za cel optymalizację procesu przeszukiwania bazy orzeczeń, w czym pomocne mają być narzędzia udostępniane nieodpłatnie na stronie internetowej www.trybunal.gov.pl. Wszystkie orzeczenia, włączając postanowienia wydane w trybie wstępnej kontroli, są publikowane w formie elektronicznej. Nieodpłatnie dostępne są również elektroniczne wersje, wydawanej od 1995 roku, serii „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy”. Przy wyszukiwaniu orzeczeń Trybunału pomocny jest, stale rozwijany i uzupełniany, elektroniczny skorowidz hasłowy orzeczeń, dostępny na stronie internetowej jako alternatywa dla pełnotekstowej wyszukiwarki treści orzeczeń.

(2) Biuro Trybunału Konstytucyjnego realizuje zadania związane z przybliżaniem opinii publicznej istoty i znaczenia spraw rozpoznawanych przez Trybunał Konstytucyjny. W ramach tej działalności Biuro m.in. przygotowuje komunikaty prasowe przed rozprawami, a także *newsletter* – Wiadomości TK. Po rozprawie publikowany jest komunikat prasowy.

(3) Wydawnictwo Trybunału publikuje urzędowy zbiór orzecznictwa. Ponadto w 2010 roku nakładem wydawnictwa ukazały się m.in. następujące publikacje:

- „Księga XXV-lecia Trybunału Konstytucyjnego. Ewolucja funkcji i zadań Trybunału Konstytucyjnego – założenia a ich praktyczna realizacja”;
- „Spotkania w Trybunale Konstytucyjnym. Z okazji obchodów Święta Narodowego Trzeciego Maja (w latach 2007, 2009, 2010). O budowie demokracji i kultury politycznej”;
- „Podstawowe założenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”;
- „XIII Konferencja sędziów Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej i Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej”;
- „Proces prawotwórczy w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego”, wyd. 9;
- „Tryb zmiany konstytucji w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej” (red. K. Kubuj, J. Wawrzyniak), wydana we współpracy z Instytutem Nauk Prawnych PAN.

⁴⁵ www.codices.coe.int.

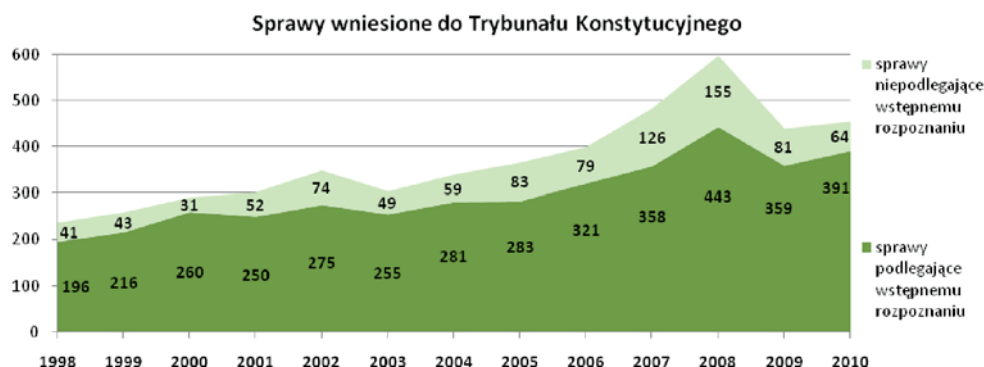
ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

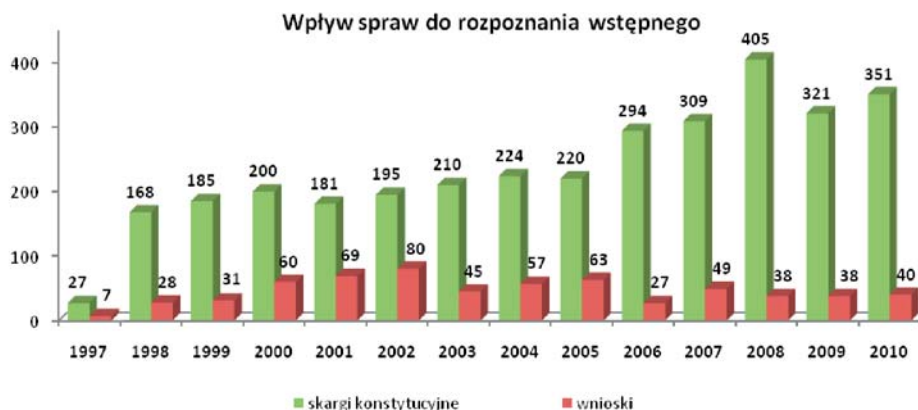
Analiza danych statystycznych dotyczących wpływu spraw

(1) W 2010 r. do Trybunału **wpłynęło łącznie 455 wniosków, pytań prawnych oraz skarg konstytucyjnych**. Analiza struktury wpływających spraw w zestawieniu z 2009 r. wskazuje przede wszystkim na wzrost wpływu skarg konstytucyjnych przy jednoczesnym spadku wpływu wniosków podmiotów mających nieograniczoną legitymację do inicjowania postępowania przed Trybunałem.

Spośród ogólnej liczby wniesionych spraw 391 (86%) stanowią sprawy podlegające rozpoznaniu wstępnemu, natomiast 64 (14%) sprawy te same kontroli niepodlegające.

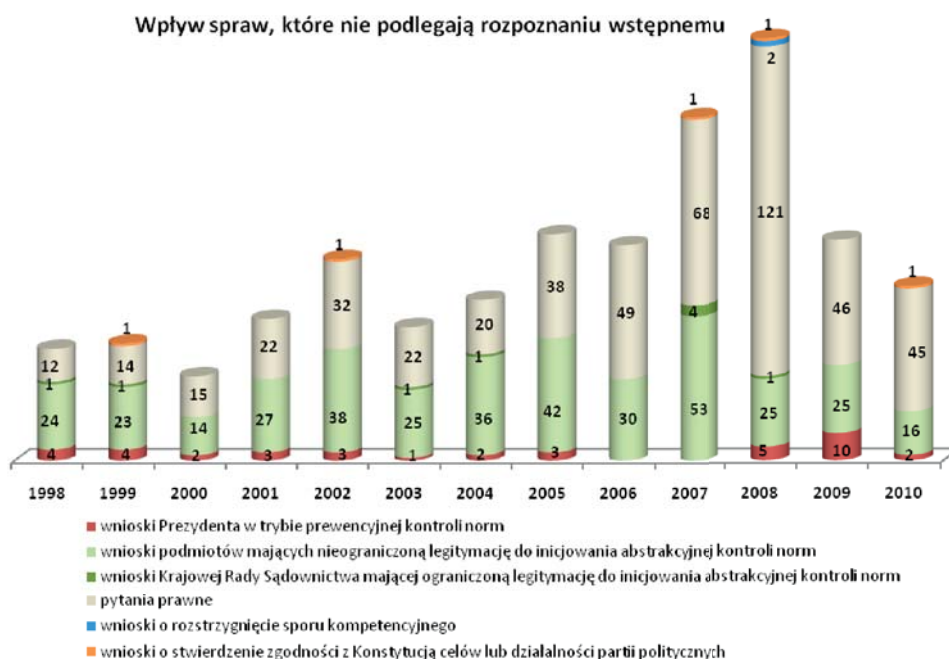
(2) Na 391 **spraw podlegających kontroli wstępnej** (tj. skarg konstytucyjnych oraz wniosków podmiotów mających ograniczoną legitymację do inicjowania postępowania w sprawie hierarchicznej kontroli norm) składa się 351 skarg oraz 40 wniosków. W porównaniu z 2009 r. Trybunał odnotował wzrost wpływu skarg konstytucyjnych o około 10% (z 321 w 2009 r. do 351 w 2010 r.), natomiast liczba odnotowanych wniosków w obydwu latach jest zbliżona (38 wniosków w 2009 r. i 40 wniosków w 2010 r.).

(3) Analizując **sprawy niepodlegające wstępnemu rozpoznaniu**, które wpłynęły w 2010 r., należy stwierdzić, że poza jednym wyjątkiem (wniosek o stwierdzenie zgodności z Konstytucją zarówno celów, jak i działalności jednej z partii politycznych⁴⁶) dotyczą wyłącznie hierarchicznej kontroli norm. W ramach następcej kontroli konstytucyjności wpłynęło 16 wniosków podmiotów mających pełną legitymację do inicjowania hierarchicznej kontroli norm oraz 45 pytań prawnych sądów. Do Trybunału wpłynęły także dwa wnioski w trybie prewencyjnej kontroli ustaw.

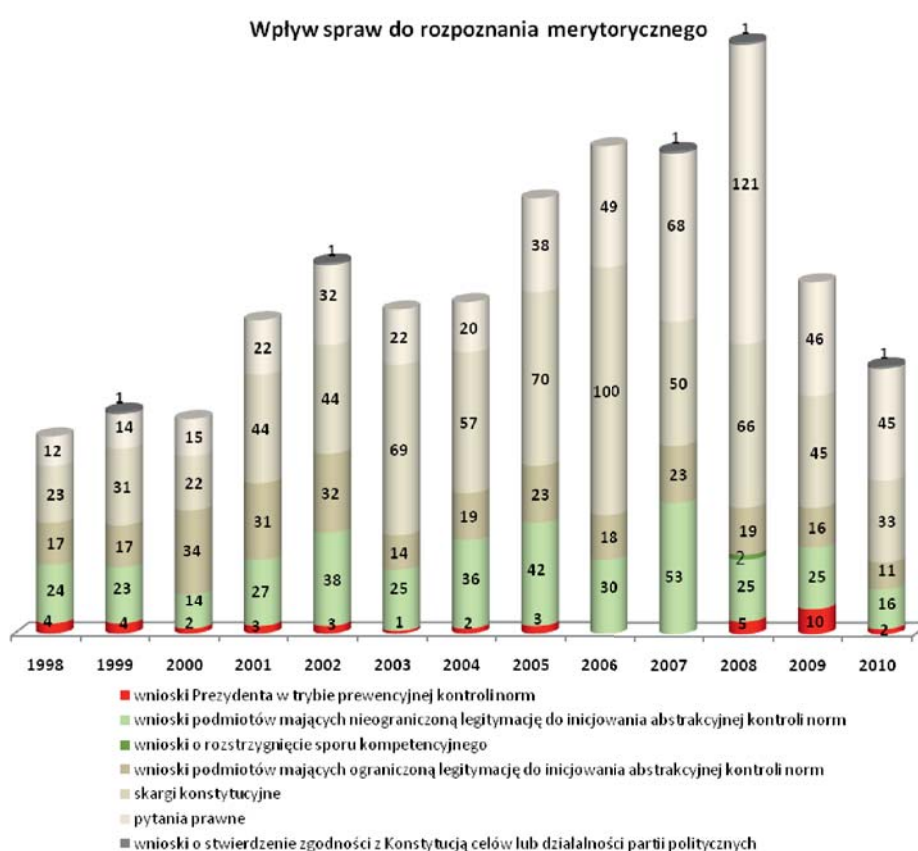
Dwie trzecie postawionych Trybunałowi pytań prawnych pochodzi od sądów powszechnych różnych instancji (sądy apelacyjne: 3, sądy okręgowe: 11, sądy rejonowe: 17). Sądy administracyjne wniosły 13 pytań prawnych, w tym jedna sprawa została zainicjowana przez Naczelnego Sąd Administracyjny. Z jednym pytaniem wystąpił sąd wojskowy.

Spośród podmiotów o pełnej legitymacji do wszczęcia postępowania przed Trybunałem w trybie następcej kontroli norm najwięcej zostało złożonych przez Rzecznika Praw Obywatelskich – 10 wniosków. Posłowie na Sejm złożyli 3 wnioski, a po jednym wniosku odpowiednio: Prezydent RP, Prokurator Generalny, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.

⁴⁶ Sprawa w toku o sygn. akt Pp 1/10 z wniosku Sądu Okręgowego w Warszawie o zbadanie zgodności z Konstytucją zarówno celów, jak i działalności partii politycznej „Narodowe Odrodzenie Polski”.

(4) W 2010 r. do merytorycznego rozpoznania wpłynęło ogółem 108 spraw (w tym 44 sprawy przekazane do merytorycznego rozpoznania po wstępnej kontroli oraz 64 sprawy niepodlegające wstępnej kontroli). Zdecydowana większość spraw jest rozpoznawana w ramach kontroli konkretnej (78 spraw, w tym 45 pytań prawnych oraz 33 skargi konstytucyjne), natomiast 29 spraw w ramach kontroli abstrakcyjnej (w tym dwie z uwzględnieniem specyfiki kontroli prewencyjnej). Jedna sprawa rozpoznana będzie w trybie właściwym dla badania zgodności z Konstytucją celów i działalności partii politycznych.

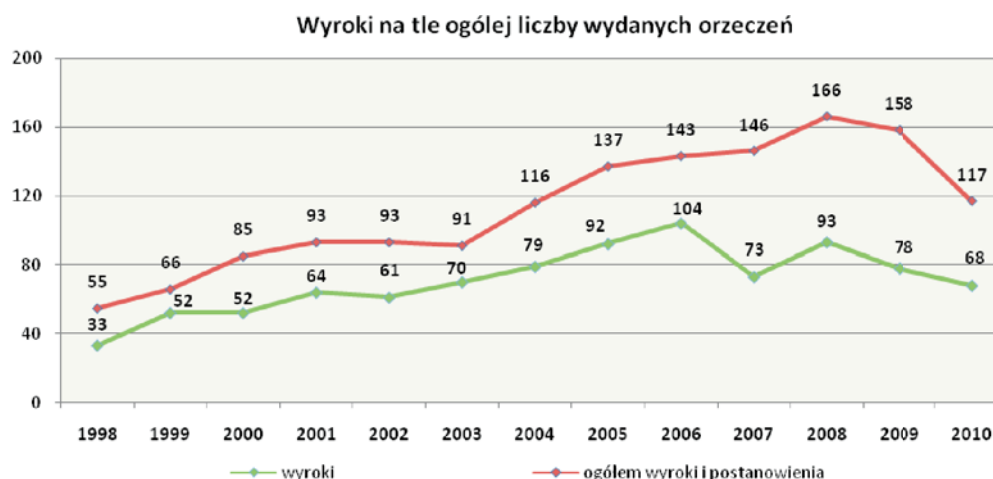
Załącznik nr 2

Analiza danych statystycznych dotyczących spraw zakończonych

Wyroki i postanowienia wydane przez Trybunał Konstytucyjny na etapie rozpoznania merytorycznego

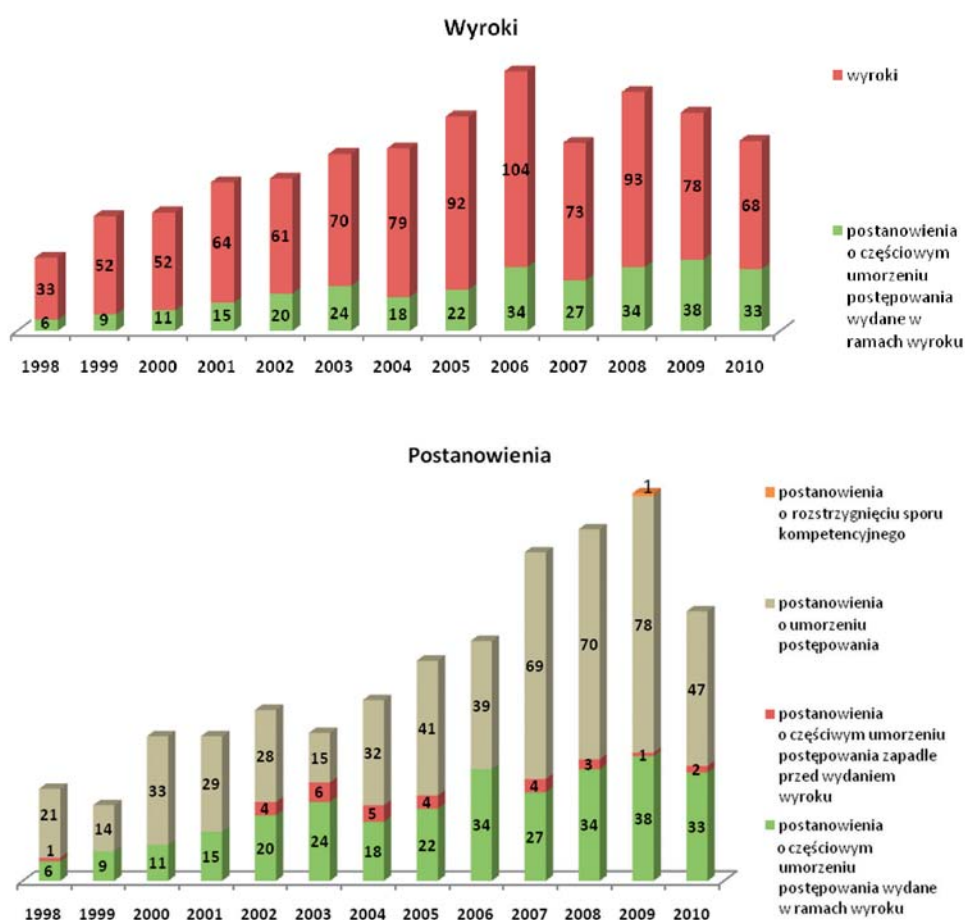
(1) W 2010 r. Trybunał wydał ogółem 117 orzeczeń kończących postępowanie na etapie merytorycznego rozpoznania: **68 wyroków oraz 49 postanowień o umorzeniu postępowania**. Mimo że liczba wydanych orzeczeń jest mniejsza w porównaniu z rokiem 2009 (158), to jednak stanowi wynik powyżej rocznej średniej liczby orzeczeń wydawanych przez Trybunał, licząc od pierwszego pełnego roku obowiązywania Konstytucji⁴⁷.

Warto również wskazać, że w ubiegłym roku – podobnie jak w 2009 r. – liczba spraw rozpoznanych i zakończonych w postępowaniu przed Trybunałem (117) przewyższała liczbę spraw skierowanych do rozpoznania (108).

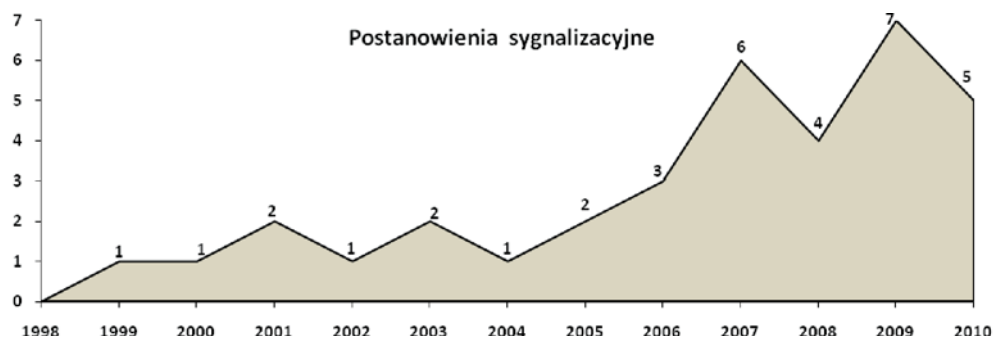

⁴⁷ W latach 1998-2009 Trybunał wydawał w ciągu roku średnio 112 orzeczeń.

(2) Z ogólnej liczby wydanych orzeczeń 58% stanowią wyroki, natomiast 42% osobne postanowienia o umorzeniu postępowania. Niezależnie od powyższego, w 33 wyrokach Trybunał wydał postanowienia o umorzeniu postępowania co do części zarzutów przedstawianych przez wnioskodawcę. Ponadto w dwóch postanowieniach zapadłych przed wydaniem wyroku Trybunał umorzył częściowo postępowanie, a pozostałe zarzuty rozstrzygnął co do *meritum*. Jedno postanowienie o umorzeniu dotyczyło sprawy o zbadanie zgodności z Konstytucją działalności partii politycznej „Samoobrona RP” (postanowienie z 24 listopada 2010 r., *Pp 1/08*).

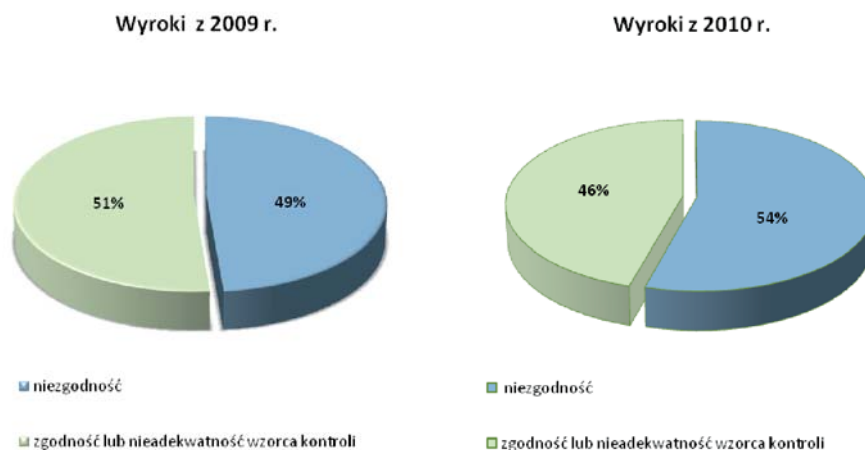
(3) W 2010 r. Trybunał wydał 5 postanowień sygnalizacyjnych, w tym jedno na etapie wstępnej kontroli, zwracając uwagę organom stanowiącym prawo na uchybienia i luki w prawie, których usunięcie jest niezbędne w celu zapewnienia spójności systemu prawnego.

	Sygnatura i data	Skład	Adresat	Treść sygnalizacji wydanych w 2010 r.
1	S 1/10 1 VI 2010 (P 38/09)	5 sędziów	Sejm	Niezbędność działań ustawodawczych zmierzających do zapewnienia spójności zasad przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego.
2	S 2/10 15 VII 2010 (K 63/07)	Pełny skład	Sejm	Celowość podjęcia działań ustawodawczych zmierzających do stopniowego zrównywania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn.
3	S 3/10 2 VIII 2010 (Ts 88/08)	3 sędziów	Sejm Rada Ministrów	Potrzeba podjęcia inicjatywy ustawodawczej w kwestii regulacji stosunków między stronami umowy deweloperskiej w celu zapewnienia ochrony praw nabywców mieszkań.
4	S 4/10 15 XI 2010 (P 79/08)	5 sędziów	Sejm	Uwagi dotyczące stwierdzonych uchybień w przepisach ustawy z 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu.
5	S 5/10 30 XI 2010 (U 5/07)	Pełny skład	Sejm	Niezbędność podjęcia stosownych działań legislacyjnych w celu usunięcia uchybień dotyczących przywołanych w sentencji aktów prawnych regulujących m.in. rodzaje środków przymusu bezpośredniego, przypadki i sposoby ich użycia przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Straży Granicznej, dla zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

(4) W przypadku 31 wyroków (46%) Trybunał rozstrzygnął o zgodności wszystkich badanych przepisów z wzorcem kontroli lub uznał nieadekwatność przywołanych przez inicjatora wzorców kontroli. W większości natomiast, gdyż w 37 wyrokach (54%), Trybunał uznał niezgodność z wzorcem kontroli przynajmniej jednego zakwestionowanego przez inicjatora przepisu. W 7 co najmniej dwa przepisy, a w 4 co najmniej trzy przepisy uznał za niezgodne z wzorcami.

Prawie połowę wszystkich wydanych wyroków (33) stanowiły wyroki zakresowe, rozstrzygające o zgodności lub niezgodności przepisów w zakresie lub części (więcej na ten temat w rozdziale I). Taką formułę Trybunał stosuje również, orzekając o tzw. pominięciu ustawodawczym oraz o szczególnych jego formach. W sentencji jednego wyroku Trybunał orzekł niekonstytucyjność przepisu w określonym rozumieniu.

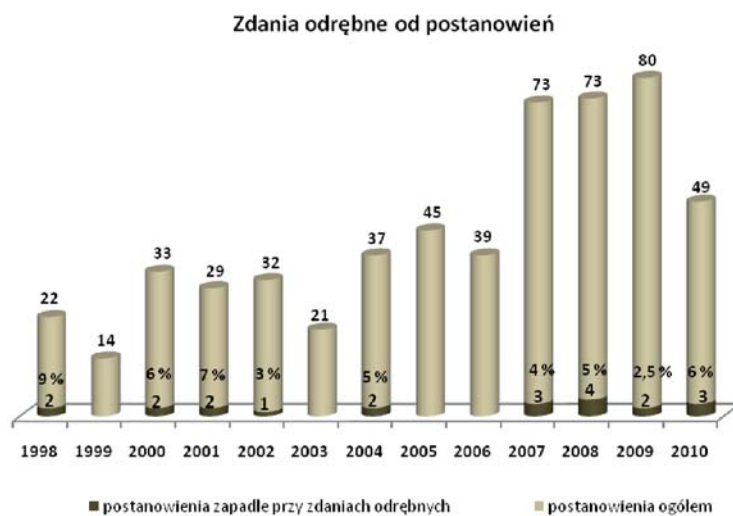

(5) Analizując wyroki, w których Trybunał uznał niekonstytucyjność badanych przepisów, należy również wskazać te, w których Trybunał odroczył utratę mocy obowiązującej niezgodnych z Konstytucją norm na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji. W 2010 r. Trybunał wydał 11 tego rodzaju wyroków, przy tym w trzech odroczenie nastąpiło na maksymalny okres 18 miesięcy⁴⁸.

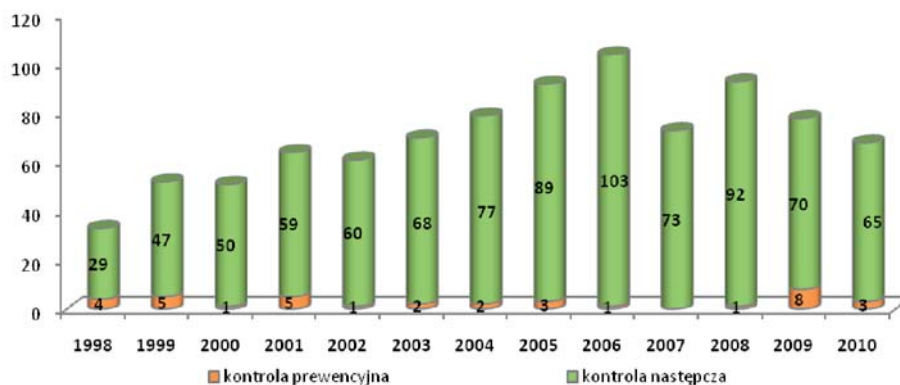
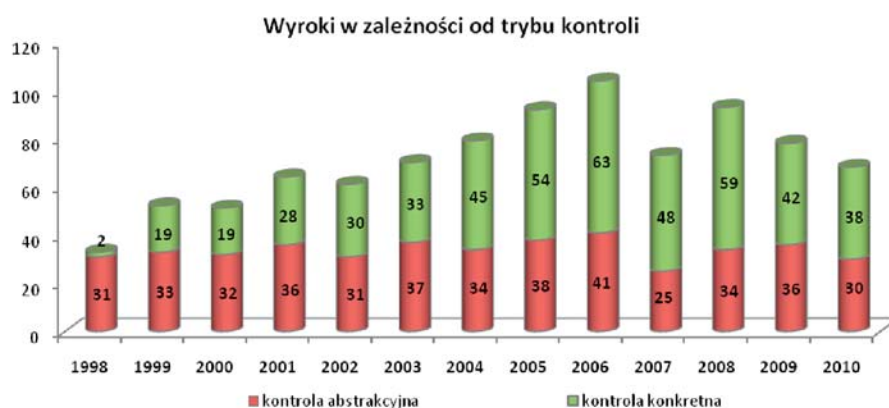
(6) W dwóch sprawach Trybunał wydał wyrok na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 59 ust. 2 uTK. Jest to możliwe w przypadku, gdy z zajętych przez uczestników postępowania stanowisk bezspornie wynika, że badane przez Trybunał w trybie skargi konstytucyjnej przepisy są niezgodne z wzorcami kontroli.

⁴⁸ Zob. załącznik nr 9.

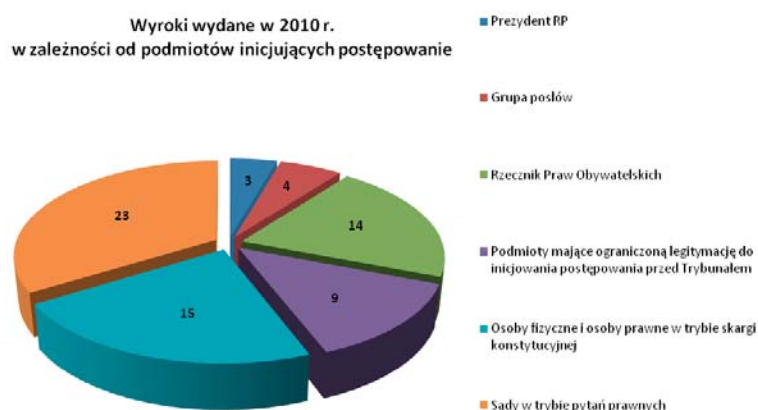
(7) Od 12 wyroków, w tym jednego wydanego w trybie prewencyjnej kontroli ustaw, zostały złożone zdania odrębne. Zdania odrębne sędziowie złożyli również od trzech postanowień o umorzeniu postępowania, a także od postanowienia sygnalizacyjnego. Pięć zdań odrębnych dotyczyło tylko samego uzasadnienia.

(8) W ubiegłym roku Trybunał – podobnie jak w poprzednich latach – w przeważającej większości rozstrzygał wyrokiem sprawy zainicjowane w trybie hierarchicznej kontroli norm, w tym wydał 30 wyroków w trybie kontroli abstrakcyjnej, a 38 w trybie kontroli konkretnej. W trybie prewencyjnej kontroli ustaw, a więc zainicjowanej przez Prezydenta RP przed ich podpisaniem, Trybunał wydał 3 wyroki. W jednym wyroku Trybunał orzekł o istnieniu nierozrwalnego związku niekonstytucyjnego przepisu z całą ustawą, a w konsekwencji wykonujący obowiązki Prezydenta RP Marszałek Sejmu odmówił podpisania ustawy (wyrok z 14 lipca 2010 r., *Kp 9/09*).

W ramach kontroli konkretnej Trybunał wydał 23 wyroki zainicjowane przez sądy stawiające pytania prawne oraz 15 wyroków w trybie skargi konstytucyjnej. Inicjatorem postępowania w większości spraw zakończonych wyrokiem w trybie abstrakcyjnej kontroli norm był Rzecznik Praw Obywatelskich (14 spraw). Posłowie na Sejm byli inicjatorami w 4 sprawach, natomiast Prezydent RP w 3 sprawach. Ponadto Trybunał zakończył wyrokiem 9 spraw wniesionych przez podmioty mające ograniczoną legitymację do inicjowania postępowania przed Trybunałem w trybie abstrakcyjnej kontroli norm.

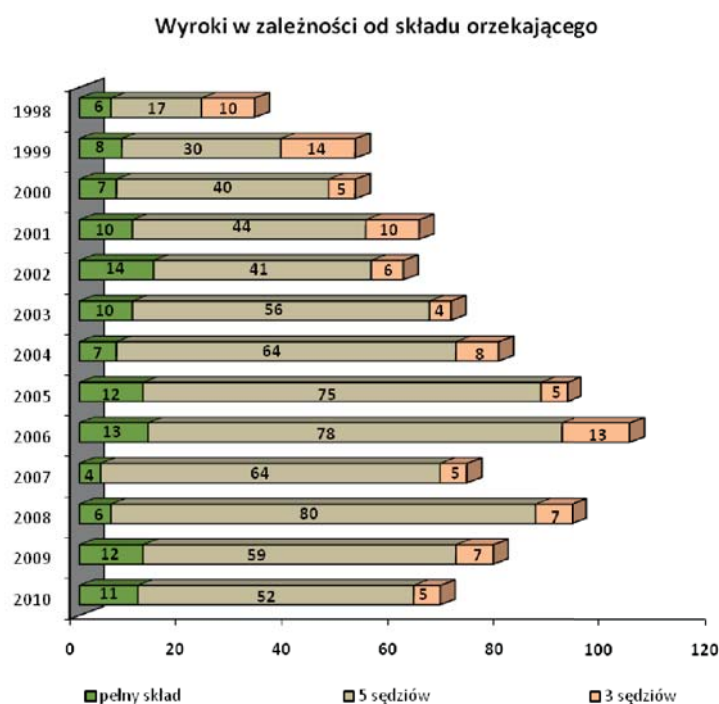

(9) Spośród wszystkich spraw zakończonych wyrokiem 5 zostało wniesionych w 2010 r., 27 – w 2009 r., 25 – w 2008 r., 10 – w 2007 r., 1 – w 2006 r. Według stanu na koniec 2010 r. w toku znajduje się 167 spraw.

Statystycznie średni czas rozpoznawania przez Trybunał sprawy w formie wyroku wydanego w 2010 r. wyniósł około 21 miesięcy⁴⁹. Na dłuższy czas rozpoznawania spraw przez Trybunał nie bez wpływu pozostaje kwestia charakteru tych spraw i ich złożoności. Dotyczy to zwłaszcza spraw angażujących pełny skład Trybunału. Ogólna liczba spraw wpływających do Trybunału jest nadal duża, mimo spadku w latach 2009-2010.

⁴⁹ W przypadku spraw podlegających wstępnej kontroli czas ten jest liczony od przekazania sprawy do rozpoznania merytorycznego, natomiast w przypadku spraw niepodlegających wstępnej kontroli – od momentu wpływu sprawy do Trybunału.

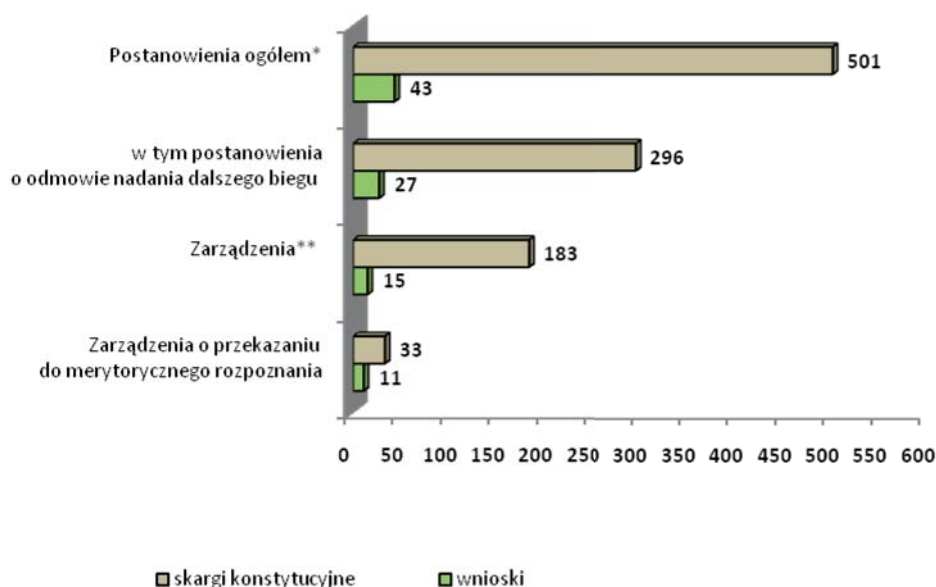
(10) Trybunał orzekał w 11 sprawach zakończonych wyrokiem w pełnym składzie, w 5 sprawach w składzie 3 sędziów, w większości wyroków natomiast orzekał w składzie 5 sędziów. Należy zwrócić uwagę na wysoką liczbę wyroków wydanych w pełnym składzie Trybunału, która świadczy o szczególnym charakterze rozpoznawanych spraw. Trzy sprawy rozstrzygnięto w trybie prewencyjnej kontroli ustaw, pozostałe zaś związane były ze szczególną zawiłością materii kontrolowanej przez Trybunał bądź wiązały się z okolicznościami wskazanymi w art. 25 ust. 1 uTK.

Postanowienia i zarządzenia wydane na etapie rozpoznania wstępnego

(11) Na etapie wstępnej kontroli skarg konstytucyjnych i wniosków Trybunał wydał ogółem 544 postanowienia (w tym 323 postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu w całości lub w części) oraz 198 zarządzeń (183 w odniesieniu do skarg oraz 15 w odniesieniu do wniosków). Do merytorycznego rozpoznania przekazano łącznie 44 sprawy, w tym 33 skargi konstytucyjne oraz 11 wniosków (do dalszego etapu postępowania nie dopuszczono 296 skarg oraz 27 wniosków).

Postanowienia i zarządzenia wydane na etapie wstępnego rozpoznania

*Ogólna liczba postanowień uwzględnia: postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu, postanowienia o umorzeniu postępowania, postanowienia o zawieszeniu postępowania, postanowienia o podjęciu zawieszonego postępowania, postanowienia uwzględniające oraz nieuwzględniające zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu, postanowienia o pozostawieniu bez rozpoznania zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu.

**Zarządzenia wzywające do usunięcia braków formalnych.

Załącznik nr 3

Rodzaje rozstrzygnięć zawartych w wyrokach

Orzeczenie, że badany przepis:	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
• jest zgodny z wzorcem kontroli	36	10	29	72	81	63	66	102	61	22	47	33	26
• jest niezgodny z wzorcem kontroli	16	25	25	29	36	15	60	71	25	17	21	16	9
• w pewnym zakresie – jest zgodny z wzorcem kontroli	4	6	2	7	12	16	14	10	12	9	9	17	14
• w pewnym zakresie – jest niezgodny z wzorcem kontroli	6	14	16	11	16	16	32	31	23	32	30	22	21
• rozumiany jako (...) – jest zgodny z wzorcem kontroli	-	6	9	8	1	4	-	1	1	2	-	1	-
• rozumiany jako (...) – jest niezgodny z wzorcem kontroli	-	-	1	-	1	1	-	-	1	1	1	-	-
• rozumiany w ten sposób, że (...) jest niezgodny	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
• nie jest niezgodny z wzorcem (nieadekwatność wzorca kontroli powołanego przez inicjatora postępowania)	25	35	38	45	52	46	38	56	42	14	25	26	15
• nie jest niezgodny z (...), a tym samym jest zgodny (...)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
• w części (...) jest zgodny	-	-	2	-	2	-	2	2	2	1	3	2	-
• w części (...) jest niezgodny	2	2	-	2	5	4	7	7	5	2	8	3	2
• niewyłączający obowiązku (...) jest zgodny	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
• jako przepis odsyłający (...) do przepisów (...) jest zgodny	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
• przez to, że (...) jest niezgodny	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
• jest niezgodny (...), a przez to z (...)	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	2	1
• jest niezgodny (...), a przez to jest niezgodny z ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
• nie narusza (...), a przez to jest zgodny z (...)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
• jest niezgodny (...) przez to, że (...)	10	18	11	4	5	2	5	3	3	2	1	3	2
• jest niezgodny (...), ponieważ	3	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
• jest niezgodny (...) jako	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
• jest niezgodny (...), gdyż	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
• jest niezgodny (...) ze względu	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
• jest niezgodny (...) z powodu	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
• jest niezgodny z (...), a ponadto	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Liczba wyroków⁵⁰ wydanych w danym roku, w tym:	33	52	52	64	61	70	79	92	104	73	93	78	68
• wyroki, w których zastosowano odroczenie utraty mocy obowiązującej	2	5	7	4	8	6	13	14	14	9	8	7	11
• wyroki, w których sentencji zawarte jest wskazanie co do praktycznych skutków orzeczenia o niekonstytucyjności przepisu	-	-	-	-	2	2	4	1	2	1	-	-	-

⁵⁰ Ogólna liczba wyroków może być mniejsza od sumy wszystkich rozstrzygnięć, ponieważ sentencje wyroków mogą zawierać wiele rozmaitych formuł rozstrzygnięcia.

Załącznik nr 4 Wzorce kontroli w sprawach zakończonych wyrokiem

Konstytucja

Wzorce konstytucyjne	Sygnatury wyroków, w których TK orzekł, że badane przepisy są:		
	Zgodne z:	Niezgodne z:	Nie są niezgodne z:
Art. 1			K 24/08;
Art. 2	K 1/08; K 8/08; K 9/08; K 16/08; K 24/08; K 6/09; K 17/09; K 19/09; K 27/09; Kp 6/09; P 44/07; P 9/08; P 86/08; P 94/08; P 11/09; SK 23/07; SK 41/07; SK 25/08; SK 37/09;	K 19/06; K 41/07; K 58/07; K 1/08; K 8/08; K 10/08; K 2/10; K 5/10; Kp 1/09; Kp 6/09; Kp 9/09; P 34/08; P 58/08; P 20/09; P 29/09; P 31/09; P 32/09; P 37/09; P 4/10;	K 24/08;
Art. 7	SK 23/07;		K 10/08;
Art. 8 ust. 1	K 32/09;		
Art. 10	K 6/09;		K 10/08; P 10/10;
Art. 11 ust. 1	Kp 6/09;		
Art. 14		K 13/07;	
Art. 16 ust. 2	K 29/07;		
Art. 17 ust. 1	K 20/08;		
Art. 20			SK 10/08; SK 35/08;
Art. 21 ust. 1	K 8/08; K 20/08; SK 10/08;	K 8/08;	SK 50/08;
Art. 22	SK 23/07;	Kp 1/09;	SK 35/08;
Art. 30	K 6/09;		
Art. 31 ust. 1	P 10/10;		
	ust. 2	P 10/10;	
	ust. 3	K 1/08; K 8/08; K 20/08; K 6/09; P 9/08; SK 10/08; SK 19/09;	K 19/06; K 13/07; K 8/08; K 1/09; P 34/08; P 37/09; SK 21/08; U 5/07;
Art. 32	K 63/07; K 6/09; K 19/09; SK 41/07;	K 6/09; P 29/08; P 58/08; P 20/09; SK 10/09;	K 29/07; K 1/08; SK 10/08;
	ust. 1	K 16/08; K 1/09; K 17/09; K 27/09; P 62/08; P 86/08; SK 47/08; SK 50/08; SK 2/09; SK 37/09;	K 58/07; K 2/10; K 5/10; P 25/09; P 31/09; P 37/09;
Art. 33	K 63/07;		
Art. 41 ust. 1		U 5/07;	
Art. 42			K 6/09; SK 50/08;
	ust. 1	SK 25/08; SK 52/08;	K 41/07;
	ust. 2	SK 26/08;	
	ust. 3		K 1/08;
Art. 45 ust. 1	P 62/08; P 11/09; SK 26/08; SK 47/08; SK 2/09;	K 19/06; P 37/09; SK 10/09; SK 38/09;	
Art. 46			K 1/08;
Art. 47	K 1/08;	P 37/09;	

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Art. 51 ust. 2		K 1/08;		
	ust. 3		P 37/09;	
	ust. 4		P 37/09;	
Art. 54 ust. 1			K 13/07;	
Art. 55 ust. 4		SK 26/08;		
Art. 59 ust. 1			P 4/10;	
Art. 60		K 19/09;		
Art. 64			K 8/08;	
	ust. 1	K 8/08; P 9/08; SK 10/08;	K 19/06; SK 21/08; SK 50/08;	
	ust. 2	K 8/08; SK 23/07; SK 10/08; SK 50/08; SK 19/09;	P 29/08; P 34/08;	
	ust. 3	SK 23/07; SK 10/08; SK 19/09;	P 34/08;	SK 50/08;
Art. 65 ust. 1		K 1/09;	K 1/09;	
	ust. 4		P 20/09;	
Art. 66 ust. 2			K 1/08;	
Art. 67				P 25/09;
Art. 67 ust. 1		K 6/09; SK 41/07; SK 37/09;		
Art. 69			P 32/09;	
Art. 71 ust. 1			K 19/06; K 5/10;	
Art. 77 ust. 1			SK 21/08;	
	ust. 2	SK 2/09;	P 28/09;	
Art. 78		K 17/07; SK 47/08;	P 37/09; SK 10/09;	SK 2/09;
Art. 84		P 94/08; SK 23/07;	K 58/07; P 44/09;	K 24/08;
Art. 90 ust. 1		K 32/09;		
Art. 92 ust. 1		K 1/08; K 17/08; P 23/10; SK 23/07; U 4/09;	K 15/09; P 28/08; P 16/09; P 44/09; U 5/07; U 4/09;	P 23/10;
Art. 93. ust. 1			K 35/09;	
	ust. 2 zd. 2		K 35/09;	
Art. 165 ust. 1			K 9/08; P 34/08;	
	ust. 2		P 34/08;	
Art. 166 ust. 1		K 29/07;		
Art. 167 ust. 1			K 9/08;	P 1/08; K 29/07;
	ust. 2		K 9/08; P 34/08;	
	ust. 4	P 1/08;		
Art. 173				P 10/10;
Art. 176 ust. 1			SK 10/09;	K 17/07; SK 2/09; SK 38/09;
Art. 184		P 10/10;		
Art. 210			K 35/09;	
Art. 217		P 94/08; SK 23/07;	P 44/09;	K 24/08;

Postanowienia umów międzynarodowych

Lp.	Wzorzec kontroli	Sygnatura		
		Zgodne	Niezgodne	Nie są niezgodne
1.	Art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2	P 11/09		
2.	Art. 7 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2			K 10/08
3.	Art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego 22 listopada 1984 r. w Strasburgu		P 29/09	
4.	Art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r.		P 29/09	
5.	Art. 15 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r.			K 10/08

Przepisy ustaw

Lp.	Wzorzec kontroli	Sygnatura		
		Zgodne	Niezgodne	Nie są niezgodne
1.	Art. 47 ust. 7 ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92, ze zm.)	U 4/09	U 4/09	
2.	Art. 41 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, ze zm.)		P 28/08	
3.	Art. 15 ust. 3 ustawy z 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz. U. Nr 104, poz. 708, ze zm.)		U 5/07	

Załącznik nr 5

Przedmiot kontroli w sprawach zakończonych wyrokiem

Umowy międzynarodowe

Lp.	Przedmiot kontroli	Sygnatura	Data wyroku
1.	1. Artykuł 1 punkt 56 traktatu z Lizbony zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzonego w Lizbonie 13 grudnia 2007 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 203, poz. 1569), ustalający brzmienie artykułu 48 Traktatu o Unii Europejskiej, w związku z artykułem 2 Traktatu z Lizbony ustalającym brzmienie artykułu 2 ustęp 2, artykułu 3 ustęp 2 i artykułu 7 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. 2. Artykuł 2 Traktatu z Lizbony, ustalający brzmienie artykułu 352 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.	K 32/09	24 XI 2010

Ustawy

Lp.	Przedmiot kontroli	Sygnatura	Data wyroku
Kodeks postępowania cywilnego			
1.	Art. 394 ¹ § 2 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w brzmieniu dodanym przez art. 1 pkt 12 ustawy z 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w sprawach, w których nie przysługuje skarga kasacyjna.	SK 2/09	12 I 2010
2.	Art. 394 ¹ § 2 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim – w brzmieniu obowiązującym do 21 maja 2009 r. – nie dawał podstaw do zaskarżenia postanowienia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji.	SK 10/09	9 II 2010
3.	Art. 394 ¹ § 2 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego złożony w postępowaniu przed sądem drugiej instancji.	SK 38/09	2 VI 2010
4.	Art. 755 § 2 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.).	K 13/07	9 XI 2010
5.	Art. 1046 § 4 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.).	K 19/06	4 XI 2010
Kodeks karny			
1.	Art. 18 § 2 ustawy z 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94, ze zm.).	SK 25/08	22 VI 2010

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

2.	Art. 218 § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.).	P 29/09	18 XI 2010
3.	Art. 231 § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.).	SK 52/08	9 VI 2010
Kodeks postępowania karnego			
1.	Art. 392 § 1 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim uzależnia od braku sprzeciwu obecnych stron postępowania możliwość odczytania na rozprawie głównej protokołów przesłuchania świadków i oskarżonych, sporządzonych w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę, gdy bezpośrednie przeprowadzenie dowodu nie jest niezbędne.	P 11/09	7 XII 2010
2.	Art. 607p § 1 pkt 5 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim zawiera podstawę odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydane wobec obywatela polskiego w celu przeprowadzenia postępowania karnego w przypadku, gdy: a) dla sądu orzekającego w przedmiocie jego wykonania oczywistym jest, że osoba ścigana nie dopuściła się czynu, w związku z którym nakaz europejski został wydany, b) opis czynu, którego dotyczy europejski nakaz aresztowania uniemożliwia jego kwalifikację prawną.	SK 26/08	5 X 2010
Kodeks karny wykonawczy			
1.	Art. 123 § 2 zdanie pierwsze ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) w zakresie, w jakim zawiera słowo „połowy”.	P 20/09	23 II 2010
Kodeks pracy			
1.	Art. 50 § 3 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, ze zm.) w zakresie, w jakim pomija prawo pracownika – znajdującego się pod ochroną przewidzianą w art. 32 ust. 1 pkt 1 i ust. 8 ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854, ze zm.) – do żądania przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach w wypadku wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas określony z naruszeniem przepisów o tej ochronie.	P 4/10	12 VII 2010
Kodeks karny skarbowy			
1.	Art. 119 § 3 ustawy z 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2007 r. Nr 111, poz. 765, ze zm.) w zakresie, w jakim przewiduje dwuletni termin do wytoczenia powództwa o roszczenie przewidziane w art. 119 § 2 tej ustawy, liczony od daty uprawomocnienia się orzeczenia o przepadku przedmiotów.	SK 50/08	11 V 2010
Kodeks morski			
1.	Art. 228 § 2 pkt 5 ustawy z 18 września 2001 r. – Kodeks morski (Dz. U. z 2009 r. Nr 217, poz. 1689).	SK 35/08	19 I 2010
Karta nauczyciela			
1.	Art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, ze zm.) w związku z art. 5 ust. 5 i art. 5a ust. 2 pkt 1 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, ze zm.).	K 29/07	9 VI 2010
Ustawa – Prawo o adwokaturze			
1.	Art. 82 ust. 2 ustawy z 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, ze zm.) w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowny wpis”.	K 1/09	18 X 2010

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Ustawa o radcach prawnych			
1.	Art. 65 ust. 2c ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65, ze zm.) w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowny wpis”.	K 1/09	18 X 2010
Ustawa – Prawo prasowe			
1.	Art. 46 ust. 1 oraz art. 31 i art. 33 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, ze zm.).	K 41/07	1 XII 2010
Ustawa o Rzeczniku Praw Obywatelskich			
1.	Art. 20 ust. 2 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147, ze zm.) w zakresie, w jakim upoważnia Marszałka Sejmu do nadania statutu Biuru Rzecznika Praw Obywatelskich.	K 35/09	19 X 2010
Ustawa o izbach lekarskich			
1.	Art. 42 ust. 2 ustawy z 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich (Dz. U. Nr 30, poz. 158, ze zm.) w zakresie, w jakim wyłącza prawo lekarza, ukaranego przez Naczelny Sąd Lekarski w drugiej instancji karą nagany, do wniesienia odwołania do sądu.	P 28/09	29 VI 2010
Ustawa o Policji			
1.	1. Art. 25a ust. 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, ze zm.) w brzmieniu nadanym ustawą z 21 lipca 2006 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 158, poz. 1122, ze zm.), w zakresie, w jakim uniemożliwia on policjantowi przeniesienie na własną prośbę do określonych służb. 2. Art. 35a ust. 1 ustawy o Policji w zakresie, w jakim nie ustala zasad poddawania policjanta procedurze określającej jego predyspozycje do służby na określonych stanowiskach lub w określonych komórkach organizacyjnych, zakresu badań oraz minimalnych kryteriów oceny ich wyników. 3. Art. 35a ust. 5 ustawy o Policji w zakresie, w jakim nie określa wytycznych dla ministra właściwego do spraw wewnętrznych do wydania rozporządzenia wykonawczego. 4. Art. 41 ust. 2 pkt 9 ustawy o Policji w zakresie, w jakim ustala 12-miesięczny termin zawieszenia policjanta w czynnościach służbowych spowodowanego prowadzeniem postępowania karnego lub skarbowego. 5. Art. 62a ustawy o Policji. 6. Art. 94 ust. 1a ustawy o Policji. 7. Art. 95 ust. 2 pkt 9 ustawy o Policji. 8. Art. 114 ust. 1 pkt 2 ustawy o Policji, w części obejmującej słowa „nie więcej jednak niż za ostatnie 3 lata kalendarzowe”.	K 1/08	23 II 2010
Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników			
1.	Art. 33 ust. 2 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, ze zm.) w związku z art. 56 ust. 5 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.).	K 16/08	5 X 2010
Ustawa o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych			
1.	Art. 51 ust. 3 ustawy z 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 93, poz. 767) w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii”.	K 1/09	18 X 2010
Ustawa o samorządzie pielęgniarek i położnych			
1.	Art. 44 ust. 2 ustawy z 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 41, poz. 178, ze zm.) w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowny wpis”.	K 1/09	18 X 2010

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Ustawa o izbach aptekarskich			
1.	Art. 46 ust. 1 pkt 4 ustawy z 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz. U. z 2008 r. Nr 136, poz. 856, ze zm.).	K 1/09	18 X 2010
Ustawa o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa			
1.	Art. 29 ust. 5 ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1700, ze zm.).	K 8/08	18 III 2010
Ustawa o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego			
1.	Art. 4 ust. 7 pkt 1 oraz art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy z 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2002 r. Nr 175, poz. 1440, ze zm.) w zakresie, w jakim wyłączają nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach z kręgu nauczycieli uprawnionych do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego.	K 2/10	16 XI 2010
Ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin			
1.	Art. 15 ust. 6 ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66, ze zm.).	K 15/09	11 II 2010
2.	Art. 15b ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66, ze zm.), dodany przez art. 1 ustawy z 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 24, poz. 145) w całości oraz w zakresie, w jakim przewiduje, że emerytura osoby, która była członkiem Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego wynosi 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok służby w Wojsku Polskim po 8 maja 1945 r. do 11 grudnia 1981 r.	K 6/09	24 II 2010
Ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin			
1.	1. Art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 67, ze zm.) w brzmieniu nadanym przez art. 2 pkt 1 lit. a ustawy nowelizującej z 23 stycznia 2009 r. 2. Art. 13 ust. 1 pkt 1b ww. ustawy z 18 lutego 1994 r., dodany przez art. 2 pkt 1 lit. b ustawy nowelizującej z 23 stycznia 2009 r. 3. Art. 15b ust. 1 ww. ustawy z 18 lutego 1994 r., dodany przez art. 2 pkt 3 ustawy nowelizującej z 23 stycznia 2009 r.	K 6/09	24 II 2010
Ustawa – Ordynacja podatkowa			
1.	Art. 30 § 1, 3 i 4 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, ze zm.) w zakresie, w jakim dotyczą odpowiedzialności płatnika za podatek niepobrany.	SK 10/08	9 XI 2010
2.	Art. 72 § 1 pkt 1 w związku z art. 77 § 1 i § 2 pkt 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60, ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do 4 czerwca 2001 r., w zakresie, w jakim przepis ten przez uznanie za nadpłatę kwoty nadpłaconego lub nienależnie zapłaconego podatku z pominięciem kwoty nienależnie zapłaconych odsetek za zwłokę pozbawia podatnika oprocentowania od kwoty wpłaconej na poczet odsetek za zwłokę od nienależnej zaległości podatkowej uiszczonych na podstawie niezgodnej z prawem decyzji podatkowej.	SK 21/08	21 VII 2010

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Ustawa o komornikach sądowych			
1.	Art. 37b ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191, ze zm.).	K 20/08	14 XII 2010
Ustawa – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw			
1.	Art. 7 ust. 2 pkt 2 ustawy z 16 lipca 1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547, ze zm.).	K 19/09	23 III 2010
Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych			
1.	Art. 24 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, ze zm.). Art. 98 ust. 1 pkt 1 i art. 98 ust. 2 w związku z art. 98 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy.	P 29/09	18 XI 2010
2.	Art. 24 ust. 7 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, ze zm.).	P 29/08	26 V 2010
Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych			
1.	Art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) w brzmieniu obowiązującym od wejścia w życie ustawy z 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 166, poz. 1609) do wejścia w życie ustawy z 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 8, poz. 38).	SK 41/07	27 I 2010
2.	Art. 9 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.) w zakresie przesłanki stałego miejsca zamieszkania na obecnym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, w części odsyłającej do art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c w związku z art. 65 tej ustawy.	P 31/09	5 VII 2010
3.	Art. 24 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.) w zakresie, w jakim przewiduje, że ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn.	K 63/07	15 VII 2010
4.	Art. 81 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do 21 maja 2009 r., w zakresie, w jakim nie przewiduje innego zdarzenia, od którego rozpoczyna się bieg terminu do złożenia wniosku o zasiłek pogrzebowy niż dzień śmierci osoby, po której zasiłek przysługuje.	P 25/09	28 X 2010
Ustawa o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu			
1.	1. Art. 31 ust. 1 pkt 2 ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2007 r. Nr 63, poz. 424, ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do 26 maja 2010 r., tj. przed wejściem w życie ustawy z 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. Nr 79, poz. 522). 2. Art. 31 ust. 2 zdanie drugie oraz art. 32 ust. 2 ustawy z 18 grudnia 1998 r. powołanej w punkcie 1 w brzmieniu tam wskazanym. 3. Art. 32 ust. 4 i 5 ustawy z 18 grudnia 1998 r. powołanej w punkcie 1 w brzmieniu tam wskazanym. 4. Art. 32 ust. 6 ustawy z 18 grudnia 1998 r. powołanej w punkcie 1 w brzmieniu tam wskazanym. 5. Art. 32 ust. 8 ustawy z 18 grudnia 1998 r. powołanej w punkcie 1 w brzmieniu tam wskazanym.	P 37/09	20 X 2010

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Ustawa o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa			
1.	Art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2010 r. Nr 77, poz. 512) w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2008 r., w zakresie, w jakim dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, podlegających dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu, określa dłuższy niż dla osób podlegających obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu okres nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego wymagany do nabycia prawa do zasiłku chorobowego.	P 86/08	16 XI 2010
Ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych			
1.	Art. 27 ust. 2 zdanie drugie ustawy z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116, ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do wejścia w życie ustawy z 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 240, poz. 2058).	SK 19/09	28 X 2010
2.	Art. 35 ust. 4 ¹ ustawy z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116, ze zm.), dodany przez art. 1 pkt 29 lit. b ustawy z 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 873, ze zm.).	P 34/08	29 X 2010
Ustawa o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów			
1.	Art. 55 ust. 2 ustawy z 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42, ze zm.).	K 1/09	18 X 2010
Ustawa o rzecznikach patentowych			
1.	Art. 24 ust. 7 ustawy z 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (Dz. U. Nr 49, poz. 509, ze zm.).	K 1/09	18 X 2010
Ustawa o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów			
1.	Art. 21 pkt 4 ustawy z 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. Nr 73, poz. 763, ze zm.).	K 1/09	18 X 2010
Ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego			
1.	Art. 18 ust. 5 ustawy z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266, ze zm.) w związku z art. 417 § 1 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, ze zm.).	P 1/08	8 IV 2010
Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych			
1.	Art. 80 § 2b zdanie pierwsze ustawy z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, ze zm.), rozumiany w ten sposób, że „oczywista bezzasadność wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej” obejmuje także zagadnienie wymagające zasadniczej wykładni ustawy.	K 10/08	27 X 2010
Ustawa o diagnostyce laboratoryjnej			
1.	Art. 58 ust. 1 pkt 4 ustawy z 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz. U. z 2004 r. Nr 144, poz. 1529, ze zm.).	K 1/09	18 X 2010
Ustawa o transporcie drogowym			
1.	Art. 92 ust. 1 ustawy z 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z 2007 r. Nr 125, poz. 874, ze zm.) w związku z pkt 4.1. załącznika do tej ustawy w zakresie, w jakim sankcja administracyjna w postaci kary pieniężnej za nieuiszczenie opłaty za przejazd po drogach krajowych obejmuje sytuację, gdy kierowca nie posiadał karty opłaty w pojeździe w momencie kontroli.	P 9/08	25 III 2010

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Ustawa o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej			
1.	Art. 10 ust. 2 w związku z art. 10 ust. 1 ustawy z 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 126, poz. 1069, ze zm.) oraz w związku z art. 82 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze, o której mowa w części I pkt 2, i w związku z art. 65 ust. 2c ustawy o radcach prawnych, o której mowa w części I pkt 1.	K 1/09	18 X 2010
Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym			
1.	Art. 37 ust. 1 ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, ze zm.) w zakresie, w jakim wzrost wartości nieruchomości odnosi do kryterium faktycznego jej wykorzystywania w sytuacjach, gdy przeznaczenie nieruchomości zostało określone tak samo jak w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uchwalonym przed 1 stycznia 1995 r., który utracił moc z powodu upływu terminu wyznaczonego w art. 87 ust. 3 tej ustawy.	P 58/08	9 II 2010
2.	Art. 61 ust. 6 i 7 ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, ze zm.).	K 17/08	20 VII 2010
Ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego			
1.	Art. 4 ustawy z 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. Nr 64, poz. 592, ze zm.).	K 8/08	18 III 2010
Ustawa o rencie socjalnej			
1.	Art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268, ze zm.).	SK 37/09	8 VI 2010
Ustawa o świadczeniach rodzinnych			
1.	Art. 24 ust. 3a ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992, ze zm.) w brzmieniu obowiązującym od 14 stycznia 2006 r. do 1 stycznia 2009 r., przed zmianą wynikającą z ustawy z 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 223, poz. 1456), w zakresie, w jakim stanowi, że w przypadku wniosku o ponowne przyznanie zasiłku pielęgnacyjnego po utracie ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności osobie w wieku powyżej 16 lat, której niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia, legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności uzyskanym w wyniku rozpoznania przez sąd powszechny jej odwołania od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności i stanowiącym kontynuację poprzedniego orzeczenia, prawo do świadczeń rodzinnych ustala się nie wcześniej niż od pierwszego miesiąca następującego po miesiącu, w którym osoba ta złożyła wniosek o kontynuację świadczenia rodzinnego.	P 32/09	15 XI 2010
Ustawa o podatku od towarów i usług			
1.	Art. 18 ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535, ze zm.) w zakresie, w jakim nakłada na komorników sądowych obowiązki płatnika podatku od dokonywanej w trybie egzekucji dostawy towarów, polegającej na sprzedaży nieruchomości będącej własnością dłużnika.	P 44/07	4 XI 2010
Ustawa o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki			
1.	Art. 12 ust. 4 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843, ze zm.).	K 17/07	14 X 2010

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych			
1.	Art. 86 ust. 2 w związku z art. 86 ust. 1 pkt 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, ze zm.) w zakresie, w jakim określa zobowiązanie budżetu państwa do finansowania składek na ubezpieczenie zdrowotne wszystkich wskazanych w nim rolników i ich domowników, podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, prowadzących działalność rolniczą bez względu na wysokość osiąganych przez nich przychodów.	K 58/07	26 X 2010
Ustawa o opłatach abonamentowych			
1.	Art. 7 ust. 1, 3, 5 i 6 ustawy z 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. Nr 85, poz. 728, ze zm.).	K 24/08	16 III 2010
Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym			
1.	Art. 9 pkt 4 ustawy z 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, ze zm.).	P 23/10	23 XI 2010
Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych			
1.	Art. 14 ust. 2 oraz art. 100 ust. 2 zdanie drugie ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398, ze zm.) w brzmieniach obowiązujących do 9 marca 2007 r., w zakresie, w jakim przepisy te nakładały na stronę postępowania cywilnego zwolnioną od kosztów sądowych na mocy postanowienia sądu obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej od wnoszonej apelacji.	SK 47/08	23 III 2010
Ustawa o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości			
1.	1. Art. 4 ust. 8 i 9 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości (Dz. U. Nr 175, poz. 1459, ze zm.). 2. Art. 4 ust. 8 i 9 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim wskazuje, że udzielenie bonifikaty jest obowiązkiem organu jednostki samorządu terytorialnego właściwego do wydania decyzji przekształceniowej.	K 9/08	26 I 2010
Ustawa o sporcie kwalifikowanym			
1.	Art. 6 ust. 7 ustawy z 29 lipca 2005 r. o sporcie kwalifikowanym (Dz. U. Nr 155, poz. 1298, ze zm.).	P 10/10	19 X 2010
Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów			
1.	Art. 10 ust. 2 pkt 2 ustawy z 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7, ze zm.).	K 5/10	23 XI 2010
Ustawa o organizacji rynku rybnego			
1.	1. Art. 23 ust. 1 ustawy z 5 grudnia 2008 r. o organizacji rynku rybnego, w zakresie, w jakim upoważnia ministra właściwego do spraw rybołówstwa do określenia „innego miejsca pierwszej sprzedaży” gatunków ryb, których zasoby wymagają wzmożonej ochrony lub wzmożonego nadzoru. 2. Art. 23 ust. 3 pkt 2 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie dotyczącym określenia przez ministra właściwego do spraw rybołówstwa, w drodze rozporządzenia, innych, poza „centrami pierwszej sprzedaży”, miejsc pierwszej sprzedaży.	Kp 1/09	13 X 2010

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Ustawa o emeryturach pomostowych			
1.	1. Art. 3 ust. 2 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656) oraz załącznik nr 1 do tej ustawy w zakresie, w jakim pomijają – jako samodzielną przesłankę uzyskania emerytury pomostowej – pracę w warunkach występowania hałasu, pracę poza pomieszczeniami zamkniętymi i pracę zmianową. 2. Załącznik nr 2 do ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim pomija inne prace nauczycieli niż wymienione w punkcie 21 tego załącznika. 3. Art. 4 pkt 5 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim przyznaje prawo do emerytury pomostowej wyłącznie pracownikom, którzy wykonywali prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r.	K 17/09	16 III 2010
2.	1. Art. 3 ust. 2 w związku z art. 3 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656) w zakresie, w jakim w katalogu czynników ryzyka pomija czynniki fizyczne i chemiczne. 2. Załącznik nr 2 do ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z art. 3 ust. 3 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim nie uwzględnia w wykazie prac o szczególnym charakterze pracy kierowców samochodów ciężarowych oraz wszystkich prac związanych z wysiłkiem energetycznym powodującym w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny organizmu powyżej 8400 kJ u mężczyzn i powyżej 4600 kJ u kobiet. 3. Załącznik nr 1 i załącznik nr 2 do ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z art. 3 ust. 1-3 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim w wykazie prac w szczególnych warunkach oraz w wykazie prac o szczególnym charakterze uwzględniają tylko te prace występujące w zakładowym transporcie kolejowym, które wykonywane są bezpośrednio przy ustawianiu drogi przebiegu pociągów i pojazdów metra. 4. Art. 21 ust. 1 w związku z art. 2 pkt 5 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim nie przyznaje prawa do rekompensaty osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r., podejmującym pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze po 31 grudnia 1998 r., które nie legitymują się okresem pracy w szczególnych warunkach lub prac o szczególnym charakterze – w rozumieniu przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.) – wynoszącym 15 lat.	K 27/09	25 XI 2010
Ustawa o zmianie ustawy o partiach politycznych			
1.	1. Art. 8 ustawy z 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o partiach politycznych oraz niektórych innych ustaw. 2. Art. 8 ust. 3 w związku z art. 10 ww. ustawy w zakresie, w jakim przewiduje zastosowanie sposobu obliczania wysokości rocznej subwencji, określonego w art. 8 ust. 1 ww. ustawy, do ustalania kwot rat należnych za kwartały zakończone lub rozpoczęte przed dniem wejścia w życie tej ustawy.	Kp 6/09	20 I 2010
Ustawa o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi			
1.	Art. 1 ustawy z 18 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi.	Kp 9/09	14 VII 2010

Rozporządzenia z mocą ustawy

Lp.	Przedmiot kontroli	Sygnatura	Data wyroku
1.	Art. 62 w związku z art. 169 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512, ze zm.).	P 62/08	8 VI 2010

Rozporządzenia

Lp.	Przedmiot kontroli	Sygnatura	Data wyroku
1.	§ 2 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106, ze zm.).	P 16/09	16 II 2010
2.	§ 11 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Finansów z 19 grudnia 2001 r. w sprawie podatku akcyzowego (Dz. U. Nr 148, poz. 1655, ze zm.).	SK 23/07	17 XI 2010
3.	§ 6 ust. 5 rozporządzenia Ministra Finansów z 22 marca 2002 r. w sprawie podatku akcyzowego (Dz. U. Nr 27, poz. 269, ze zm.).	P 94/08	7 IX 2010
4.	1. § 5 ust. 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 29 sierpnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad obliczania i trybu przekazywania gminom dotacji celowej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 166, poz. 1616, ze zm.). 2. § 5 ust. 4 ww. rozporządzenia.	U 4/09	31 V 2010
5.	Punkt 5 w części IX tabeli nr 2 w załączniku do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 8 września 2003 r. w sprawie opłaty lotniczej (Dz. U. Nr 176, poz. 1718, ze zm.) w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „opłata roczna za prowadzenie ciągłego nadzoru oraz doraźnych i bieżących kontroli posiadacza certyfikatu lotniska”.	P 44/09	10 IX 2010
6.	§ 6 ust. 5 rozporządzenia Ministra Finansów z 23 grudnia 2003 r. w sprawie podatku akcyzowego (Dz. U. Nr 221, poz. 2196).	P 94/08	7 IX 2010
7.	§ 4 ust. 5 rozporządzenia Ministra Finansów z 22 kwietnia 2004 r. w sprawie obniżenia stawek podatku akcyzowego (Dz. U. Nr 87, poz. 825, ze zm.).	P 94/08	7 IX 2010
8.	§ 6 ust. 1 oraz § 10 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144, poz. 1048, ze zm.).	P 23/10	23 XI 2010
9.	§ 6 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 17 listopada 2006 r. w sprawie środków przymusu bezpośredniego stosowanych przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego (Dz. U. Nr 214, poz. 1575).	U 5/07	10 III 2010
10.	§ 182 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249, ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2009 r.	P 28/08	22 XI 2010

Załącznik nr 6

Przegląd treści sentencji wyroków zapadłych w 2010 r.

Sentencje wyroków przytaczane w poniższym, tabelarycznym przeglądzie nie są cytataми. Objaśnienia w nawiasach kwadratowych zostały wprowadzone na potrzeby niniejszej „Informacji”.

Oficjalny charakter mają teksty wyroków zamieszczone w zbiorze „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy”.

1	Wyrok z 12 stycznia 2010 r., SK 2/09	
	Inicjator Tadeusz J.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Wyrzykowski
	Art. 394¹ § 2 [dopuszczalność złożenia zażalenia do SN] ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego w brzmieniu dodanym przez art. 1 pkt 12 ustawy z 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w sprawach, w których nie przysługuje skarga kasacyjna, jest zgodny z art. 45 ust. 1 i z art. 77 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

2	Wyrok z 19 stycznia 2010 r., SK 35/08	
	Inicjator Ryszard G.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
	Art. 228 § 2 pkt 5 [skreślenie z listy pilotów morskich z chwilą ukończenia przez pilota 65 roku życia] ustawy z 18 września 2001 r. – Kodeks morski nie jest niezgodny z art. 22 w związku z art. 20 i art. 31 ust. 3 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

3	Wyrok z 20 stycznia 2010 r., Kp 6/09	
Inicjator Prezydent RP		Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: S. Biernat
1. Art. 8 [sposób ustalenia wysokości rocznej subwencji z budżetu państwa dla partii politycznej] ustawy z 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o partiach politycznych oraz niektórych innych ustaw: a) jest zgodny z zasadami: zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, ochrony praw nabytych oraz ochrony interesów w toku wynikającymi z art. 2 Konstytucji, b) jest zgodny z art. 11 ust. 1 Konstytucji. 2. Art. 8 ust. 3 [wypłacenie drugiej, trzeciej i czwartej kwartalnej raty subwencji za 2009 r., w wysokości określonej w ust. 1 ww. ustawy] w związku z art. 10 [czternastodniowe <i>vacatio legis</i>] ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim przewiduje zastosowanie sposobu obliczania wysokości rocznej subwencji, określonego w art. 8 ust. 1 powołanej ustawy, do ustalania kwot rat należnych za kwartały zakończone lub rozpoczęte przed dniem wejścia w życie tej ustawy, jest niezgodny z zasadą prawidłowej legislacji wynikającą z art. 2 Konstytucji. • Regulacja powołana w punkcie 2 nie jest nierozzerwalnie związana z całą ustawą.		

4	Wyrok z 26 stycznia 2010 r., K 9/08	
Inicjator Rada Miasta Józefowa, Rada Miasta Ruda Śląska, Rada Miejska w Radkowie		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
1. Art. 4 ust. 8 [obowiązek udzielenia przez organ właściwy do wydania decyzji na wniosek osoby fizycznej, której dochód miesięczny nie przekracza przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, 90% bonifikaty od opłaty z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności] i ust. 9 [obowiązek udzielenia przez organ właściwy do wydania decyzji, na wniosek osób fizycznych, które uzyskały prawo użytkowania wieczystego przed 5 grudnia 1990 r. oraz ich następców prawnym 50% bonifikaty od opłaty z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności] ustawy z 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości jest zgodny z art. 2 Konstytucji. 2. Art. 4 ust. 8 i 9 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim wskazuje, że udzielenie bonifikaty jest obowiązkiem organu jednostki samorządu terytorialnego właściwego do wydania decyzji przekształceniowej, jest niezgodny z art. 165 ust. 1 oraz art. 167 ust. 1 i 2 Konstytucji. • Przepis wymieniony w części I w punkcie 2, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP.		

5	Wyrok z 27 stycznia 2010 r., SK 41/07	
Inicjator Zdzisław P. Włodzimierz S.		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
Art. 2 ust. 1 pkt 1 [pozbawienie prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych FUS osób ubezpieczonych mających ustalone prawo do emerytury określonej w odrębnych przepisach dot. służb mundurowych] ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym od wejścia w życie ustawy z 23 lipca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw do wejścia w życie ustawy z 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jest zgodny z art. 2 oraz art. 32 w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.		

6	Wyrok z 9 lutego 2010 r., P 58/08	
Inicjator Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Mazurkiewicz
Art. 37 ust. 1 [sposób wyceny nieruchomości w związku z obniżeniem lub wzrostem wartości nieruchomości] ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w zakresie, w jakim wzrost wartości nieruchomości odnosi do kryterium faktycznego jej wykorzystywania w sytuacjach, gdy przeznaczenie nieruchomości zostało określone tak samo jak w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uchwalonym przed 1 stycznia 1995 r., który utracił moc z powodu upływu terminu wyznaczonego w art. 87 ust. 3 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 i art. 32 Konstytucji.		

7	Wyrok z 9 lutego 2010 r., SK 10/09	
Inicjator Spółka z o.o.		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
Art. 394¹ § 2 [dopuszczalność złożenia zażalenia do SN] ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim – w brzmieniu obowiązującym do 21 maja 2009 r. – nie dawał podstaw do zaskarżenia postanowienia w przedmiocie kosztów procesu zasądzonych po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1, w związku z art. 45 ust. 1 oraz w związku z art. 32 Konstytucji.		

8	Wyrok z 11 lutego 2010 r., K 15/09	
Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Granat
Art. 15 ust. 6 [przepis upoważniający Radę Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych warunków podwyższania emerytury] ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji.		
Przepis wymieniony w części I wyroku traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP.		

9	Wyrok z 16 lutego 2010 r., P 16/09	
Inicjator Sąd Okręgowy w Gliwicach		Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: E. Łętowska
§ 2 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przez to, że nie dotyczy zleceniobiorców wykonujących pracę w zakładzie pracy lub miejscu wyznaczonym przez pracodawcę w zakresie wartości świadczeń rzeczowych wynikających z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz ekwiwalentów za te świadczenia wypłacane zgodnie z przepisami wydanymi przez Radę Ministrów lub właściwego ministra, a także ekwiwalentów pieniężnych za pranie odzieży roboczej, używanie odzieży i obuwia własnego zamiast roboczego, jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji.		
- Przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP. - Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.		

10	Wyrok z 23 lutego 2010 r., P 20/09	
Inicjator Sąd Rejonowy w Gliwicach		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: J. Niemcewicz
Art. 123 § 2 zdanie pierwsze [zasady ustalenia wynagrodzenia przysługującego skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy w sposób zapewniający co najmniej połowę minimalnego wynagrodzenia] ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy w zakresie, w jakim zawiera słowo „połowy”, jest niezgodny z art. 32 oraz z art. 65 ust. 4 w związku z art. 2 Konstytucji.		
Przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP.		

11	Wyrok z 23 lutego 2010 r., K 1/08	
	Inicjator Zarząd Głównego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Policjantów	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Grzybowski
	1. Art. 25a ust. 1 [możliwość przeniesienia funkcjonariusza służb państwowych, na jego prośbę, do służby w Policji, jeżeli wykazuje on szczególne predyspozycje do jej pełnienia] ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji, w brzmieniu nadanym ustawą z 21 lipca 2006 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw, w zakresie, w jakim uniemożliwia on policjantowi przeniesienie na własną prośbę do określonych służb, nie jest niezgodny z art. 32 Konstytucji. 2. Art. 35a ust. 1 [możliwość poddania policjanta procedurze określającej jego predyspozycje do służby na określonych stanowiskach lub w określonych komórkach organizacyjnych] ustawy o Policji w zakresie, w jakim nie ustala zasad poddawania policjanta procedurze określającej jego predyspozycje do służby na określonych stanowiskach lub w określonych komórkach organizacyjnych, zakresu badań oraz minimalnych kryteriów oceny ich wyników: a) jest zgodny z art. 2 Konstytucji, b) nie jest niezgodny z art. 32 Konstytucji. 3. Art. 35a ust. 5 [upoważnienie dla ministra właściwego do spraw wewnętrznych do określenia w rozporządzeniu trybu i warunków ustalania zdolności fizycznej lub psychicznej do służby na określonych stanowiskach lub w określonych komórkach organizacyjnych oraz przeprowadzania badań psychofizjologicznych] ustawy o Policji w zakresie, w jakim nie określa wytycznych dla ministra właściwego do spraw wewnętrznych do wydania rozporządzenia wykonawczego, jest zgodny z art. 2 i art. 92 ust. 1 Konstytucji. 4. Art. 41 ust. 2 pkt 9 [możliwość zwolnienia policjanta ze służby z powodu upływu 12-miesięcznego terminu zawieszenia w czynnościach służbowych, jeżeli nie ustały przyczyny będące podstawą zawieszenia] ustawy o Policji w zakresie, w jakim ustala 12-miesięczny termin zawieszenia policjanta w czynnościach służbowych spowodowanego prowadzeniem postępowania karnego lub skarbowego: a) jest zgodny z art. 2 Konstytucji, b) nie jest niezgodny z art. 42 ust. 3 Konstytucji. 5. Art. 62a [obowiązek poinformowania przełożonego właściwego w sprawach osobowych o podjęciu przez małżonka policjanta lub osoby pozostającej z nim we wspólnym gospodarstwie domowym zajęcia określonego w tym przepisie] ustawy o Policji jest zgodny z art. 2 w związku z art. 51 ust. 2, art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. 6. Art. 94 ust. 1a [obowiązek zwrotu otrzymanej pomocy finansowej przez osobę skazaną prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne określone w tym przepisie] ustawy o Policji: a) jest zgodny z art. 2 Konstytucji, b) nie jest niezgodny z art. 32 i art. 46 Konstytucji. 7. Art. 95 ust. 2 pkt 9 [wydanie decyzji o opróżnieniu lokalu mieszkalnego, o którym mowa w art. 90, jeżeli policjant został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo umyślne lub przestępstwo skarbowe umyślne określone w niniejszym przepisie] ustawy o Policji: a) jest zgodny z art. 2 Konstytucji, b) nie jest niezgodny z art. 32 i art. 46 Konstytucji. 8. Art. 114 ust. 1 pkt 2 [przyznanie ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystane urlopy wypoczynkowe lub dodatkowe oraz za niewykorzystany czas wolny od służby przyznany na podstawie przepisów ustawy policjantowi zwolnionemu ze służby] ustawy o Policji, w części obejmującej słowa „nie więcej jednak niż za ostatnie 3 lata kalendarzowe”: a) jest niezgodny z art. 66 ust. 2 w związku z art. 2 Konstytucji, b) nie jest niezgodny z art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w sprawie badania zgodności z Konstytucją art. 6b ust. 4, art. 62 ust. 2 i 8 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji ze względu na cofnięcie wniosku.	

12	Wyrok z 24 lutego 2010 r., K 6/09	
Inicjator Grupa posłów		Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: A. Rzepliński
1. Art. 15b [obniżenie świadczenia emerytalnego członków WRON za każdy rok służby w Wojsku Polskim po 8 maja 1945 r.] ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, dodany przez art. 1 ustawy z 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin: a) jest zgodny z art. 2, art. 10, art. 30 i art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 42 Konstytucji, b) w zakresie, w jakim przewiduje, że emerytura osoby, która była członkiem Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego wynosi 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok służby w Wojsku Polskim po 8 maja 1945 r. do 11 grudnia 1981 r., jest niezgodny z art. 32 Konstytucji. 2. Art. 13 ust. 1 pkt 1 [wskazanie jako równorzędnych ze służbą w służbach mundurowych okresów służby w charakterze funkcjonariusza Urzędu Ochrony Państwa] ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, w brzmieniu nadanym przez art. 2 pkt 1 lit. a ustawy z 23 stycznia 2009 r. powołanej w punkcie 1, jest zgodny z art. 2, art. 10, art. 30, art. 32 i art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 42 Konstytucji. 3. Art. 13 ust. 1 pkt 1b [wskazanie jako równorzędnych ze służbą w służbach mundurowych okresów pracy w charakterze funkcjonariusza w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z 18 października 2006 r.] ustawy z 18 lutego 1994 r. powołanej w punkcie 2, dodany przez art. 2 pkt 1 lit. b ustawy z 23 stycznia 2009 r. powołanej w punkcie 1, jest zgodny z art. 2, art. 10, art. 30, art. 32 i art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 42 Konstytucji. 4. Art. 15b ust. 1 [obniżenie świadczenia emerytalnego osób, które pełniły służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z 18 października 2006 r. oraz jako funkcjonariusze Urzędu Ochrony Państwa] ustawy z 18 lutego 1994 r. powołanej w punkcie 2, dodany przez art. 2 pkt 3 ustawy z 23 stycznia 2009 r. powołanej w punkcie 1, jest zgodny z art. 2, art. 10, art. 30, art. 32 i art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 42 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. • Zdania odrębne (zał. nr 8).		

13	Wyrok z 10 marca 2010 r., U 5/07	
	Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: A. Jamróz
	§ 6 ust. 2 [obowiązek stosowania kajdanek i prowadzić przez funkcjonariuszy CBA na polecenie sądu lub prokuratora, a także wobec osób podejrzanych lub oskarżonych o popełnienie przestępstwa przeciwko życiu lub zdrowiu albo skazanych za takie przestępstwo] rozporządzenia Rady Ministrów z 17 listopada 2006 r. w sprawie środków przymusu bezpośredniego stosowanych przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego jest niezgodny: a) z art. 15 ust. 3 [upoważnienie Rady Ministrów do określenia w rozporządzeniu rodzajów środków przymusu bezpośredniego oraz przypadków i sposobów ich stosowania, a także sposób dokumentowania przypadków ich zastosowania] ustawy z 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, b) z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie na skutek cofnięcia wniosku.	

14	Wyrok z 16 marca 2010 r., K 17/09	
	Inicjator Grupa posłów	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
	1. Art. 3 ust. 2 [wykaz prac związanych z występowaniem czynników ryzyka zawodowego, z którymi wiążą się prace w szczególnych warunkach] ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych oraz załącznik nr 1 [wykaz prac w szczególnych warunkach] do tej ustawy w zakresie, w jakim pomijają – jako samodzielną przesłankę uzyskania emerytury pomostowej – pracę w warunkach występowania hałasu, pracę poza pomieszczeniami zamkniętymi i pracę zmianową, są zgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji. 2. Załącznik nr 2 [wykaz prac o szczególnym charakterze] do ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim pomija inne prace nauczycieli niż wymienione w punkcie 21 tego załącznika [prace nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, ośrodkach szkolno-wychowawczych, schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych], jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji. 3. Art. 4 pkt 5 [przesłanka wykonywania prac w szczególnych warunkach lub prac w szczególnym charakterze, w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS przed 1 stycznia 1999 r., uprawniająca do emerytury pomostowej] ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim przyznaje prawo do emerytury pomostowej wyłącznie pracownikom, którzy wykonywali prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r., jest zgodny: a) z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz z zasadą ochrony praw nabytych wynikającymi z art. 2 Konstytucji, b) z art. 32 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

15	Wyrok z 16 marca 2010 r., K 24/08	
	Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Wyrzykowski
	1. Art. 7 ust. 3 [odesłanie do stosowania przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w zakresie egzekucji obowiązków o charakterze pieniężnym w stosunku do opłat abonamentowych oraz do opłaty, o której mowa w art. 5 ust. 3 ustawy] i 6 [wydanie przez kierownika jednostki operatora publicznego kontrolującego wykonywanie obowiązku rejestracji odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych decyzji nakazującej rejestrację odbiornika oraz ustalenie opłaty za używanie niezarejestrowanego odbiornika] ustawy z 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych są zgodne z art. 2 Konstytucji i nie są niezgodne z art. 1 oraz z art. 84 w związku z art. 217 Konstytucji. 2. Art. 7 ust. 1 [prowadzenie przez operatora publicznego kontroli wykonywania obowiązku rejestracji odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych] i 5 [uprawnienie kierownika jednostki operatora publicznego do żądania wykonania w drodze egzekucji administracyjnej obowiązku rejestracji odbiorników uiszczania opłaty abonamentowej] ustawy powołanej w punkcie 1 nie są niezgodne z art. 1, art. 2 oraz z art. 84 w związku z art. 217 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie na skutek cofnięcia wniosku. • Zdanie odrębne (zał. nr 8).	

16	Wyrok z 18 marca 2010 r., K 8/08	
	Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Granat
	1. Art. 4 [uprawnienia ANR działającej na rzecz SP do nabycia nieruchomości rolnej] ustawy z 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego jest zgodny z art. 2 oraz z art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. 2. Art. 29 ust. 5 [prawo ANR do odkupu nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa w okresie 5 lat od jej nabycia od Agencji, z wyjątkiem nieruchomości położonych w granicach specjalnych stref ekonomicznych] ustawy z 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa jest niezgodny z art. 2, art. 21 ust. 1 oraz art. 64 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.	

17	Wyrok z 23 marca 2010 r., K 19/09	
	Inicjator Rada Gminy Czosnów Rada Gminy Czarna Dąbrówka	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: E. Łętowska
	Art. 7 ust. 2 pkt 2 [utrata prawa wybieralności osób, wobec których wydano prawomocny wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne w sprawie popełnienia przestępstwa umyślnego ściganego z oskarżenia publicznego] ustawy z 16 lipca 1998 r. – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw jest zgodny z art. 2, art. 32 i art. 60 Konstytucji.	

18	Wyrok z 23 marca 2010 r., SK 47/08	
	Inicjator Teresa P. i Henryk P.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Grzybowski
	Art. 14 ust. 2 [pobieranie opłaty podstawowej, także od podlegających opłacie pism wskazanych w art. 3 ust. 2, wnoszonych przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych przez sąd] oraz art. 100 ust. 2 zdanie drugie [obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej, o której mowa w art. 14, od wszystkich pism podlegających opłacie, przez stronę całkowicie zwolnioną od kosztów sądowych], ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w brzmieniach obowiązujących do 9 marca 2007 r., w zakresie, w jakim przepisy te nakładały na stronę postępowania cywilnego zwolnioną od kosztów sądowych na mocy postanowienia sądu obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej od wnoszonej apelacji, są zgodne z art. 32 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

19	Wyrok z 25 marca 2010 r., P 9/08	
	Inicjator Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gdańsku	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Gintowt-Jankowicz
	Art. 92 ust. 1 [podleganie karze pieniężnej za wykonywanie przewozu drogowego lub innych czynności z nim związanych z naruszeniem obowiązków lub warunków wynikających z przepisów ustaw] ustawy z 6 września 2001 r. o transporcie drogowym w związku z pkt 4.1. [wykonywanie przewozu drogowego bez uiszczenia wymaganej opłaty za przejazd po drogach krajowych] załącznika do tej ustawy w zakresie, w jakim sankcja administracyjna w postaci kary pieniężnej za nieuiszczenie opłaty za przejazd po drogach krajowych obejmuje sytuację, gdy kierowca nie posiadał karty opłaty w pojeździe w momencie kontroli, jest zgodny z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji.	

20	Wyrok z 8 kwietnia 2010 r., P 1/08	
	Inicjator Sąd Rejonowy w Grudziądzu	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Gintowt-Jankowicz
	Art. 18 ust. 5 [prawo właściciela mieszkania do odszkodowania w przypadku niedostarczenia lokalu socjalnego przez gminę osobie uprawnionej do niego z mocy wyroku] ustawy z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego w związku z art. 417 § 1 [odpowiedzialność podmiotów sprawujących władzę publiczną za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej] ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny jest zgodny z art. 167 ust. 4 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 167 ust. 1 Konstytucji.	

21	Wyrok z 11 maja 2010 r., SK 50/08	
	Inicjator Spółka jawna	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Biernat
	Art. 119 § 3 [wygaśnięcie roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia interwenienta w przypadku niewytoczenia powództwa w terminie 3 m-cy, licząc od dnia, w którym powód dowiedział się o prawomocnym orzeczeniu przypadku przedmiotów, nie później jednak niż przed upływem 2 lat od daty uprawomocnienia się tego orzeczenia] ustawy z 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy w zakresie, w jakim przewiduje dwuletni termin do wytoczenia powództwa o roszczenie przewidziane w art. 119 § 2 tej ustawy, liczony od daty uprawomocnienia się orzeczenia o przypadku przedmiotów: a) jest niezgodny z art. 64 ust. 1 Konstytucji, b) jest zgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji, c) nie jest niezgodny z art. 21 ust. 1, art. 42 i art. 64 ust. 3 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. • Wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 59 ust. 2 uTK.	

22	Wyrok z 26 maja 2010 r., P 29/08	
	Inicjator Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
	Art. 24 ust. 7 [pięcioletni termin, po upływie którego niemożliwe staje się dochodzenie przez płatnika (ubezpieczonego) zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne] ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest niezgodny z art. 32 w związku z art. 64 ust. 2 Konstytucji.	

23	Wyrok z 31 maja 2010 r., U 4/09	
	Inicjator Rada Miejska Wodzisławia Śląskiego	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
	1. § 5 ust. 3 [czternastodniowy termin do złożenia przez gminę korekty wniosku o przekazanie kwoty rekompensującej utracone dochody z tytułu zwolnień dla prowadzących zakłady pracy chronionej, jeśli wyjdą na jaw okoliczności uzasadniające jej złożenie, nie później jednak niż do 31 maja roku następującego po roku podatkowym] rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 29 sierpnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad obliczania i trybu przekazywania gminom dotacji celowej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych jest zgodny z art. 47 ust. 7 ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i z art. 92 ust. 1 Konstytucji. 2. § 5 ust. 4 [brak możliwości zwiększenia kwoty rekompensującej w przypadku złożenia wniosku po upływie terminu określonego w ust. 3] rozporządzenia powołanego w punkcie 1 jest niezgodny z art. 47 ust. 7 ustawy powołanej w punkcie 1, a przez to jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na zbędność wydania wyroku.	

24	Wyrok z 2 czerwca 2010 r., SK 38/09	
	Inicjator Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemysle	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: E. Łętowska
	Art. 394¹ § 2 [dopuszczalność złożenia zażalenia do SN] ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego złożony w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji.	

25	Wyrok z 8 czerwca 2010 r., SK 37/09	
	Inicjator Piotr D.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Mazurkiewicz
	Art. 4 ust. 1 pkt 2 [prawo osoby całkowicie niezdolnej do pracy do renty socjalnej z powodu naruszenia sprawności organizmu, powstałego w trakcie nauki szkolnej lub w szkole wyższej przed ukończeniem 25 roku życia] ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji.	

26	Wyrok z 8 czerwca 2010 r., P 62/08	
	Inicjator Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
Art. 62 [możliwość podjęcia postępowania przeciwko syndykowi w sprawie wszczętej przeciwko upadłemu przed ogłoszeniem upadłości o wierzytelność, która uległa zgłoszeniu do masy, tylko w przypadku, gdy wierzytelność nie została uznana w postępowaniu upadłościowym] w związku z art. 169 [odmowa uznania wierzytelności w trybie przepisów niniejszego rozdziału nie tamuje możliwości jej dochodzenia przeciwko upadłemu po ukończeniu lub umorzeniu postępowania upadłościowego] rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe jest zgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji.		

27	Wyrok z 9 czerwca 2010 r., SK 52/08	
	Inicjator Henryk H.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
Art. 231 § 1 [przestępstwo przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków na szkodę interesu publicznego lub prywatnego przez funkcjonariusza publicznego] ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny jest zgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji.		

28	Wyrok z 9 czerwca 2010 r., K 29/07	
	Inicjator Rada Gminy Stoszowice	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
Art. 1 ust. 1 pkt 1 [zastosowanie ustawy do nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy o systemie oświaty] ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela w związku z art. 5 ust. 5 [zaliczenie do zadań własnych gminy zakładania i prowadzenia publicznych przedszkoli, szkół podstawowych oraz gimnazjów] i art. 5a ust. 2 pkt 1 [zaliczenie do zadań oświatowych gminy: zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki, w tym profilaktyki społecznej, w placówkach wymienionych w tym przepisie] ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty: a) jest zgodny z art. 16 ust. 2 i art. 166 ust. 1 Konstytucji, b) nie jest niezgodny z art. 32 w związku z art. 167 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.		

29	Wyrok z 22 czerwca 2010 r., SK 25/08	
	Inicjator Jarosław J.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Jamróz
Art. 18 § 2 [odpowiedzialność karna za pomocnictwo] ustawy z 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny jest zgodny z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. • Zdanie odrębne (zał. nr 8)		

30	Wyrok z 29 czerwca 2010 r., P 28/09	
	Inicjator Sąd Apelacyjny w Łodzi	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
Art. 42 ust. 2 [prawo wniesienia odwołania przez lekarza ukaranego przez Naczelny Sąd Lekarski w II instancji karą zawieszenia prawa wykonywania zawodu lub karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu] ustawy z 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich w zakresie, w jakim wyłącza prawo lekarza, ukaranego przez Naczelny Sąd Lekarski w drugiej instancji karą nagany, do wniesienia odwołania do sądu, jest niezgodny z art. 77 ust. 2 Konstytucji.		

31	Wyrok z 5 lipca 2010 r., P 31/09	
	Inicjator Sąd Okręgowy w Warszawie	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: E. Łętowska
Art. 9 ust. 1 [warunek stałego miejsca zamieszkania zainteresowanego na obecnym obszarze RP, w przypadku uwzględnienia okresów zatrudnienia obywateli polskich, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 9 i ust. 2 pkt 1 lit. c, a także okresów, o których mowa w art. 7 pkt 8 niniejszej ustawy] ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie przesłanki stałego miejsca zamieszkania na obecnym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, w części odsyłającej do art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c [okresy składkowe zatrudnionych obywateli polskich za granicą w organizacjach międzynarodowych, zagranicznych instytucjach i w zakładach, do których zostali skierowani w ramach współpracy międzynarodowej lub w których byli zatrudnieni za zgodą właściwych władz polskich] w związku z art. 65 [uprawnienie do renty rodzinnej] tej ustawy jest niezgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w części dotyczącej badania zgodności z Konstytucją § 3 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 9 marca 1984 r. w sprawie okresów zatrudnienia za granicą i zasad udzielania świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu tego zatrudnienia ze względu na cofnięcie pytania prawnego we wskazanym zakresie. • Zdanie odrębne (zał. nr 8)		

32	Wyrok z 12 lipca 2010 r., P 4/10	
	Inicjator Sąd Rejonowy w Pabianicach	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: E. Łętowska
	Art. 50 § 3 [odszkodowanie z tytułu naruszenia przepisów o wypowiedzeniu umowy o pracę na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy] ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy w zakresie, w jakim pomija prawo pracownika – znajdującego się pod ochroną przewidzianą w art. 32 ust. 1 pkt 1 i ust. 8 ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych – do żądania przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach w wypadku wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas określony z naruszeniem przepisów o tej ochronie, jest niezgodny z art. 2 oraz art. 59 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	
33	Wyrok z 14 lipca 2010 r., Kp 9/09	
	Inicjator Prezydent RP	Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: T. Liszcz
	Art. 1 [przepis nowelizujący art. 23 i art. 46 ustawy z 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi] ustawy z 18 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. • Art. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 wyroku jest nierozzerwalnie związany z całą ustawą.	
34	Wyrok z 15 lipca 2010 r., K 63/07	
	Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: S. Biernat
	Art. 24 ust. 1 [prawo do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z wyjątkiem przepisów przewidzianych w ustawie] ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim przewiduje, że ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, jest zgodny z art. 32 i art. 33 Konstytucji. • Zdania odrębne (zał. nr 8)	

35	Wyrok z 20 lipca 2010 r., K 17/08	
	Inicjator Rada Miasta Gdańska	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Granat
	Art. 61 ust. 6 [upoważnienie ministra właściwego do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej do określenia w rozporządzeniu sposobu ustalania wymagań dotyczących nowej zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku planu miejscowego] i 7 [wytyczne do wydania rozporządzenia] ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji.	

36	Wyrok z 21 lipca 2010 r., SK 21/08	
	Inicjator Maria R., Gabriel R.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: T. Liszcz
	Art. 72 § 1 pkt 1 [nadpłata podatku jako kwota nieopłaconego lub nienależnie zapłaconego podatku] w związku z art. 77 § 1 i § 2 pkt 1 [terminy zwrotu nadpłaty podatku] ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, w brzmieniu obowiązującym do 4 czerwca 2001 r., w zakresie, w jakim przepis ten przez uznanie za nadpłatę kwoty nadpłaconego lub nienależnie zapłaconego podatku z pominięciem kwoty nienależnie zapłaconych odsetek za zwłokę, pozbawia podatnika oprocentowania od kwoty wpłaconej na poczet odsetek za zwłokę od nienależnej zaległości podatkowej uiszczonej na podstawie niezgodnej z prawem decyzji podatkowej, jest niezgodny z art. 77 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.	
	• Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 59 ust. 2 uTK.	

37	Wyrok z 7 września 2010 r., P 94/08	
	Inicjator Naczelny Sąd Administracyjny	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: S. Biernat
	1. § 6 ust. 5 [odesłanie do stosowania § 5 rozporządzenia w przypadku niezłożenia oświadczenia nabywcy o przeznaczeniu nabywanych wyrobów] rozporządzenia Ministra Finansów z 22 marca 2002 r. w sprawie podatku akcyzowego jest zgodny z art. 2 oraz z art. 217 w związku z art. 84 Konstytucji. 2. § 6 ust. 5 [odesłanie do stosowania § 5 rozporządzenia w przypadku niezłożenia oświadczenia nabywcy o przeznaczeniu nabywanych wyrobów] rozporządzenia Ministra Finansów z 23 grudnia 2003 r. w sprawie podatku akcyzowego oraz § 4 ust. 5 [odesłanie do stosowania § 3 ust. 3 rozporządzenia w przypadku niezłożenia oświadczenia nabywcy o przeznaczeniu nabywanych wyrobów] rozporządzenia Ministra Finansów z 22 kwietnia 2004 r. w sprawie obniżenia stawek podatku akcyzowego są zgodne z art. 2 Konstytucji.	

38	Wyrok z 10 września 2010 r., P 44/09	
	Inicjator Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
	Punkt 5 w części IX tabeli nr 2 [wysokość rocznej opłaty lotniczej za prowadzenie ciągłego nadzoru oraz doraźnych i bieżących kontroli posiadacza certyfikatu lotniska] w załączniku do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 8 września 2003 r. w sprawie opłaty lotniczej w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „opłata roczna za prowadzenie ciągłego nadzoru oraz doraźnych i bieżących kontroli posiadacza certyfikatu lotniska”, jest niezgodny z art. 84 w związku z art. 217 oraz art. 92 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na zbędność wydania wyroku.	

39	Wyrok z 5 października 2010 r., K 16/08	
	Inicjator Grupa posłów	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Gintowt-Jankowicz
	Art. 33 ust. 2 [wypłcenie jednego wybranego świadczenia w przypadku zbiegu uprawnień emerytalnych i rentowych] ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z art. 56 ust. 5 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji.	

40	Wyrok z 5 października 2010 r., SK 26/08	
	Inicjator Jakub T.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
	Art. 607p § 1 pkt 5 [odmowa wykonania ENA w przypadku, gdyby naruszało to wolności i prawa człowieka i obywatela] ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim zawiera podstawę odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego wobec obywatela polskiego w celu przeprowadzenia postępowania karnego w wypadku, gdy: a) dla sądu orzekającego w przedmiocie jego wykonania oczywistym jest, że osoba ścigana nie dopuściła się czynu, w związku z którym nakaz europejski został wydany, b) opis czynu, którego dotyczy europejski nakaz aresztowania uniemożliwia jego kwalifikację prawną, jest zgodny z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

41	Wyrok z 13 października 2010 r., Kp 1/09	
Inicjator Prezydent RP		Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: A. Jamróz
1. Art. 23 ust. 1 [wymagania stawiane przy pierwszej sprzedaży gatunku ryb, których zasoby wymagają wzmożonej ochrony lub wzmożonego nadzoru] ustawy z 5 grudnia 2008 r. o organizacji rynku rybnego, w zakresie w jakim upoważnia ministra właściwego do spraw rybołówstwa, do określenia „innego miejsca pierwszej sprzedaży” gatunków ryb, których zasoby wymagają wzmożonej ochrony lub wzmożonego nadzoru, jest niezgodny z art. 22 Konstytucji oraz z zasadą określoności przepisów prawnych, wynikającą z art. 2 Konstytucji. 2. Art. 23 ust. 3 pkt 2 [upoważnienie do określenia w rozporządzeniu miejsca sprzedaży oraz czasu wyładunku ryb, których zasoby wymagają wzmożonej ochrony lub wzmożonego nadzoru] ustawy powołanej w punkcie 1, w zakresie dotyczącym określenia przez ministra właściwego do spraw rybołówstwa, w drodze rozporządzenia, innych, poza „centrami pierwszej sprzedaży”, miejsc pierwszej sprzedaży, jest niezgodny z zasadą określoności przepisów prawnych, wynikającą z art. 2 Konstytucji. • Powołane w punkcie 1 i 2 przepisy nie są nierozdzielnie związane z całą ustawą. • Zdania odrębne (zał. nr 8)		

42	Wyrok z 14 października 2010 r., K 17/07	
Inicjator Krajowa Rada Komornicza		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: B. Zdziennicki
Art. 12 ust. 4 [zasądzenie od SP lub komornika odpowiedniej sumy pieniężnej wskazanej w niniejszym przepisie na żądanie skarżącego w przypadku skargi na przewlekłość postępowania] ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki jest zgodny z art. 78 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji.		

43	Wyrok z 18 października 2010 r., K 1/09	
	Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: W. Hermeliński
	1. Art. 65 ust. 2c [skreślenie z listy radców prawych bez możliwości ubiegania się o ponowny wpis w przypadku kary dyscyplinarnej pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego] ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowny wpis”, 2. Art. 82 ust. 2 [skreślenie z listy adwokatów bez prawa ubiegania się o ponowny wpis w przypadku kary dyscyplinarnej wydalenia z advokatury] ustawy z 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowny wpis”, 3. Art. 24 ust. 7 [wyłączenie możliwości ubiegania się o ponowny wpis na listę rzeczników patentowych w przypadku skreślenia z listy rzeczników z powodu prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego o pozbawieniu rzecznika patentowego prawa wykonywania zawodu] ustawy z 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych, 4. Art. 44 ust. 2 [skreślenie z listy członków okręgowej izby bez prawa ubiegania się o ponowny wpis w przypadku orzeczenia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu] ustawy z 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowny wpis”, 5. Art. 51 ust. 3 [skreślenie z rejestru członków okręgowej izby lekarsko-weterynaryjnej bez prawa ubiegania się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii w przypadku orzeczenia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu] ustawy z 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii”, a) są zgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji, b) są niezgodne z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. II 1. Art. 46 ust. 1 pkt 4 [możliwość orzeczenia przez sąd aptekarski kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu aptekarza] ustawy z 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich, 2. Art. 58 ust. 1 pkt 4 [kara dyscyplinarna pozbawienia praw wykonywania zawodu diagnosty laboratoryjnego] ustawy z 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej, 3. Art. 21 pkt 4 [kara dyscyplinarna skreślenia z listy psychologów z pozbawieniem prawa wykonywania zawodu] ustawy z 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów – są zgodne z art. 32 ust. 1 i art. 65 ust. 1 Konstytucji. III Art. 55 ust. 2 [zasady zatarcia wpisu z tytułu odpowiedzialności dyscyplinarnej z urzędu po upływie trzech lat od uprawomocnienia się orzeczenia kary upomnienia lub nagany oraz pięciu lat od upływu okresu zawieszenia w prawach członka] ustawy z 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów: a) jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji, b) przez to, że pomija zasady zatarcia wpisu o ukaraniu karą dyscyplinarną skreślenia z listy członków izby, jest niezgodny z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. IV Art. 10 ust. 2 w związku z art. 10 ust. 1 [odpowiedzialność dyscyplinarna prawników zagranicznych w zależności od wpisu na listę adwokatów lub radców prawnych, których przepisy o odpowiedzialności stosuje się odpowiednio] ustawy z 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz w związku z art. 82 ust. 2 ustawy - Prawo o advokaturze, o której mowa w części I pkt 2, i w związku z art. 65 ust. 2c ustawy o radcach prawnych, o której mowa w części I pkt 1, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji. • Przepis wymieniony w części III wyroku traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

44	Wyrok z 19 października 2010 r., P 10/10	
	Inicjator Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
	Art. 6 ust. 7 [skarga do WSA od orzeczeń polskiego związku sportowego przysługująca klubowi sportowemu w sprawach przyznawania i pozbawiania licencji] ustawy z 29 lipca 2005 r. o sporcie kwalifikowanym jest zgodny z art. 31 ust. 1-2 i art. 184 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 10 w związku z art. 173 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	
45	Wyrok z 19 października 2010 r., K 35/09	
	Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Wyrzykowski
	Art. 20 ust. 2 [upoważnienie do nadania przez Marszałka Sejmu na wniosek Rzecznika statutu Biuru RPO, który określa zadania i organizację Biura] ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich w zakresie, w jakim upoważnia Marszałka Sejmu do nadania statutu Biuru Rzecznika Praw Obywatelskich, jest niezgodny z art. 93 ust. 1 i ust. 2 zdanie drugie oraz z art. 210 Konstytucji. Przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność i zbędność wydania wyroku.	

46	Wyrok z 20 października 2010 r., P 37/09	
Inicjator Naczelny Sąd Administracyjny Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie		Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: M. Mazurkiewicz
1. Art. 31 ust. 1 pkt 2 [forma decyzji administracyjnej przy odmowie uwzględnienia wniosku o udostępnienie wglądu do dokumentów wskazanych w tym przepisie] ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, w brzmieniu obowiązującym do 26 maja 2010 r., tj. przed wejściem w życie ustawy z 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów, jest niezgodny z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 47 oraz art. 51 ust. 3 i 4 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. 2. Art. 31 ust. 2 zdanie drugie [możliwość odstąpienia od uzasadnienia faktycznego decyzji lub ograniczenie go w zakresie w jakim udostępnienie informacji wnioskodawcy uniemożliwia realizację ustawy z 18 października 2006 r.] oraz art. 32 ust. 2 [po rozpatrzeniu odwołania, możliwość odstąpienia od uzasadnienia faktycznego decyzji lub ograniczenie go w zakresie w jakim udostępnienie informacji wnioskodawcy uniemożliwia realizację ustawy z 18 października 2006 r.] ustawy z 18 grudnia 1998 r. powołanej w punkcie 1, w brzmieniu tam wskazanym, są niezgodne z art. 2 oraz art. 78 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. 3. Art. 32 ust. 4 [rozpoznanie skargi przez sąd administracyjny na posiedzeniu niejawnym] i 5 [wyłączenie ze stosowania art. 106 § 2 ustawy z 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi] ustawy z 18 grudnia 1998 r. powołanej w punkcie 1, w brzmieniu tam wskazanym, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. 4. Art. 32 ust. 6 [uzasadnienie wyroku wydanego na posiedzeniu niejawnym wyłączenie w przypadku uwzględnienia skargi; doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem Prezesowi IPN, skarżącemu – doręczenie odpisu wyroku] ustawy z 18 grudnia 1998 r. powołanej w punkcie 1, w brzmieniu tam wskazanym, jest niezgodny z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 78 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. 5. Art. 32 ust. 8 [odesłanie do stosowania odpowiednio przepisu niniejszego ust. 4–6 do skargi kasacyjnej] ustawy z 18 grudnia 1998 r. powołanej w punkcie 1, w brzmieniu tam wskazanym, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. • Zdanie odrębne (zał. nr 8)		

47	Wyrok z 26 października 2010 r., K 58/07	
Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich		Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: M. Mazurkiewicz
Art. 86 ust. 2 [finansowanie z budżetu państwa składek na ubezpieczenie zdrowotne osób wymienionych w niniejszym przepisie otrzymujących dochody z tytułu emerytury lub renty zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych na podstawie odrębnych przepisów] w związku z art. 86 ust. 1 pkt 1 [opłacanie przez KRUS składek na ubezpieczenie zdrowotne rolnikom lub ich domownikom, o których mowa we wskazanych w niniejszym artykule przepisach] ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zakresie, w jakim określa zobowiązanie budżetu państwa do finansowania składek na ubezpieczenie zdrowotne wszystkich wskazanych w nim rolników i ich domowników, podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, prowadzących działalność rolniczą bez względu na wysokość osiąganych przez nich przychodów, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 84 i art. 2 Konstytucji. • Przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z upływem 15 (piętnastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP.		

48	Wyrok z 27 października 2010 r., K 10/08	
Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich		Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: M. Gintowt-Jankowicz
Art. 80 § 2b zdanie pierwsze [odmowa przyjęcia wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej przez prezesa sądu dyscyplinarnego z powodu braków formalnych pisma procesowego lub oczywistej bezzasadności] ustawy z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, rozumiany w ten sposób, że „oczywista bezzasadność wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej” obejmuje także zagadnienie wymagające zasadniczej wykładni ustawy: a) jest niezgodny z art. 2 Konstytucji, b) nie jest niezgodny z art. 7, art. 10 i art. 42 ust. 1 Konstytucji oraz z art. 7 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 i z art. 15 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. • Zdania odrębne (zał. nr 8)		

49	Wyrok z 28 października 2010 r., SK 19/09	
	Inicjator Wspólnota Mieszkaniowa	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
	Art. 27 ust. 2 zdanie drugie [wyłączenie ze stosowania przepisów ustawy o własności lokali o zarządzie nieruchomością wspólną z zastrzeżeniem art. 18 ust. 1 oraz art. 29 ust. 1 i ust. 1a, które stosuje się odpowiednio] ustawy z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, w brzmieniu obowiązującym do wejścia w życie ustawy z 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw, jest zgodny z art. 64 ust. 2 i art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

50	Wyrok z 28 października 2010 r., P 25/09	
	Inicjator Sąd Okręgowy w Opolu	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Gintowt-Jankowicz
	Art. 81 [wygaśnięcie prawa do zasiłku pogrzebowego w razie niezgłoszenia wniosku o jego przyznanie w okresie 12 miesięcy od śmierci osoby, po której zasiłek przysługuje] ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym do 21 maja 2009 r., w zakresie, w jakim nie przewiduje innego zdarzenia, od którego rozpoczyna się bieg terminu do złożenia wniosku o zasiłek pogrzebowy niż dzień śmierci osoby, po której zasiłek przysługuje, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 67 Konstytucji.	

51	Wyrok z 29 października 2010 r., P 34/08	
	Inicjator Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: E. Łętowska
	Art. 35 ust. 4¹ [nabycie własności nieruchomości przez zasiedzenie w przypadku, gdy spółdzielnia mieszkaniowa 5 grudnia 1990 r. była posiadaczem nieruchomości gruntowej stanowiącej własność SP albo gminy, albo nieznanego właściciela i gdy spółdzielnia przed wskazaną datą wybudowała budynek] ustawy z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych, dodany przez art. 1 pkt 29 lit. b ustawy z 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, jest niezgodny z art. 2, a przez to z art. 64 ust. 2, art. 64 ust. 3 w związku z art. 31 ust. 3, art. 165 ust. 1 i 2 oraz art. 167 ust. 2 Konstytucji. Zdanie odrębne (zał. nr 8)	

52	Wyrok z 4 listopada 2010 r., P 44/07	
	Inicjator Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: Z. Cieślak
	Art. 18 [wskazanie jako płatników podatku od dostawy, dokonywanej w trybie egzekucji, towarów będących własnością dłużnika lub posiadanych przez niego z naruszeniem obowiązujących przepisów – organów egzekucyjnych określonych w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz komorników sądowych wykonujących czynności egzekucyjne w rozumieniu przepisów k.p.c.] ustawy z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług w zakresie, w jakim nakłada na komorników sądowych obowiązki płatnika podatku od dokonywanej w trybie egzekucji dostawy towarów, polegającej na sprzedaży nieruchomości będącej własnością dłużnika, jest zgodny z art. 2 Konstytucji.	

53	Wyrok z 4 listopada 2010 r., K 19/06	
	Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Biernat
	Art. 1046 § 4 [obowiązek wstrzymania się z dokonaniem czynności egzekucyjnych w sytuacji braku wskazania lokalu zastępczego przez gminę lub dłużnika podczas wykonywania przez komornika obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika] ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego jest niezgodny z art. 2 i wynikającą z niego zasadą prawidłowej legislacji, z art. 45 ust. 1 oraz z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, a ponadto w zakresie, w jakim dotyczy wykonania obowiązku opróżnienia lokalu mieszkalnego orzeczonego wyrokiem sądowym z powodu znęcania się nad rodziną, jest niezgodny także z art. 71 ust. 1 Konstytucji. • Przepis wymieniony w części I wyroku traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Zdanie odrębne (zał. nr 8)	

54	Wyrok z 9 listopada 2010 r., K 13/07	
Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: Z. Cieślak
Art. 755 § 2 [odmowa przez sąd udzielenia zabezpieczenia polegającego na zakazie publikacji, jeżeli zabezpieczeniu sprzeciwia się ważny interes publiczny w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych] ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego jest niezgodny z art. 14 oraz art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji przez to, że nie określa ram czasowych na zabezpieczenie polegające na zakazie publikacji w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych. • Przepis wymieniony w części I traci moc obowiązującą z upływem 15 (piętnastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP.		

55	Wyrok z 9 listopada 2010 r., SK 10/08	
Inicjator Anna K.		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Grzybowski
Art. 30 § 1, 3 i 4 [odpowiedzialność podatkowa płatnika lub inkasenta za podatek niepobrany lub podatek pobrany a niewypłacony] ustawy z 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa w zakresie, w jakim dotyczą odpowiedzialności płatnika za podatek niepobrany: a) są zgodne z art. 64 ust. 1-3 w związku z art. 21 ust. 1 oraz w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, b) nie są niezgodne z art. 20 w związku z art. 32 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.		

56	Wyrok z 15 listopada 2010 r., P 32/09	
	Inicjator Naczelny Sąd Administracyjny	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Mazurkiewicz
	Art. 24 ust. 3a [zasady ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych uzależnionych od niepełnosprawności] ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, w brzmieniu obowiązującym od 14 stycznia 2006 r. do 1 stycznia 2009 r., przed zmianą wynikającą z ustawy z 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych, w zakresie, w jakim stanowi, że w przypadku wniosku o ponowne przyznanie zasiłku pielęgnacyjnego po utracie ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności osobie w wieku powyżej 16 lat, której niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia, legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności uzyskanym w wyniku rozpoznania przez sąd powszechny jej odwołania od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności i stanowiącym kontynuację poprzedniego orzeczenia, prawo do świadczeń rodzinnych ustala się nie wcześniej niż od pierwszego miesiąca następującego po miesiącu, w którym osoba ta złożyła wniosek o kontynuację świadczenia rodzinnego, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 69 Konstytucji.	

57	Wyrok z 16 listopada 2010 r., P 86/08	
	Inicjator Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Grzybowski
	Art. 4 ust. 1 pkt 2 [wymaganie 90-dniowego okresu nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego w przypadku dobrowolnie ubezpieczonego do nabycia praw do zasiłku chorobowego] ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2008 r., w zakresie, w jakim dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, podlegających dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu, określa dłuższy niż dla osób podlegających obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu okres nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego wymagany do nabycia prawa do zasiłku chorobowego, jest zgodny z art. 32 ust. 1 oraz art. 2 Konstytucji.	

58	Wyrok z 16 listopada 2010 r., K 2/10	
	Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Granat
	Art. 4 ust. 7 pkt 1 oraz art. 5 ust. 2 pkt 1 [uprawnienie do ulgowych przejazdów kolejowych oraz autobusowych nauczycieli szkół wymienionych w niniejszym przepisie] ustawy z 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego w zakresie, w jakim wyłącza nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach z kręgu nauczycieli uprawnionych do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego, są niezgodne z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.	

59	Wyrok z 17 listopada 2010 r., SK 23/07	
	Inicjator Spółka jawna	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: B. Zdziennicki
	1. § 11 ust. 1 pkt 1 i 2 [określenie momentu powstania obowiązku podatkowego] oraz § 14 ust. 1 pkt 1 [wskazanie podmiotów zwolnionych z obowiązku podatkowego w podatku akcyzowym] rozporządzenia Ministra Finansów z 19 grudnia 2001 r. w sprawie podatku akcyzowego są zgodne z art. 22 oraz art. 84 w związku z art. 2, art. 7, art. 92 ust. 1 i art. 217 Konstytucji. 2. § 11 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 jest zgodny z art. 64 ust. 3 Konstytucji. 3. § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 jest zgodny z art. 64 ust. 2 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

60	Wyrok z 18 listopada 2010 r., P 29/09	
	Inicjator Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: T. Liszcz
	1. Art. 218 § 1 [odpowiedzialność karna za złośliwe lub uporczywe naruszanie praw pracownika wynikających ze stosunku pracy lub ubezpieczenia społecznego, przy wykonywaniu czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych] ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny oraz art. 24 ust. 1 [możliwość wymierzenia kary przez ZUS płatnikowi składek, w razie nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości] ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za przestępstwo i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, są niezgodne z art. 2 Konstytucji, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego 22 listopada 1984 r. w Strasburgu oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. 2. Art. 98 ust. 1 pkt 1 i art. 98 ust. 2 w związku z art. 98 ust. 1 pkt 1 [odpowiedzialność za wykroczenia przeciwko przepisom ustawy] oraz art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za wykroczenie i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 tej ustawy, są niezgodne z art. 2 Konstytucji, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. • Przepisy wymienione w części I tracą moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP.	

61	Wyrok z 22 listopada 2010 r., P 28/08	
	Inicjator Sąd Okręgowy w Lublinie	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
	§ 182 [zasady wydawania klauzuli wykonalności w przypadku gdy tytułem egzekucyjnym jest orzeczenie sądu albo ugoda zawarta przed tym sądem] rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2009 r., jest niezgodny z art. 41 § 1 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, a przez to jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na zbędność wydania wyroku.	

62	Wyrok z 23 listopada 2010 r., P 23/10	
	Inicjator Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
	1. Art. 9 pkt 4 [upoważnienie do określenia w rozporządzeniu przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia] ustawy z 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji. 2. § 6 ust. 1 oraz § 10 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia nie są niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowanie w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

63	Wyrok z 23 listopada 2010 r., K 5/10	
	Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
	Art. 10 ust. 2 pkt 2 [wyłączenie z kręgu osób uprawnionych do świadczenia z funduszu alimentacyjnego osób pełnoletnich i posiadających własne dziecko] ustawy z 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 71 ust. 1 oraz w związku z art. 2 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie na skutek cofnięcia wniosku.	

64	Wyrok z 24 listopada 2010 r., K 32/09	
	Inicjator Grupa posłów Grupa senatorów	Skład orzekający Pełny skład Sprawozdawca: B. Zdziennicki
	1. Artykuł 1 punkt 56 [procedura zmiany traktatów] Traktatu z Lizbony zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzonego w Lizbonie 13 grudnia 2007 r., ustalający brzmienie artykułu 48 Traktatu o Unii Europejskiej, w związku z artykułem 2 [zmiana Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską] Traktatu z Lizbony ustalającym brzmienie artykułu 2 ustęp 2, artykułu 3 ustęp 2 i artykułu 7 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jest zgodny z art. 8 ust. 1 oraz art. 90 ust. 1 Konstytucji. 2. Artykuł 2 Traktatu z Lizbony, ustalający brzmienie artykułu 352 [kompetencja Rady, stanowiącej jednomyślnie, na wniosek Komisji i po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, do przyjęcia przepisów, w sytuacji, gdy działanie Unii okaże się niezbędne do osiągnięcia, w ramach polityk określonych w Traktatach, jednego z celów, o których mowa w Traktatach, a Traktaty nie przewidywały uprawnień do działania wymaganego w tym celu] Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, jest zgodny z art. 8 ust. 1 oraz art. 90 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. • Zdanie odrębne (zał. nr 8)	

65	Wyrok z 25 listopada 2010 r., K 27/09	
	Inicjator Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
	1. Art. 3 ust. 2 w związku z art. 3 ust. 1 [określenie czynników ryzyka, z którymi wiąże się praca w szczególnych warunkach] ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych w zakresie, w jakim w katalogu czynników ryzyka pomija czynniki fizyczne i chemiczne, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji. 2. Załącznik nr 2 [wykaz prac o szczególnym charakterze] do ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z art. 3 ust. 3 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim nie uwzględnia w wykazie prac o szczególnym charakterze pracy kierowców samochodów ciężarowych oraz wszystkich prac związanych z wysiłkiem energetycznym powodującym w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny organizmu powyżej 8400 kJ u mężczyzn i powyżej 4600 kJ u kobiet, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji. 3. Załącznik nr 1 [wykaz prac w szczególnych warunkach] i załącznik nr 2 do ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z art. 3 ust. 1-3 [określenie prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze] ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim w wykazie prac w szczególnych warunkach oraz w wykazie prac o szczególnym charakterze uwzględniają tylko te prace występujące w zakładowym transporcie kolejowym, które wykonywane są bezpośrednio przy ustawianiu drogi przebiegu pociągów i pojazdów metra, są zgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji. 4. Art. 21 ust. 1 [prawo do rekompensaty dla ubezpieczonego, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat] w związku z art. 2 pkt 5 [definicja rekompensaty] ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim nie przyznaje prawa do rekompensaty osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r., podejmującym pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze po 31 grudnia 1998 r., które nie legitymują się okresem pracy w szczególnych warunkach lub prac o szczególnym charakterze – w rozumieniu przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – wynoszącym 15 lat, jest zgodny z art. 2 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą ochrony praw słusznie nabytych oraz zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, a także z art. 32 ust. 1 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą równości. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w zakresie wskazanym w sentencji wyroku ze względu na zbędność i niedopuszczalność wydania wyroku.	

66	Wyrok z 1 grudnia 2010 r., K 41/07	
Inicjator Rzecznik Praw Obywatelskich		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Gintowt-Jankowicz
Art. 46 ust. 1 [odpowiedzialność karna za uchylanie się od opublikowania sprostowania lub odpowiedzi, o których mowa w art. 31 oraz za publikowanie sprostowania lub odpowiedzi wbrew warunkom określonym w ustawie] oraz art. 31 [obowiązek redaktora naczelnego opublikowania sprostowania wiadomości nieprawdziwej lub nieścisłej oraz odpowiedzi na stwierdzenie zagrażające dobrom osobistym] i art. 33 ust. 1 [odmowa sprostowania] ustawy z 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe są niezgodne z art. 2 i art. 42 ust. 1 Konstytucji przez to, że nie zachowują wymaganej precyzji określenia znamion czynu zagrożonego karą. Przepisy wymienione w części I tracą moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw RP. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. • Zdanie odrębne (zał. nr 8)		

67	Wyrok z 7 grudnia 2010 r., P 11/09	
Inicjator Sąd Rejonowy w Lublinie		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: T. Liszcz
Art. 392 § 1 [możliwość odczytania innych protokołów przesłuchania świadków i oskarżonych na rozprawie głównej, gdy bezpośrednie przeprowadzenie dowodu nie jest niezbędne, a żadna z obecnych stron temu się nie sprzeciwia] ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim uzależnia od braku sprzeciwu obecnych stron postępowania możliwość odczytania na rozprawie głównej protokołów przesłuchania świadków i oskarżonych, sporządzonych w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę, gdy bezpośrednie przeprowadzenie dowodu nie jest niezbędne, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji oraz z art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.		

68	Wyrok z 14 grudnia 2010 r., K 20/08	
	Inicjator Krajowa Rada Komornicza	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: T. Liszcz
	Art. 37b [przechowywanie akt] ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji jest zgodny z art. 17 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w zakresie badania zgodności z Konstytucją art. 85 ust. 1 pkt 17 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji w brzmieniu obowiązującym do 27 grudnia 2007 r., ze względu na utratę mocy obowiązującej oraz w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

Załącznik nr 7

Charakterystyka postanowień o umorzeniu postępowania

a) Postanowienia o umorzeniu postępowania

Lp.	Data	Sygnatura	Wnioskodawca	Podstawa rozstrzygnięcia (uTK)
1.	20 I 2010	P 70/08	Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
2.	20 I 2010	P 106/08	Sąd Okręgowy w Opolu Sąd Okręgowy w Opolu	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
3.	20 I 2010	P 14/09	Sąd Okręgowy w Krakowie	cofnięcie pytania prawnego (art. 39 ust. 1 pkt 2)
4.	24 II 2010	SK 22/08	Spółka z o.o.	utrata mocy obowiązującej oraz zbędność orzekania (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 3)
5.	25 II 2010	K 31/09	Rada Gminy Wąbrzeźno	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
6.	1 III 2010	P 107/08	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie	utrata mocy obowiązującej (art. 39 ust. 1 pkt 3)
7.	1 III 2010	SK 22/09	Joanna K., Henryk P., Jerzy P.	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
8.	1 III 2010	SK 29/08	Jacek B.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
9.	16 III 2010	SK 57/08	Maria i Roman M.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
10.	16 III 2010	P 3/07	Sąd Rejonowy w Rzeszowie	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
11.	8 IV 2010	P 6/08	Sąd Apelacyjny w Warszawie	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 3)
12.	8 IV 2010	SK 27/08	Małgorzata W.-K.	niedopuszczalność i zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
13.	13 IV 2010	P 35/09	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Białymstoku	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
14.	19 IV 2010	P 40/09	Sąd Rejonowy w Nowej Soli	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
15.	28 IV 2010	P 10/08	Sąd Okręgowy w Łodzi	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
16.	29 IV 2010	K 5/09	Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność”	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
17.	4 V 2010	SK 4/08	Marcin L.	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

18.	24 V 2010	P 13/09	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gdańsku	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
19.	31 V 2010	P 109/08	Sąd Okręgowy w Katowicach	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 3)
20.	1 VI 2010	P 38/09	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczy	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
21.	9 VI 2010	SK 32/09	Spółka z o.o.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
22.	11 VI 2010	P 15/09	Sąd Rejonowy w Lesznie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
23.	6 VII 2010	P 34/09	Sąd Okręgowy w Olsztynie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
24.	15 VII 2010	K 21/09	Rzecznik Praw Obywatelskich	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2)
25.	20 VII 2010	P 13/10	Wojskowy Sąd Garnizonowy w Lublinie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
26.	7 IX 2010	P 2/10	Sąd Rejonowy dla Krakowa-Krowdrzy w Krakowie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
27.	7 IX 2010	P 5/10	Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Krzyki	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
28.	21 IX 2010	P 21/10	Sąd Rejonowy w Grudziądzu	cofnięcie pytania prawnego (art. 39 ust. 1 pkt 2)
29.	4 X 2010	P 12/08	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
30.	4 X 2010	SK 12/08	Elżbieta Ż.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
31.	5 X 2010	P 79/08	Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
32.	13 X 2010	P 19/09	Sąd Rejonowy w Gliwicach	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
33.	13 X 2010	Kp 2/10	Prezydent RP	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2)
34.	18 X 2010	Kp 1/10	Prezydent RP	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2)
35.	19 X 2010	SK 8/09	Kazimiera C. Andrzej C.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
36.	17 XI 2010	K 6/10	Rzecznik Praw Obywatelskich	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2)
37.	24 XI 2010	Pp 1/08	Marszałek Sejmu	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1) Zdania odrębne
38.	26 XI 2010	K 33/09	Rzecznik Praw Obywatelskich	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2)

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

39.	29 XI 2010	P 45/09	Naczelny Sąd Administracyjny	niedopuszczalność wydania orzeczenia (art. 39 ust. 1 pkt 1) Zdanie odrębne
40.	29 XI 2010	SK 39/08	Marek S.	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
41.	29 XI 2010	SK 8/10	Leszek Mirosław H.	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
42.	29 XI 2010	SK 16/08	Jerzy W., Elżbieta L.-R. oraz Przemysław K.	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
43.	1 XII 2010	SK 50/07	Spółka z o.o.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
44.	2 XII 2010	SK 11/10	Spółka akcyjna	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
45.	10 XII 2010	P 27/09	Sąd Rejonowy w Człuchowie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 3)
46.	14 XII 2010	SK 43/09	Henryk G.	utrata mocy obowiązującej oraz zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1 oraz pkt 3)
47.	14 XII 2010	U 7/08	Rzecznik Praw Obywatelskich	utrata mocy obowiązującej (art. 39 ust. 1 pkt 3)

b) Postanowienia o częściowym umorzeniu postępowania

Lp.	Data	Sygnatura	Wnioskodawca	Podstawa rozstrzygnięcia (uTK)
1.	10 XI 2010	K 32/09	Grupa Posłów Grupa Senatorów	nieobecność wnioskodawcy na rozprawie (art. 60 ust. 2 oraz art. 75 ust. 1 uTK w związku z § 51 ust. 3 Regulaminu TK) Zdania odrębne
2.	29 XI 2010	SK 37/08	Adrian K., Ewa W., Aleksandra D.-B., Marek D.	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)

c) Wyroki zawierające w sentencji postanowienia o częściowym umorzeniu postępowania

Lp.	Data	Sygnatura	Wnioskodawca	Podstawa rozstrzygnięcia (uTK)
1.	12 I 2010	SK 2/09	Tadeusz J.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
2.	19 I 2010	SK 35/08	Ryszard G.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
3.	27 I 2010	SK 41/07	Zdzisław P., Włodzimierz S.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
4.	16 II 2010	P 16/09	Sąd Okręgowy w Gliwicach	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

5.	23 II 2010	K 1/08	Zarząd Głównego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Policjantów	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 39 ust. 2)
6.	24 II 2010	K 6/09	Grupa posłów	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
7.	10 III 2010	U 5/07	Rzecznik Praw Obywatelskich	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2)
8.	16 III 2010	K 17/09	Grupa posłów	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
9.	16 III 2010	K 24/08	Rzecznik Praw Obywatelskich	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2)
10.	23 III 2010	SK 47/08	Teresa i Henryk P.	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
11.	11 V 2010	SK 50/08	Spółka jawna	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
12.	31 V 2010	U 4/09	Rada Miejska Wodzisławia Śląskiego	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
13.	9 VI 2010	K 29/07	Rada Gminy Stoszowice	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
14.	22 VI 2010	SK 25/08	Jarosław J.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
15.	5 VII 2010	P 31/09	Sąd Okręgowy w Warszawie	cofnięcie pytania prawnego (art. 39 ust. 1 pkt 2)
16.	12 VII 2010	P 4/10	Sąd Rejonowy w Pabianicach	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
17.	21 VII 2010	SK 21/08	Maria R., Gabriel R.	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
18.	10 IX 2010	P 44/09	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
19.	5 X 2010	SK 26/08	Jakub T.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
20.	18 X 2010	K 1/09	Rzecznik Praw Obywatelskich	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1 oraz art. 39 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 39 ust. 2)
21.	19 X 2010	P 10/10	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
22.	19 X 2010	K 35/09	Rzecznik Praw Obywatelskich	niedopuszczalność i zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
23.	28 X 2010	SK 19/09	Wspólnota Mieszkaniowa	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 3)

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

24.	4 XI 2010	K 19/06	Rzecznik Praw Obywatelskich	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
25.	9 XI 2010	SK 10/08	Anna K.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
26.	17 XI 2010	SK 23/07	Spółka Jawna	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
27.	22 XI 2010	P 28/08	Sąd Okręgowy w Lublinie	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
28.	23 XI 2010	P 23/10	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
29.	23 XI 2010	K 5/10	Rzecznik Praw Obywatelskich	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2)
30.	24 XI 2010	K 32/09	Grupa posłów Grupa senatorów	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
31.	25 XI 2010	K 27/09	Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych	niedopuszczalność i zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
32.	1 XII 2010	K 41/07	Rzecznik Praw Obywatelskich	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
33.	14 XII 2010	K 20/08	Krajowa Rada Komornicza	utrata mocy obowiązującej (art. 39 ust. 1 pkt 3) niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)

Załącznik nr 8

Przegląd treści zdań odrębnych od orzeczeń z 2010 r.

WYROKI

1. Wyrok z 24 lutego 2010 r., K 6/09, pełny skład

[Emerytury funkcjonariuszy byłych służb bezpieczeństwa PRL]

Zdania odrębne **sędziów Adama Jamroza, Ewy Łętowskiej, Marka Mazurkiewicza, Mirosława Wyrzykowskiego, Bohdana Zdziennickiego** dotyczą wyroku orzekającego o zgodności z Konstytucją przepisów redukujących wysokość świadczeń emerytalnych przysługujących byłym funkcjonariuszom służb bezpieczeństwa PRL oraz członkom WRON.

Zdaniem **sędziego Adama Jamroza**, cała zaskarżona ustawa nowelizująca, która powinna być przedmiotem kontroli w tej sprawie, narusza art. 2 i art. 10 Konstytucji.

- Ustawa przyjmuje domniemanie winy wszystkich funkcjonariuszy pracujących w służbach bezpieczeństwa. Niezgodnie ze standardami demokratycznymi przerzuca ciężar udowodnienia swojej niewinności na funkcjonariuszy.
- Prawo do emerytury funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa pozytywnie zweryfikowanych i ponownie zatrudnionych po 1990 r., jest prawem słusznie nabytym.
- Radykalne obniżenie emerytur 20 lat po dokonaniu weryfikacji byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL stanowi niedotrzymanie zobowiązań podjętych wobec nich przez państwo.
- Zaskarżona ustawa narusza art. 10 Konstytucji z powodu wymierzenia zbiorowej kary wszystkim funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa PRL bez indywidualnego zbadania działalności poszczególnych osób. Zastosowany mechanizm odpowiedzialności zbiorowej, stanowi ponadto istotne naruszenie art. 2 Konstytucji.

Zdaniem **sędzi Ewy Łętowskiej**, preambuła zaskarżonej ustawy zmieniającej jest niezgodna z art. 2 Konstytucji, jej poszczególne przepisy zaś są niezgodne z art. 2 i art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Ponadto sędzia kwestionuje poszczególne tezy uzasadnienia wyroku.

- Sędzia nie kwestionuje dopuszczalności zmniejszenia emerytur dla funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa PRL, ale niezgodny z zasadami rzetelnej legislacji i proporcjonalności sposób jej przeprowadzenia.
- Zaskarżona ustawa jest niekoherentna. Ustawowym mechanizmem obniżki świadczeń są objęte osoby, które nie posiadają negatywnych cech wskazanych w preambule, a nie są nim objęte niektóre osoby pracujące w służbach informacyjnych oraz figurujące w zbiorze zastrzeżonym IPN.
- Trybunał niesłusznie zaniechał przeprowadzenia pełnego testu proporcjonalności badanej regulacji, koniecznego z uwagi na zróżnicowanie sytuacji jej adresatów (osób objętych pozytywną weryfikacją, funkcjonariuszy niepełniących funkcji i zadań represyjnych oraz członków WRON).
- Nie było podstaw do umorzenia postępowania w kwestii oceny konstytucyjności preambuły zaskarżonej ustawy. Nieprawidłowe jest przy tym założenie Trybunału o jej nienormatywności.

- Ustawa gorzej traktuje funkcjonariuszy zweryfikowanych pozytywnie w 1990 r. niż tych, którzy na skutek stwierdzenia popełnienia przez nich przestępstwa utracili prawo do emerytury mundurowej i zostali przeniesieni do powszechnego systemu emerytalnego.
- Pozbawienie członków WRON emerytury mundurowej za okres ich służby w wojsku poza członkowstwem w Radzie nie spełnia wymogu współzależności i współmierności pomiędzy członkowstwem we WRON a jej następstwami.

Zdaniem **sędziego Marka Mazurkiewicza**, przedmiotem badania przez Trybunał powinna być ustawa nowelizująca, jej zaś preambuła i poszczególne przepisy są niezgodne z art. 2, art. 10, art. 32 ust. 2 oraz art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

- Zakwestionowana ustawa stanowi rozszerzenie systemu lustracyjnego. Wprowadza ograniczenia praw podmiotowych znacznej liczby obywateli przez drastyczne obniżenie przysługujących im dotychczas świadczeń z pominięciem wymogu sądowego ustalenia winy i kary za popełnione przestępstwo.
- Zaskarżone przepisy naruszają zasadę podziału władzy, zasady ochrony praw nabytych oraz sprawiedliwości społecznej, a także zasadę proporcjonalności – na co zwracano uwagę już w toku prac legislacyjnych.

Zdaniem **sędziego Mirosława Wyrzykowskiego**, preambuła ustawy nowelizującej jest niezgodna z art. 2, art. 10 i art. 42 Konstytucji, znowelizowane przepisy są zaś niezgodne z art. 2 w zw. z art. 67 ust. 1 i art. 31 ust. 3 oraz z art. 10 i art. 42 Konstytucji.

- Odebranie praw nabytych wymaga spełnienia szczególnie przekonującego testu poprawności podstaw ich odebrania. Ani tekst zaskarżonej ustawy, ani przebieg prac legislacyjnych nie dają podstaw do uznania, że zmienione nią uprawnienia emerytalne zostały nabyte niezgodnie z prawem.
- Przyjęcie dla przeliczania emerytur funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa przelicznika 0,7% stanowi rodzaj sankcji indywidualnie adresowanej, nie zaś likwidację przywileju.
- Funkcjonariusze, którzy pozytywnie przeszli weryfikację dokonaną w 1990 r. przez organy demokratycznego państwa, mieli szczególną podstawę do oczekiwania, że będą korzystać z systemu emerytalnego przewidzianego dla służb mundurowych.
- Rozwiązania prawne będące przedmiotem orzekania w tej sprawie otwierają drogę do kolejnych działań umożliwiających ograniczanie praw nabytych.
- Niesłuszne jest rozstrzygnięcie Trybunału dotyczące konstytucyjności zasad obliczania emerytur wojskowych członkom WRON za okres służby po jej likwidacji.
- Ustawa zmieniająca nie ma charakteru generalnego i abstrakcyjnego. Jest adresowana do konkretnie oznaczonych osób, które na jej podstawie otrzymały decyzje zmieniające wysokość emerytury. Ustawodawca dokonuje w ten sposób kwalifikacji czynów, wkraczając w kompetencje sądów karnych i naruszając tym samym art. 10 oraz 42 Konstytucji.

Zdaniem **sędziego Bohdana Zdziennickiego**, zaskarżona ustawa nowelizująca jest w całości niezgodna ze wskazanymi wzorcami konstytucyjnymi.

- Przyjęcie zakwestionowanej ustawy, obok istniejących regulacji dot. lustracji, wskazuje, że prawo służące rozliczeniom poprzedniego ustroju nie tylko nie wygasa, lecz rozszerza się i radykalizuje.
- Sformułowania preambuły zaskarżonej ustawy wprowadzają określoną wizję historii

- i formułują na jej podstawie oceny prawne w stosunku do pracy byłych funkcjonariuszy służb mundurowych, stanowiące podstawę do drastycznej obniżki wypłacanych im świadczeń. Pozostaje to w opozycji do preambuły Konstytucji.
- Reformy systemu emerytalnego nie można uzasadniać pozorem cofania nieuzasadnionych przywilejów. Uprawnienia emerytalne, zależne od okresu pracy i wysokości wynagrodzenia, mają charakter praw majątkowych ściśle związanych z sytuacją prawną konkretnej jednostki i nie podlegają uśrednieniu.
 - Drastyczne obniżenie świadczeń emerytalnych stanowi karę w sensie materialnym oraz potępieniem moralnym, wyrażonym w preambule ustawy. Rozstrzygając zbiorowo o winie i karze dla byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL, ustawodawca wkroczył w kompetencje władzy sądowniczej.
 - Przy tworzeniu norm prawnych dotyczących rozliczenia funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL nie można lekceważyć czynnika upływu czasu.
 - Rozumowanie oparte na porządku konstytucyjnym, w przeciwieństwie do wizji „rewolucyjnej sprawiedliwości dziejowej”, powinno przyjmować za punkt wyjścia uznanie ciągłości życia człowieka oraz ciągłości państwa i stanowionego przez nie prawa.

Zdanie odrębne **sędzi Teresy Liszcz** dotyczy uzasadnienia wyroku.

- Wadliwość uzasadnienia wyroku polega na sposobie ujęcia jego materii, w szczególności na nadmiernym wyeksponowaniu tematyki rozliczeń z reżimem komunistycznym w Polsce i w Europie. Brak również precyzyjnego porównania obniżonych uprawnień emerytalnych funkcjonariuszy służb mundurowych i osób otrzymujących świadczenia w ramach powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego.
- Ocena szczególnych uprawnień emerytalnych służb mundurowych z punktu widzenia zasad sprawiedliwości i równości jest odmienna, gdy weźmie się pod uwagę, że uprawnienia te przyznane są funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa totalitarnego państwa, którzy działali w celu umacniania reżimu komunistycznego. Ich szczególne uprawnienia stanowią nieuzasadniony przywilej i, jak słusznie stwierdził Trybunał, mogą zostać im grupowo odebrane.
- Obniżenie wskaźnika wymiaru emerytury byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL poniżej poziomu przyjętego w powszechnym systemie emerytalnym nie stanowi ich upośledzenia w stosunku do pozostałych emerytów, gdyż inne elementy mechanizmu ustalania wysokości emerytury pozostają w ich przypadku korzystniejsze.

2. Wyrok z 16 marca 2010 r., K 24/08, 5 sędziów

[Pobór i egzekucja abonamentu radiowo-telewizyjnego]

Zdanie odrębne **sędzi Teresy Liszcz** dotyczy części wyroku uznającego za zgodne z Konstytucją przepisy dotyczące poboru i egzekucji abonamentu radiowo-telewizyjnego. Zdaniem sędzi, zakwestionowane przepisy są niezgodne z art. 2 Konstytucji w zw. z art. 84 i art. 217 Konstytucji.

- Zaskarżone przepisy tworzą nieskuteczny mechanizm kontroli realizacji obowiązku rejestracji odbiorników radiowych i telewizyjnych oraz uiszczenia abonamentu ustawy abonamentowej, przez co są niezgodne z zasadą poprawnej legislacji.

- Nieokreślenie wysokości opłaty karnej oraz terminu jej uiszczenia w zakwestionowanych przepisach uniemożliwia wydanie przez Poczta Polską decyzji stanowiącej podstawę prowadzenia egzekucji administracyjnej.
- Warunkiem realizacji misji publicznej przez media publiczne jest zapewnienie im wystarczającego, stabilnego i przewidywalnego finansowania ze źródeł, które zapewnią im niezależność od partii politycznych i biznesu. Najważniejszym źródłem takich przychodów powinien być abonament radiowo-telewizyjny.

3. Wyrok z 22 czerwca 2010 r., SK 25/08, 5 sędziów

[Zakres odpowiedzialności za pomocnictwo w popełnieniu przestępstwa]

Zdanie odrębne **sędzi Ewy Łętowskiej** dotyczy uzasadnienia wyroku orzekającego zgodność z Konstytucją przepisu k.k. z 1969 r. określającego zasady odpowiedzialności karnej za pomocnictwo w popełnieniu przestępstwa.

- Przepis derogowany stosowany na podstawie reguł intertemporalnych (np. art. 4 § 1 k.k.), podlega kontroli konstytucyjności dokonywanej przez Trybunał jako przepis obowiązujący, nie zaś na podstawie art. 39 ust. 3 uTK.
- Dla rozstrzyganego problemu dookreśloności przepisu karnego bez znaczenia są prowadzone w uzasadnieniu wyroku Trybunału rozważania dotyczące istoty i konstrukcji pomocnictwa psychicznego.
- Konstytucyjne wymogi dotyczące formułowania przepisów karnych nie nakazują absolutnej jasności lub komunikatywności wyrażenia zakazu lub nakazu prawnego, a sama konieczność wykładni przepisu lub posłużenie się odesłaniem przy definiowaniu czynu zabronionego nie przesądza o jego niekonstytucyjności.
- Błędną jest teza, że do pomocnictwa należy odnosić nakaz maksymalnej określoności definiowanych w ustawie typów przestępstw. Pomocnictwo nie jest bowiem typem przestępstwa, lecz jedną z jego postaci zjawiskowych.

4. Wyrok z 5 lipca 2010 r., P 31/09, 5 sędziów

[Kryterium domicylu przy ustalaniu prawa do renty rodzinnej]

Zdanie odrębne **sędzi Teresy Liszcz** dotyczy fragmentu uzasadnienia wyroku w zakresie jego skutków.

- Niesłusznie Trybunał zawęził skutki wyroku o niekonstytucyjności przesłanki domicylu tylko dla celów ustalenia prawa do renty rodzinnej. W istocie zakwestionowana norma tylko pośrednio odnosi się do samej renty rodzinnej.
- Niejasne jest stwierdzenie Trybunału o wykreowaniu wyrokiem nowej sytuacji prawnej osobom, którym nie ustalono dotychczas prawa do renty rodzinnej.

5. Wyrok z 15 lipca 2010 r., K 63/07, pełny skład
[Zróżnicowanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn]

Zdania odrębne **sędzi Teresy Liszcz, Ewy Łętowskiej, Sławomiry Wronkowskiej-Jaśkiewicz** dotyczą wyroku orzekającego zgodność z art. 32 i 33 Konstytucji przepisów ustanawiających zróżnicowany wiek emerytalny dla kobiet i dla mężczyzn. Zdaniem sędziów, Trybunał powinien uznać zakwestionowane przepisy za niezgodne z Konstytucją. Zdanie odrębne **sędzi Teresy Liszcz**:

- Zaskarżony przepis jest niezgodny z art. 33 ust. 2 Konstytucji w zakresie dotyczącym równego prawa do zabezpieczenia społecznego, którego elementem jest prawo do emerytury. Zróżnicowany wiek emerytalny stanowi bowiem odmienne traktowanie podmiotów należących do tej samej grupy (osób fizycznych).
- Uprzywilejowanie kobiet w zakresie nabycia prawa do emerytury na niekorzyść mężczyzn nie daje się uzasadnić w świetle dłuższej średniej długości życia kobiet niż mężczyzn oraz braku podstaw do uznania mniejszej przydatności do pracy kobiet po ukończeniu 60. roku życia w stosunku do mężczyzn w tym samym wieku.
- W aspekcie wpływu zróżnicowanego wieku emerytalnego na wysokość emerytury zaskarżony przepis stanowi nierówne traktowanie w zakresie prawa do zabezpieczenia społecznego na niekorzyść kobiet. Wiek przejścia na emeryturę ma bowiem zasadniczy wpływ na wysokość świadczenia emerytalnego.

Zdanie odrębne **sędzi Ewy Łętowskiej**:

- Krótszy okres opłacania składki przez kobiety powoduje, że uzyskają one w przyszłości niższe świadczenia. Dlatego zarówno systemowo, jak i faktycznie poziom emerytur kobiet nie gwarantuje równego prawa do zabezpieczenia społecznego.
- Zaskarżony przepis dyskryminuje mężczyzn w zakresie możliwości nabycia uprawnień emerytalnych. Przyznany zaś przez niego przywilej kobiet staje się ich dyskryminacją, jeśli z niego skorzystają.
- Wymóg zagwarantowania kobietom i mężczyznom równych praw m.in. do zabezpieczenia społecznego nie jest spełniony w sytuacji, w której cały system emerytalny pogarsza szanse kobiet na zgromadzenie kapitału decydującego o ich przyszłych świadczeniach.
- Mechanizmem, który mógłby umożliwić zapewnienie realizacji norm konstytucyjnych oraz europejskich, byłoby przykładowo zrównanie ustawowego wieku emerytalnego z pozostawieniem kobietom prawnej opcji wyboru dotyczącego nie tyle skorzystania z uzyskanego *ex lege* prawa do przejścia na emeryturę, ile uzyskania takiego uprawnienia w wieku 60 lat.

Zdanie odrębne **sędzi Sławomiry Wronkowskiej-Jaśkiewicz** dotyczy sentencji i uzasadnienia wyroku.

- Samo zróżnicowanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn nie stanowi dyskryminacji kobiet, lecz jest traktowane jako uprzywilejowanie wyrównawcze. Jest ono zgodne z Konstytucją tak długo, jak istnieją uzasadniające je okoliczności.
- Zakwestionowany przepis pełni również funkcję współkształtowania wysokości świadczeń emerytalnych i w tym aspekcie jest niezgodny z art. 33 ust. 2 Konstytucji. Uprzywilejowanie polegające na ustanowieniu niższego wieku emerytalnego dla kobiet staje się dla nich dyskryminacją, jeśli z niego skorzystają. Dyskryminacji tej, ze względu na praktykę skłaniania kobiet do zaprzestania pracy, nie rekompensuje możliwość kontynuowania aktywności zawodowej po osiągnięciu wieku emerytalnego.

6. Wyrok z 13 października 2010 r., Kp 1/09, pełny skład
[Zasady regulacji rynku rybnego]

Zdania odrębne **sędziów Stanisława Biernata, Andrzeja Rzeplińskiego, Ewy Łętowskiej, Mirosława Wyrzykowskiego** dotyczą wyroku, w którym Trybunał uznał przepisy pozwalające na określenie przez właściwego ministra innych niż określone w ustawie miejsc wprowadzania do obrotu określonych gatunków ryb za naruszające art. 22 Konstytucji oraz wynikającą z art. 2 zasadę określoności przepisów prawa. Zdaniem sędziów, oba zaskarżone przepisy są zgodne z powołanymi wzorcami konstytucyjnymi. Zdanie odrębne **sędziego Stanisława Biernata**:

- Przy interpretacji zaskarżonej ustawy należy uwzględnić to, że w zakresie wyłącznych kompetencji Unii Europejskiej, do których należy wspólna polityka rybołówstwa, podstawową rolę odgrywają akty prawa unijnego. Akty krajowe mają wobec nich charakter jedynie wykonawczy lub uzupełniający.
- Zawarte w zaskarżonej ustawie upoważnienie nie ma charakteru blankietowego. Wskazówki co do jego treści nie wynikają, co prawda, z treści ustawy, ale z rozporządzenia Rady nr 1224/2009, które należy uwzględnić przy wydawaniu rozporządzenia na podstawie art. 23 ust. 1 i ust. 3 ustawy o organizacji rynku rybnego.
- Obowiązki przedsiębiorców, stanowiące ograniczenia wolności działalności gospodarczej mogą być wprowadzane także w drodze bezpośrednio stosowalnych norm prawa unijnego.

Zdanie odrębne **sędzi Ewy Łętowskiej**:

- Dookreślenie pozornie blankietowej treści upoważnienia do wydania rozporządzenia może nastąpić w innym niż ustawa akcie normatywnym odpowiedniej rangi. Na gruncie tej sprawy swoboda ministra wyznaczającego miejsca pierwszej sprzedaży ryb jest materialnie ograniczona rozporządzeniem Rady nr 1224/2009.

Sędzia Andrzej Rzepliński przyłączył się do argumentacji przedstawionej w zdaniu odrębnym sędziego Stanisława Biernata.

Zdanie odrębne **sędziego Mirosława Wyrzykowskiego** dotyczy sentencji wyroku oraz części uzasadnienia:

- Trybunał odszedł od dotychczasowego rozumienia zasady określoności norm prawa. W orzeczeniu w niewłaściwy sposób połączono problematykę wyłączności ustawy z precyznością i jasnością prawa.
- W sprawie konieczne jest uwzględnienie kontekstu europejskiego, w szczególności znaczenia pojęć użytych w rozporządzeniu nr 1224/2009. Pozwala ono na rekonstrukcję bezpośrednio skutecznej w polskim porządku prawnym definicji pierwszej sprzedaży oraz kategorii miejsca pierwszej sprzedaży innego niż „centrum pierwszej sprzedaży”.
- Zaskarżone upoważnienie nie ma charakteru blankietowego i niedookreślonego, gdyż jego treść powinna być interpretowana w świetle rozporządzenia nr 1224/2009.
- Badane upoważnienie powinno ponadto cieszyć się silniejszym domniemaniem konstytucyjności wynikającym z charakteru kontroli prewencyjnej.

Zdanie odrębne **sędzi Sławomiry Wronkowskiej-Jaśkiewicz** dotyczy uzasadnienia wyroku, w zakresie, jakim odnosi się ono do wymogu ustawowej formy ustanawiania ograniczeń działalności gospodarczej.

- Przepis upoważniający ministra do określenia „innych miejsc pierwszej sprzedaży” jest niezgodny z art. 22 Konstytucji nie dlatego, że – jak twierdzi Trybunał – ma charakter blankietowy, ale dlatego, że treść normy ograniczającej wolność gospodarczą może być ukształtowana jedynie ustawą. Nie zmienia tego określenie cech miejsc sprzedaży ryb przez stosowane bezpośrednio rozporządzenie Rady nr 1224/2009.

7. Wyrok z 20 października 2010 r., P 37/09, pełny skład
[Odmowa udostępnienia dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej]

Zdanie odrębne **sędzi Teresy Liszcz** dotyczy wyroku, w którym Trybunał uznał niekonstytucyjność uchylonego już przepisu powoływanego w praktyce jako podstawa odmowy udostępnienia akt IPN. Zdaniem sędzi, postępowanie w sprawie należało umorzyć.

- W sprawie nie została spełniona przesłanka funkcjonalna wystąpienia z pytaniem prawnym, co skutkuje umorzeniem postępowania.
- Sądy stawiające pytanie mają możliwość wydania rozstrzygnięcia zgodnego z Konstytucją przez właściwą wykładnię zaskarżonego przepisu. Powodem wystąpienia z pytaniami prawnymi w tej sprawie jest wyłącznie nieprawidłowa praktyka IPN, do której przychyliły się niektóre sądy administracyjne.

8. Wyrok z 27 października 2010 r., K 10/08, pełny skład
[Uchylenie immunitetu sędziom, którzy orzekali na podstawie działających wstecz przepisów dekretu o stanie wojennym]

Zdania odrębne **sędziów Stanisława Biernata, Adama Jamroza, Ewy Łętowskiej, Marka Mazurkiewicza, Mirosława Wyrzykowskiego, Bohdana Zdziennickiego** zostały złożone od wyroku orzekającego niezgodność przepisu dotyczącego postępowania o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej z art. 2 Konstytucji. Zdaniem sędziów, w tej sprawie powinno nastąpić umorzenie postępowania z powodu niedopuszczalności wydania wyroku.

Zdanie odrębne sędziego Stanisława Biernata:

- Przedmiot zaskarżenia odnosi się do uchwały składu 7 sędziów SN z 20 grudnia 2007 r., która jako akt stosowania prawa nie podlega kognicji Trybunału. Ponadto nietrafne jest stanowisko Trybunału, że zakwestionowany przepis w zakresie „oczywistej bezzasadności” nabrał nowych treści normatywnych na skutek uchwały SN.
- Na skutek wyroku nastąpił zwrot w niekorzystnym kierunku w dotychczasowym orzecznictwie Trybunału. Istnieje niebezpieczeństwo pośredniego zaskarżenia do Trybunału uchwał SN.

Zdanie odrębne sędziego Adama Jamroza:

- Trybunał nie ma kompetencji do badania konstytucyjności uchwały SN, która w rzeczywistości jest przedmiotem postępowania w tej sprawie.
- Teza Trybunału o nadaniu nowej treści normatywnej art. 80 § 2b zd. pierwsze przez uchwałę SN nie ma podstaw prawnych. Ponadto, przez stwierdzenie, że uchwała SN prowadzi do ukonkretnienia klauzuli „oczywistej bezzasadności” Trybunał podważył istotę uchwał SN.

- W sentencji wyroku Trybunał proponuje własną interpretację art. 80 § 2b zd. pierwsze ustawy, która jednak niczego nie zmienia w tym przepisie, a wyraźnie skierowana jest przeciwko uchwale SN.

Zdanie odrębne sędzi Ewy Łętowskiej:

- Wniosek, a następnie wyrok błędnie wskazują związek między przedmiotem kontroli i okolicznościami przesądzającymi o zarzutach niekonstytucyjności.
- Trybunał w tej sprawie odniósł *acquis constitutionnel* dotyczące wykładni przepisu dopuszczającego jego kontrolę w brzmieniu ustalonym przez stałą, powszechną interpretację do subsumpcji. Subsumpcja natomiast należy do sfery stosowania prawa, która nie podlega kognicji Trybunału.
- Przez uchwałę SN, która ukonkretniła pojęcie „oczywistej bezzasadności”, nastąpiło ograniczenie swobody subsumpcyjnej sądów na przyszłość, gdyż zmodyfikowano zakres stosowania tego przepisu przez sądy.
- Wyrok Trybunału nie przynosi praktycznych skutków w sferze norm, gdyż nie doprowadzi do uchylenia uchwały, nie służy także dialogowi i współpracy sądów. Stanowi natomiast odejście od dotychczasowego orzecznictwa Trybunału.

Zdanie odrębne sędziego Marka Mazurkiewicza:

- Trybunał nie ma kognicji do badania aktów stosowania prawa, a tym samym uchwały SN leżącej u podstaw wniosku RPO.
- Nawet wpisana do księgi zasad prawnych uchwała SN nie stanowi utrwalonej i konsekwentnej praktyki stosowania prawa, tym bardziej nie może być postrzegana jako źródło prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji.
- Rozstrzygnięcie Trybunału stworzyło niebezpieczny precedens faktycznej kontroli orzeczeń SN wydawanych w składach poszerzonych, traktowanych jako nadające normom ustawowym określoną treść normatywną.

Zdanie odrębne sędziego Mirosława Wyrzykowskiego:

- Między uchwałą i zaskarżonym przepisem brak jest związku. Wynika to z błędnego odczytania przedmiotu uchwały SN oraz z nieuzasadnionego normatywnie rozumienia „związku” między normą a orzeczeniem.
- Trybunał jest „sądem prawa” i nie ma kompetencji do oceny konstytucyjności aktów stosowania prawa. Niezależnie od trybu wszczęcia postępowania, każdorazowo należy zbadać, czy treść normy prawnej została ukształtowana w sposób utrwalony w procesie stosowania prawa.
- W wyroku nastąpiło nadanie błędnego znaczenia prawnego wpisowi do księgi zasad, a także nastąpiło nieprawidłowe przypisanie uchwałom SN charakteru powszechnie obowiązującego.
- Nie znajduje uzasadnienia stanowisko Trybunału wskazujące na możliwość wywołania przez uchwałę wpisana do księgi zasad prawnych „efektu mrozącego”.
- Trybunał nie dokonał prawidłowej rekonstrukcji wzorca kontroli – zasady określoności.

Zdanie odrębne sędziego Bohdana Zdziennickiego:

- Uchwała SN nie odnosi się do art. 80 § 2b zd. pierwsze p.u.s.p., jak zakłada Trybunał, a zatem nie ma koniecznej przesłanki funkcjonalnej rozpoznania wniosku, co skutkuje umorzeniem postępowania przed Trybunałem.
- Trybunał jako „sąd prawa” nie ma kompetencji do orzekania o konstytucyjności aktów stosowania prawa.

- Zakwestionowana uchwała SN wpisana do księgi zasad prawnych nie ma waloru normy prawnej, nie świadczy także o występowaniu utrwalonej i jednolitej praktyki stosowania prawa.

9. Wyrok z 29 października 2010 r., P 34/08, 5 sędziów

[Nabycie przez spółdzielnie mieszkaniowe własności nieruchomości]

Zdanie odrębne **sędzi Marii Gintowt-Jankowicz** dotyczy całości wyroku, w którym Trybunał uznał niekonstytucyjność przepisu pozwalającego na nabycie przez spółdzielnie mieszkaniowe, w drodze swobodnego zasiedzenia, nieruchomości znajdujących się w ich posiadaniu, a stanowiących własność Skarbu Państwa, gmin lub których właściciel pozostaje nieznany. Zdaniem sędzi, wyrok powinien mieć charakter zakresowy, a zaskarżony przepis jest zgodny z Konstytucją.

- Przedmiotem kontroli powinien być zakwestionowany przepis, w zakresie odnoszącym się do nieruchomości będących własnością gmin.
- Ocena konstytucyjności zaskarżonego przepisu powinna uwzględniać kontekst społeczno-kulturowy oraz to, że ostatecznym beneficjentem instrumentów pozwalających na nabycie przez spółdzielnie własności tych nieruchomości jest spółdzielca.
- Trybunał, dokonując oceny zaskarżonego przepisu z punktu widzenia instytucji zasiedzenia, odszedł od zasady niedokonywania kontroli poziomej zgodności aktów prawnych.
- Zaskarżony przepis ma charakter incydentalny i nie wprowadza zmiany systemowej. Jego uchybienia legislacyjne dają się usunąć w drodze wykładni.
- Przekazanie spółdzielniom własności nieruchomości gminnych w drodze zasiedzenia nie stanowi nadmiernej lub nieusprawiedliwionej ingerencji w samodzielność gmin.
- Art. 31 ust. 3 w zw. z art. 64 ust. 3 i art. 64 ust. 2 Konstytucji nie stanowią adekwatnych wzorców kontroli w tej sprawie, gdyż nie odnoszą się do własności SP oraz gmin.

10. Wyrok z 4 listopada 2010 r., K 19/06, 5 sędziów

[Eksmisja i prawo do lokalu]

Zdanie odrębne **sędziego Mirosława Granat**a dotyczy wyroku orzekającego o niekonstytucyjności art. 1046 § 4 k.p.c. dotyczącego wykonania przez komornika obowiązku opróżnienia lokalu służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, jednocześnie zaskazującego eksmisji na bruk w sytuacji braku wskazania lokalu zastępczego przez gminę lub dłużnika. Zdaniem sędziego, zakwestionowany przepis jest zgodny z Konstytucją.

- Charakter proceduralny kwestionowanego przepisu, w kontekście postulatów stawianych przez Trybunał, wyklucza możliwość kompleksowego jego ukształtowania. Uznanie niekonstytucyjności przepisu proceduralnego na podstawie luk występujących w prawie materialnym jest błędne.
- Sędzia kwestionuje sposób zastosowania przez Trybunał testu określoności prawa w kontekście jego elementów „precyzyjności i jasności” w stosunku do zakwestionowanego przepisu.

- Niedziałanie przedmiotowej regulacji ma swoje podłoże w zaniechaniu prawodawczym.
- Trybunał powinien ocenić konsekwentnie przedmiotową regulację, orzekając o zgodności z Konstytucją, tak jak w wyroku z 4 grudnia 2007 r., K 26/05. Niewykonanie przez prawodawcę sygnalizacji S 2/08 wydanej w związku z przywołanym wyrokiem nie powoduje jego „dezaktualizacji”.

11. Wyrok z 24 listopada 2010 r., K 32/09, pełny skład
[Traktat z Lizbony]

Zdanie odrębne **sędziego Mirosława Granata** dotyczy uzasadnienia wyroku orzekającego zgodność z Konstytucją przepisów traktatu z Lizbony. Sędzia zgadza się z rozstrzygnięciem Trybunału, lecz częściowo nie zgadza się z jego argumentacją.

- Sędzia, odnosząc się do fragmentów uzasadnienia, przede wszystkim zwraca uwagę, że rozstrzygnięcie kwestii zgodności zakwestionowanej regulacji wymaga precyzyjnego ustalenia znaczenia art. 90 Konstytucji jako wzorca kontroli w tej sprawie. Przepis ten, stanowiąc podstawę przekazania przez Polskę kompetencji organów władzy państwowej, powinien być odczytywany w szerszym kontekście aksjologii konstytucyjnej.
- W ocenie sędziego, art. 48 ust. 7 TUE nie upoważnia do przekazania kompetencji, ale do zmiany istotnych elementów trybu wykonywania kompetencji, które zostały już przekazane. Wyznacza precyzyjnie treść dopuszczalnych zmian, a zmiany te mogą zostać wprowadzone na jego podstawie.
- Art. 352 TFUE, tzw. klauzulę elastyczności, należy postrzegać przy uwzględnieniu specyfiki obrotu międzynarodowego. Tylko przy założeniu, że zasada określoności regulacji prawnych w stosunku do umów międzynarodowych powinna pozostawiać szerszy zakres swobody regulacyjnej organom międzynarodowym niż ustawodawcy, można uznać zgodność art. 352 TFUE z art. 90 Konstytucji.

12. Wyrok z 1 grudnia 2010 r., K 41/07, 5 sędziów
[Zasady publikacji odpowiedzi lub sprostowania oraz sankcji karnej za odmowę publikacji]

Zdanie odrębne **sędziego Stanisława Biernata** dotyczy wyroku orzekającego o niezgodności z Konstytucją przepisów prawa prasowego. Sędzia zgadza się z ogólnym kierunkiem rozstrzygnięcia, kwestionował jednak sposób sformułowania sentencji wyroku oraz określenia jego skutków.

- Orzeczenie Trybunału powinno uznać niezgodność z Konstytucją art. 46 ust. 1 w związku z art. 31 i art. 33 ust. 1 prawa prasowego, a nie jako odrębnych przedmiotów kontroli.
- Skutki wyroku powinny być określone podobnie jak w wyroku z 5 maja 2004 r., P 2/03, w którym Trybunał rozstrzygnął analogiczny problem. Na skutek wyroku powinna więc nastąpić depenalizacja czynów polegających na naruszeniu obowiązków wynikających z art. 31 i art. 33 ust. 1 prawa prasowego.

POSTANOWIENIA

1. Postanowienie z 15 lipca 2010 r., S 2/10, pełny skład [Celowość zrównania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn]

Zdanie odrębne **sędziego Marka Kotlinowskiego** dotyczy postanowienia sygnalizacyjnego, w którym Trybunał przedstawił Sejmowi uwagi wskazujące na celowość podjęcia kroków ustawodawczych zmierzających do stopniowego zrównania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn.

- Istniejąca regulacja wieku emerytalnego nie stanowi ani uchybienia, ani luki w prawie. Przeciwnie, jest realizacją określonej, przyjętej przez ustawodawcę koncepcji systemu emerytalnego.
- Obszarem, który powinien stanowić przedmiot sygnalizacji Trybunału, jest natomiast kwestia zapewnienia ochrony prawnej kobiecie, która mimo osiągnięcia wieku emerytalnego chce kontynuować zatrudnienie.

2. Postanowienie z 10 listopada 2010 r., K 32/09, pełny skład [Umorzenie postępowania w zakresie wniosku grupy posłów w sprawie traktatu z Lizbony]

Zdanie odrębne **sędziów Wojciecha Hermelińskiego, Marka Kotlinowskiego oraz Bohdana Zdziennickiego** dotyczy postanowienia o umorzeniu postępowania z powodu nieobecności wnioskodawcy na rozprawie w sprawie konstytucyjności traktatu z Lizbony.

- Nieprawidłowa jest przyjęta przez Trybunał wykładnia art. 60 ust. 2 uTK, w wyniku której utożsamiono pojęcia „obecności na rozprawie” oraz „niestawiennictwa na rozprawie”, uznając, że rodzą one jednakowe konsekwencje procesowe, tj. umorzenie postępowania.
- Postanowienie Trybunału jest sprzeczne z celem i kontekstem normatywnym art. 60 ust. 2 uTK.

3. Postanowienie z 24 listopada 2010 r., Pp 1/08, pełny skład [Kontrola konstytucyjności działalności partii politycznej „Samoobrona RP”]

Zdania odrębne **sędziego Zbigniewa Cieślaka oraz sędzi Teresy Liszcz** dotyczą postanowienia o umorzeniu postępowania, z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku, w sprawie kontroli zgodności z Konstytucją działalności partii politycznej Samoobrona RP.

Zdanie odrębne sędziego Zbigniewa Cieślaka:

- Trybunał nie powinien zawęzać konstytucyjnych wzorców kontroli działalności partii politycznych tylko do art. 13.
- Należało jednoznacznie ocenić naganną działalność partii Samoobrona RP, wydając rozstrzygnięcie merytoryczne.

- Zgodnie z wykładnią językową art. 44 ust. 1 ustawy o partiach politycznych, tylko orzeczenie przez Trybunał „sprzeczności” z Konstytucją działalności partii politycznej prowadziłoby do wykreślenia wpisu tej partii z ewidencji przez Sąd Okręgowy. Uznanie „sprzeczności z Konstytucją” różni się od formuły „niezgodności” tym, że powoduje delegalizację partii politycznej.

Zdanie odrębne sędzi Teresy Liszcz:

- Trybunał powinien badać zgodność działalności partii politycznej z postanowieniami Konstytucji w ogólności, a nie tylko z art. 13.
- Działanie partii politycznej Samoobrona RP – polegające na uzależnianiu kandydowania do parlamentu z list partii Samoobrona RP od podpisania weksla *in blanco* – ograniczało możliwość podjęcia przez posłów swobodnej decyzji co do ich przynależności do partii i jej klubu parlamentarnego, przez co naruszało zasadę dobrowolności członkostwa w partii (art. 11 ust. 1 Konstytucji) oraz zasadę mandatu wolnego (art. 104 ust. 1 Konstytucji).
- Stwierdzenie niezgodności badanej działalności partii Samoobrona RP z art. 11 ust. 1 i art. 104 ust. 1 Konstytucji nie może stanowić przesłanki wykreślenia tej partii z ewidencji partii, gdyż podstawę orzeczenia zakazu istnienia partii może stanowić tylko art. 13 Konstytucji.
- Trybunał powinien w związku z tą sprawą skierować do właściwych organów „sygnalizację” zwracającą uwagę na niedostosowanie przepisów ustawy o partiach politycznych do obowiązującej Konstytucji.

4. Postanowienie z 29 listopada 2010 r., P 45/09, 5 sędziów

[Nadpłata podatku]

Zdanie odrębne **sędziego Marka Kotlinowskiego** dotyczy postanowienia o umorzeniu postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia w sprawie kontroli zgodności z Konstytucją przepisów Ordynacji podatkowej. Zdaniem sędziego, Trybunał powinien rozpoznać sprawę merytorycznie.

- Zakwestionowana regulacja dotyczy pominięcia ustawodawczego, które podlega kontroli Trybunału.
- Rozstrzygnięcie powinno uwzględniać ocenę Trybunału wyrażoną w sprawie P 7/00 (wyrok z 6 marca 2002 r.).

Załącznik nr 9

Zestawienie wyroków z odroczeniem terminu utraty mocy

	Sygnatura i okres odroczenia	Termin utraty mocy na skutek upływu odroczenia w przypadku braku działań prawodawcy	Unormowania objęte odroczeniem	Data ogłoszenia sentencji wyroku w Dz. U.	Adres w Dz. U.
1	K 15/09 12 m-cy	2011.02.23 [! zmiany w prawie nastąpiły przed upływem terminu odroczenia w wyniku działań prawodawcy: Dz. U. z 2010 r. Nr 167, poz. 1130]	Upoważnienie dla Rady Ministrów do określenia w rozporządzeniu zasad podwyższania emerytur wojskowych: • art. 15 ust. 6 ustawy z 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.	2010.02.22	Dz. U. z 2010 r. Nr 27, poz. 141
2	P 16/09 12 m-cy	2011.03.04 [! zmiany w prawie nastąpiły przed upływem terminu odroczenia w wyniku działań prawodawcy: Dz. U. z 2010 r. Nr 127, poz. 860]	Zasady ustalania wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe: • § 2 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, przez to, że nie dotyczy zleceniobiorców wykonujących pracę w zakładzie pracy lub miejscu wyznaczonym przez pracodawcę w zakresie wartości świadczeń rzeczowych wynikających z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz ekwiwalentów za te świadczenia wypłacane zgodnie z przepisami wydanymi przez Radę Ministrów lub właściwego ministra, a także ekwiwalentów pieniężnych za pranie odzieży roboczej, używanie odzieży i obuwia własnego zamiast roboczego.	2010.03.03	Dz. U. z 2010 r. Nr 31, poz. 167
3	P 20/09 12 m-cy	2011.03.09	Wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę skazanych: • art. 123 § 2 zdanie pierwsze k.k.w. w zakresie, w jakim zawiera słowo „połowy”.	2010.03.08	Dz. U. z 2010 r. Nr 34, poz. 191
4	K 9/08 18 m-cy	2011.08.09	Zasady udzielania bonifikat od opłat za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności: • art. 4 ust. 8 i 9 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości w zakresie, w jakim wskazuje, że udzielenie bonifikaty jest obowiązkiem organu jednostki samorządu terytorialnego właściwego do wydania decyzji przekształceniowej.	2010.02.08	Dz. U. z 2010 r. Nr 21, poz. 109

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

5	K 1/09 12 m-cy	2011.10.28	Sankcja dożywotniego pozbawienia prawa do wykonywania zawodu: art. 55 ust. 2 ustawy z 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów przez to, że pomija zasady zatarcia wpisu o ukaraniu karą dyscyplinarną skreślenia z listy członków izby.	2010.10.27	Dz. U. z 2010 r. Nr 200, poz. 1326
6	K 35/09 12 m-cy	2011.10.30	Upoważnienie dla Marszałka Sejmu do nadania statutu Biuru Rzecznika Praw Obywatelskich: art. 20 ust. 2 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich w zakresie, w jakim upoważnia Marszałka Sejmu do nadania statutu Biuru Rzecznika Praw Obywatelskich.	2010.10.29	Dz. U. z 2010 r. Nr 202, poz. 1343
7	K 19/06 12 m-cy	2011.11.17	Zakres praw i obowiązków gmin związanych z zapewnieniem osobie eksmitowanej pomieszczenia tymczasowego: art. 1046 § 4 k.p.c. w całości oraz w zakresie, w jakim dotyczy wykonania obowiązku opróżnienia lokalu mieszkalnego orzeczonego wyrokiem sądowym z powodu znęcania się nad rodziną.	2010.11.16	Dz. U. z 2010 r. Nr 215, poz. 1418
8	K 58/07 15 m-cy	2012.02.04	KRUS – zasady finansowania składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników: art. 86 ust. 2 w zw. z art. 86 ust. 1 pkt 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zakresie, w jakim określa zobowiązanie budżetu państwa do finansowania składek na ubezpieczenie zdrowotne wszystkich wskazanych w nim rolników i ich domowników, podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy, prowadzących działalność rolniczą bez względu na wysokość osiąganych przez nich przychodów.	2010.11.03	Dz. U. z 2010 r. Nr 205, poz. 1363
9	K 13/07 15 m-cy	2012.02.20	Zakaz publikacji w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu: art. 755 § 2 k.p.c. przez to, że nie określa ram czasowych na zabezpieczenie polegające na zakazie publikacji w sprawach przeciwko środkom społecznego przekazu o ochronę dóbr osobistych.	2010.11.19	Dz. U. z 2010 r. Nr 217, poz. 1435

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

10	P 29/09 18 m-cy	2012.05.31	Sankcje za nieodprowadzanie składek na ubezpieczenie społeczne: • art. 218 § 1 k.k. oraz art. 24 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za przestępstwo i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. • art. 98 ust. 1 pkt 1 i art. 98 ust. 2 w związku z art. 98 ust. 1 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za wykroczenie i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 tej ustawy.	2010.11.30	Dz. U. z 2010 r. Nr 225, poz. 1474
11	K 41/07 18 m-cy	2012.06.14	Zasady publikacji odpowiedzi lub sprostowania oraz sankcja za odmowę publikacji: • art. 46 ust. 1 oraz art. 31 i art. 33 ust. 1 ustawy z 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe przez to, że nie zachowują wymaganej precyzji określenia znamion czynu zagrożonego karą.	2010.12.13	Dz. U. z 2010 r. Nr 235, poz. 1551

Załącznik nr 10

Zestawienie orzeczeń niezrealizowanych przez prawodawcę

Stan na koniec 2010 r.

I. Orzeczenia z 2010 r., które oczekują na dokonanie w związku z nimi zmian w prawie

Wyroki wymagające zmian w prawie

Kp 6/09	20.01.2010	Wymaga wykonania
K 9/08	26.01.2010	Wymaga wykonania
P 20/09	23.02.2010	Wymaga wykonania
P 29/08	26.05.2010	Wymaga wykonania
SK 38/09	02.06.2010	Wymaga wykonania
P 4/10	12.07.2010	Wymaga wykonania
P 44/09	10.09.2010	Wymaga wykonania
Kp 1/09	13.10.2010	Wymaga wykonania
K 1/09	18.10.2010	Wymaga wykonania
K 35/09	19.10.2010	Wymaga wykonania
K 58/07	26.10.2010	Wymaga wykonania
K 19/06	04.11.2010	Wymaga wykonania
K 13/07	09.11.2010	Wymaga wykonania
K 2/10	16.11.2010	Wymaga wykonania
P 29/09	18.11.2010	Wymaga wykonania
K 41/07	01.12.2010	Wymaga wykonania

Wyroki, w związku z którymi zmiany w prawie są zalecane

P 58/08	09.02.2010	Oczekuje zmian w prawie
K 1/08	23.02.2010	Oczekuje zmian w prawie
K 6/09	24.02.2010	Oczekuje zmian w prawie
SK 50/08	11.05.2010	Oczekuje zmian w prawie
P 31/09	05.07.2010	Oczekuje zmian w prawie
K 10/08	27.10.2010	Oczekuje zmian w prawie
P 28/08	22.11.2010	Oczekuje zmian w prawie

Wyroki, w związku z którymi zmiany w prawie są wskazane

U 5/07	10.03.2010	Oczekuje zmian w prawie
K 24/08	16.03.2010	Oczekuje zmian w prawie
P 28/09	29.06.2010	Oczekuje zmian w prawie
P 25/09	28.10.2010	Oczekuje zmian w prawie
P 34/08	29.10.2010	Oczekuje zmian w prawie
P 11/09	07.12.2010	Oczekuje zmian w prawie

Postanowienia sygnalizacyjne

S 1/10	01.06.2010	Oczekuje zmian w prawie
S 2/10	15.07.2010	Oczekuje zmian w prawie
S 3/10	02.08.2010	Oczekuje zmian w prawie
S 4/10	15.11.2010	Oczekuje zmian w prawie
S 5/10	30.11.2010	Oczekuje zmian w prawie

II. Orzeczenia z lat 1998-2009, w związku z którymi nie dokonano stosownych zmian w prawie

Zaległe wyroki wymagające wykonania

K 34/97	03.06.1998	Niewykonany
P 11/98	12.01.2000	Częściowo wykonany
K 43/01	18.12.2002	Częściowo wykonany
K 7/01	05.03.2003	Niewykonany
U 16/02	26.07.2004	Częściowo wykonany
K 9/04	15.03.2005	Wątpliwości
K 4/05	19.04.2005	Częściowo wykonany
K 42/02	20.04.2005	Częściowo wykonany
K 16/04	18.05.2005	Częściowo wykonany
SK 10/05	21.12.2005	Niewykonany
K 6/06	19.04.2006	Częściowo wykonany
K 33/05	17.05.2006	Częściowo wykonany
K 30/06	08.11.2006	Częściowo wykonany
U 5/06	16.01.2007	Częściowo wykonany
K 2/07	11.05.2007	Częściowo wykonany
SK 50/06	10.07.2007	Częściowo wykonany
U 8/05	06.11.2007	Częściowo wykonany
K 39/07	28.11.2007	Wątpliwości
K 4/07	26.03.2008	Częściowo wykonany
K 51/07	27.06.2008	Niewykonany
K 46/07	08.07.2008	Niewykonany
P 27/07	18.07.2008	Częściowo wykonany
P 41/07	22.07.2008	Częściowo wykonany
P 16/08	17.12.2008	Częściowo wykonany
K 45/07	15.01.2009	Niewykonany
K 54/07	23.06.2009	Wątpliwości
K 64/07	15.07.2009	Niewykonany
K 62/07	19.11.2009	Niewykonany
K 7/08	08.12.2009	Niewykonany
K 49/07	16.12.2009	Niewykonany

Zaległe wyroki, w związku z którymi dokonanie zmian w prawie jest zalecane lub wskazane

P 8/99	10.10.2000	Częściowo uwzględnione
K 3/01	03.07.2001	Nie odnotowano zmian w prawie
P 6/01	08.11.2001	Nie odnotowano zmian w prawie
SK 32/01	13.05.2002	Nie odnotowano zmian w prawie
K 20/01	27.05.2002	Nie odnotowano zmian w prawie
K 48/01	02.10.2002	Częściowo uwzględnione
K 30/02	26.02.2003	Nie odnotowano zmian w prawie
K 39/01	19.05.2003	Nie odnotowano zmian w prawie
P 24/02	17.06.2003	Nie odnotowano zmian w prawie
SK 22/02	26.11.2003	Nie odnotowano zmian w prawie

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

K 22/03	16.03.2004	Częściowo uwzględnione
K 32/03	30.03.2004	Częściowo uwzględnione
SK 8/03	14.07.2004	Nie odnotowano zmian w prawie
K 16/03	21.07.2004	Nie odnotowano zmian w prawie
K 38/03	08.11.2004	Nie odnotowano zmian w prawie
K 7/04	29.11.2004	Nie odnotowano zmian w prawie
P 10/04	26.01.2005	Nie odnotowano zmian w prawie
K 10/04	22.02.2005	Nie odnotowano zmian w prawie
P 6/04	17.05.2005	Częściowo uwzględnione
K 32/04	12.12.2005	Częściowo uwzględnione
K 45/05	21.12.2005	Nie odnotowano zmian w prawie
K 11/04	04.04.2006	Nie odnotowano zmian w prawie
Kp 2/04	12.04.2006	Nie odnotowano zmian w prawie
P 4/05	09.05.2006	Nie odnotowano zmian w prawie
K 53/05	14.06.2006	Nie odnotowano zmian w prawie
K 51/05	05.09.2006	Częściowo uwzględnione
P 23/05	15.11.2006	Częściowo uwzględnione
P 10/07	23.10.2007	Częściowo uwzględnione
SK 43/06	29.11.2007	Nie odnotowano zmian w prawie
K 26/05	04.12.2007	Nie odnotowano zmian w prawie
K 40/07	16.04.2008	Nie odnotowano zmian w prawie
SK 11/07	29.04.2008	Nie odnotowano zmian w prawie
P 15/08	10.07.2008	Nie odnotowano zmian w prawie
K 44/07	30.09.2008	Nie odnotowano zmian w prawie
U 4/08	27.10.2008	Nie odnotowano zmian w prawie
K 66/07	24.11.2008	Częściowo uwzględnione
K 5/08	25.11.2008	Nie odnotowano zmian w prawie
K 37/07	02.12.2008	Częściowo uwzględnione
K 33/07	11.12.2008	Częściowo uwzględnione
K 53/07	24.03.2009	Częściowo uwzględnione
SK 19/08	31.03.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
P 53/08	07.04.2009	Częściowo uwzględnione
P 11/08	16.04.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
K 13/08	07.07.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
K 31/08	09.07.2009	Częściowo uwzględnione
K 7/09	21.07.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
P 33/07	15.09.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
P 46/07	22.09.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
K 26/08	15.10.2009	Częściowo uwzględnione
SK 6/09	20.10.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
Kp 3/09	28.10.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
P 34/08	29.10.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
SK 64/08	17.11.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
P 61/08	23.11.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
U 10/07	02.12.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
K 55/07	14.12.2009	Nie odnotowano zmian w prawie

Zaległe postanowienia sygnalizacyjne

S 2/03	27.05.2003	Nie odnotowano zmian w prawie
S 1/05	29.06.2005	Częściowo wykonany
S 1/06	18.01.2006	Nie odnotowano zmian w prawie
S 2/06	25.01.2006	Częściowo uwzględnione
S 1/07	31.01.2007	Nie odnotowano zmian w prawie
S 2/08	04.03.2008	Nie odnotowano zmian w prawie
S 4/08	28.10.2008	Nie odnotowano zmian w prawie
S 1/09	22.04.2009	Częściowo uwzględnione
S 2/09	05.05.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
S 3/09	12.05.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
S 6/09	05.11.2009	Nie odnotowano zmian w prawie
S 7/09	09.11.2009	Nie odnotowano zmian w prawie

III. Pozostawione bez stosownej reakcji prawodawczej orzeczenia, w związku z którymi Senat, RCL lub adresat sygnalizacji stwierdził brak konieczności lub możliwości dokonania zmian w prawie

Wyroki

K 33/98	26.04.1999	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
K 22/99	21.12.1999	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
K 18/99	04.01.2000	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
K 1/99	13.03.2000	RCL: pismo z 8 grudnia 2009 r. RCL 24-157/09.
SK 22/99	08.05.2000	RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, wydanych w latach 2000–2009 stwierdzających zgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją, w których zalecane jest podjęcie prac legislacyjnych.
SK 12/99	10.07.2000	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
SK 7/00	24.10.2000	RCL: pismo z 8 grudnia 2009 r. RCL 24-157/09.
K 45/01	25.06.2002	RCL: pismo z 8 grudnia 2009 r. RCL 24-157/09.
SK 40/01	12.11.2002	RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, wydanych w latach 2000–2009 stwierdzających zgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją, w których zalecane jest podjęcie prac legislacyjnych.

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

SK 37/01	28.01.2003	RCL: pismo z 8 grudnia 2009 r. RCL 24-157/09.
SK 12/03	09.06.2003	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
K 25/01	02.07.2003	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
P 6/03	18.11.2003	RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, wydanych w latach 2000–2009 stwierdzających zgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją, w których zalecane jest podjęcie prac legislacyjnych;
P 2/03	05.05.2004	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
Kp 1/04	10.11.2004	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
SK 7/03	04.04.2005	RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, wydanych w latach 1997–2009, stwierdzających niezgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją RP.
Kp 3/05	07.12.2005	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
P 8/05	13.03.2006	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i> RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału, wydanych w latach 2004-2008, stwierdzających niezgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją.
K 13/05	21.03.2006	RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału, wydanych w latach 2004-2008 stwierdzających niezgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją.
SK 30/04	10.04.2006	RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału, wydanych w latach 2004 – 2008 stwierdzających niezgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją.
P 18/05	08.05.2006	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i>
K 1/06	26.09.2006	<i>Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.</i> RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału, wydanych w latach 2004 – 2008, stwierdzających niezgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją.

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

SK 49/05	24.04.2007	RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału, wydanych w latach 2004 – 2008, stwierdzających niezgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją.
SK 16/05	14.11.2007	Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r. RCL: Zestawienie orzeczeń Trybunału, wydanych w latach 2004 – 2008, stwierdzających niezgodność przepisów powszechnie obowiązującego prawa z Konstytucją.
SK 18/05	27.11.2007	Wniosek Komisji Ustawodawczej Senatu dotyczący wyroku SK 18/05 na prośbę Rządu został odrzucony przez Senat w trzecim czytaniu. Rząd argumentował, iż wyrok nie wymaga wykonania (Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.).
P 43/07	10.12.2007	Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.
SK 16/07	23.04.2008	Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.
K 61/07	09.12.2008	Senat Rzeczypospolitej Polskiej. Materiały. Wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez Komisję Ustawodawczą Senatu RP VII kadencji, Warszawa, dnia 1 grudnia 2009 r.

Postanowienia sygnalizacyjne

S 4/09	16.06.2009	Pismo Prezesa RM z 4 listopada 2009 r. do Prezesa TK
S 5/09	07.08.2009	Pismo MS z 5 listopada 2010 r., DL-P-II-418-51/09

Powyższe zestawienie obejmuje orzeczenia, co do których co najmniej jeden organ (Senat, RCL lub adresat sygnalizacji) w sposób oficjalny stwierdził brak konieczności lub możliwości podjęcia działań. W zestawieniu nie znalazły się te orzeczenia, w związku z którymi odnotowano działania prawodawcze zmierzające do uwzględnienia orzeczenia pomimo stanowiska o braku konieczności lub możliwości podjęcia działań.

Stwierdzenie przez jeden z organów wykonujących orzeczenia Trybunału braku konieczności lub możliwości dokonania zmian w prawie nie ma charakteru ostatecznego ani wiążącego jakiegokolwiek inny organ. W szczególności stanowisko takie nie zamyka innemu organowi drogi do podjęcia działań, jeżeli uzna to za celowe.

Jak pokazuje praktyka, organy wykonujące orzeczenia Trybunału w niektórych przypadkach modyfikują wyrażone uprzednio stanowisko o braku konieczności podejmowania działań. Zdarzają się także przypadki uwzględniania orzeczeń przez ustawy niemające bezpośrednio na celu dostosowania systemu prawa do orzeczeń Trybunału.

Załącznik nr 11
Wykaz powołanych orzeczeń

K

Rodzaj orzeczenia	Sygn. akt	Data wydania orzeczenia	Nr OTK ZU	Pozycja w Informacji (strony)
Wyrok	K 34/97	3.06.1998	4/1998 poz. 49	43, 137
Wyrok	K 35/99	5.12.2000	8/2000 poz. 295	41
Wyrok	K 9/05	20.02.2006	2A/2006 poz. 17	41
Wyrok	K 47/04	27.11.2006	10A/2006 poz. 153	41
Wyrok	K 2/07	11.05.2007	5A/2007 poz. 48	31, 45, 137
Wyrok	K 38/07	3.07.2008	6A/2008 poz. 102	44
Wyrok	K 19/07	18.12.2008	10A/2008 poz. 182	44
Wyrok	K 28/08	31.03.2009	3A/2009 poz. 28	41, 44
Wyrok	K 6/08	21.04.2009	4A/2009 poz. 52	42, 44
Wyrok	K 27/07	28.04.2009	4A/2009 poz. 54	44
Wyrok	K 21/08	14.05.2009	5A/2009 poz. 67	42
Wyrok	K 54/07	23.06.2009	6A/2009 poz. 86	42, 44, 137
Wyrok	K 7/09	21.07.2009	7A/2009 poz. 113	41, 138
Wyrok	K 62/07	19.11.2009	10A/2009 poz. 149	44, 137
Wyrok	K 4/08	1.12.2009	11A/2009 poz. 162	41
Wyrok	K 49/07	16.12.2009	11A/2009 poz. 169	42, 137
Wyrok	K 9/08	26.01.2010	1A/2010 poz. 4	20, 22, 34, 72, 73, 82, 86, 133, 136
Wyrok	K 15/09	11.02.2010	2A/2010 poz. 11	10, 14, 19, 34, 42, 73, 78, 88, 133
Wyrok	K 1/08	23.02.2010	2A/2010 poz. 14	9, 11, 15, 38, 72, 73, 77, 89, 119, 136
Wyrok	K 6/09	24.02.2010	2A/2010 poz. 15	11, 18, 24, 26, 30, 31, 38, 72, 73, 78, 96, 119, 121, 136
Wyrok	K 17/09	16.03.2010	3A/2010 poz. 21	16, 27, 72, 83, 91, 119
Wyrok	K 24/08	16.03.2010	3A/2010 poz. 22	24, 38, 72, 73, 82, 92, 119, 123, 136
Wyrok	K 8/08	18.03.2010	3A/2010 poz. 23	21, 72, 73, 78, 81, 92
Postanowienie	K 21/09	15.07.2010	6A/2010 poz. 64	12, 117
Wyrok	K 63/07	15.07.2010	6A/2010 poz. 60	9, 10, 27, 64, 72, 79, 98, 125
Wyrok	K 17/08	20.07.2010	6A/2010 poz. 61	19, 73, 81, 99

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Wyrok	K 1/09	18.10.2010	8A/2010 poz. 76	15, 22, 35, 72, 73, 76, 77, 78, 80, 81, 102, 119, 134, 136
Wyrok	K 35/09	19.10.2010	8A/2010 poz. 77	19, 20, 35, 73, 77, 103, 119, 134, 136
Wyrok	K 58/07	26.10.2010	8A/2010 poz. 80	28, 36, 72, 73, 82, 105, 134, 136
Wyrok	K 10/08	27.10.2010	8A/2010 poz. 81	11, 15, 25, 72, 74, 80, 105, 127, 136
Wyrok	K 19/06	4.11.2010	9A/2010 poz. 96	20, 21, 22, 36, 46, 72, 73, 75, 107, 120, 129, 134, 136
Wyrok	K 13/07	9.11.2010	9A/2010 poz. 98	36, 72, 73, 75, 108, 134, 136
Wyrok	K 2/10	16.11.2010	9A/2010 poz. 102	9, 11, 14, 38, 72, 78, 109, 136
Postanowienie	K 6/10	17.11.2010	9A/2010 poz. 113	12, 117
Wyrok	K 5/10	23.11.2010	9A/2010 poz. 106	11, 52, 72, 73, 82, 111, 120
Wyrok	K 32/09	24.11.2010	9A/2010 poz. 108	10, 28, 29, 72, 73, 75, 112, 118, 120, 130, 131
Wyrok	K 27/09	25.11.2010	9A/2010 poz. 109	27, 72, 83, 113, 120
Wyrok	K 41/07	1.12.2010	10A/2010 poz. 127	15, 36, 51, 72, 77, 114, 120, 130, 135, 136
Wyrok	K 20/08	14.12.2010	10A/2010 poz. 129	10, 11, 72, 79
-	K 19/08	Sprawa w toku	-	45

Kp

Rodzaj orzeczenia	Sygn. akt	Data wydania orzeczenia	Nr OTK ZU	Pozycja w Informacji (strony)
Wyrok	Kp 6/09	20.01.2010	1A/2010 poz. 3	14, 17, 18, 24, 37, 72, 83, 86
Wyrok	Kp 9/09	14.07.2010	6A/2010 poz. 59	14, 17, 18, 67, 72, 83, 98
Postanowienie	Kp 2/10	13.10.2010	8A/2010 poz. 91	12
Postanowienie	Kp 1/10	18.10.2010	8A/2010 poz. 93	12
Wyrok	Kp 1/09	13.10.2010	8A/2010 poz. 74	14, 29, 37, 72, 82, 101

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

P

Rodzaj orzeczenia	Sygn. akt	Data wydania orzeczenia	Nr OTK ZU	Pozycja w Informacji (strony)
Wyrok	P 6/01	8.11.2001	8/2001 poz. 248	45, 137
Wyrok	P 4/06	3.06.2008	5A/2008 poz. 76	41, 44
Wyrok	P 37/07	16.06.2008	5A/2008 poz. 80	41
Wyrok	P 16/08	17.12.2008	10A/2008 poz. 181	44, 137
Wyrok	P 80/08	10.03.2009	3A/2009 poz. 26	41
Wyrok	P 11/08	16.04.2009	4A/2009 poz. 49	49, 138
Wyrok	P 22/07	28.04.2009	4A/2009 poz. 55	41
Wyrok	P 66/07	12.05.2009	5A/2009 poz. 65	42
Wyrok	P 46/08	21.09.2009	8A/2009 poz. 124	41
Wyrok	P 88/08	10.11.2009	10A/2009 poz. 146	41
Wyrok	P 61/08	23.11.2009	10A/2009 poz. 150	45, 138
Wyrok	P 58/08	9.02.2010	2A/2010 poz. 9	11, 24, 38, 72, 81, 87, 136
Wyrok	P 16/09	16.02.2010	2A/2010 poz. 12	34, 50, 51, 73, 84, 88, 118, 133
Wyrok	P 20/09	23.02.2010	2A/2010 poz. 13	35, 52, 72, 73, 76, 88, 133, 136
Postanowienie	P 107/08	1.03.2010	3A/2010 poz. 27	9, 47, 116
Wyrok	P 1/08	8.04.2010	4A/2010 poz. 33	20, 23, 73, 80, 93
Postanowienie	P 40/09	19.04.2010	4A/2010 poz. 40	11, 116
Wyrok	P 29/08	26.05.2010	4A/2010 poz. 35	16, 37, 52, 72, 73, 79, 94, 136
Postanowienie	P 109/08	31.05.2010	4A/2010 poz. 45	52, 117
Postanowienie	P 38/09	1.06.2010	5A/2010 poz. 53	52, 64, 117
Wyrok	P 62/08	8.06.2010	5A/2010 poz. 47	9, 72, 84, 96
Wyrok	P 28/09	29.06.2010	5A/2010 poz. 52	25, 39, 73, 77, 97, 136
Wyrok	P 31/09	5.07.2010	6A/2010 poz. 57	38, 72, 79, 97, 119, 124, 136
Wyrok	P 4/10	12.07.2010	6A/2010 poz. 58	23, 37, 72, 73, 76, 98, 119, 136
Wyrok	P 44/09	10.09.2010	7A/2010 poz. 68	38, 73, 84, 100, 119, 136
Postanowienie	P 21/10	21.09.2010	7A/2010 poz. 71	12, 117
Postanowienie	P 12/08	4.10.2010	8A/2010 poz. 86	10, 117
Postanowienie	P 79/08	5.10.2010	8A/2010 poz. 88	10, 64, 117
Postanowienie	P 19/09	13.10.2010	8A/2010 poz. 92	9, 13, 117
Wyrok	P 10/10	19.10.2010	8A/2010 poz. 78	25, 72, 73, 82, 103, 118

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

Wyrok	P 37/09	20.10.2010	8A/2010 poz. 79	25, 31, 72, 73, 79, 104, 127
Wyrok	P 25/09	28.10.2010	8A/2010 poz. 82	39, 72, 73, 79, 106, 136
Wyrok	P 34/08	29.10.2010	8A/2010 poz. 84	20, 22, 39, 72, 73, 80, 106, 129, 136, 138
Wyrok	P 29/09	18.11.2010	9A/2010 poz. 104	36, 72, 74, 76, 79, 110, 135, 136
Wyrok	P 23/10	23.11.2010	9A/2010 poz. 107	19, 73, 82, 84, 111, 120
Postanowienie	P 45/09	29.11.2010	9A/2010 poz. 125	9, 118, 132
Wyrok	P 11/09	7.12.2010	10A/2010 poz. 128	26, 39, 72, 74, 76, 114, 136

Pp

Rodzaj orzeczenia	Sygn. akt	Data wydania orzeczenia	Nr OTK ZU	Pozycja w Informacji (strony)
Postanowienie	Pp 1/08	24.11.2010	9A/2010 poz. 115	11, 25, 63, 117, 131
-	Pp 1/10	Sprawa w toku	-	60

S

Rodzaj orzeczenia	Sygn. akt	Data wydania orzeczenia	Nr OTK ZU	Pozycja w Informacji (strony)
Postanowienie	S 1/07	31.01.2007	1A/2007 poz. 8	46, 139
Postanowienie	S 2/08	4.03.2008	2A/2008 poz. 33	36, 46, 130, 139
Postanowienie	S 1/09	22.04.2009	4A/2009 poz. 62	42, 139
Postanowienie	S 4/09	16.06.2009	6A/2009 poz. 96	42, 46, 141
Postanowienie	S 5/09	7.08.2009	7A/2009 poz. 121	42, 46, 141
Postanowienie	S 1/10	1.06.2010	5A/2010 poz. 54	11, 39, 48, 64, 136
Postanowienie	S 2/10	15.07.2010	6A/2010 poz. 65	11, 39, 64, 131, 136
Postanowienie	S 3/10	2.08.2010	6B/2010 poz. 407	11, 40, 48, 64, 136
Postanowienie	S 4/10	15.11.2010	9A/2010 poz. 11	11, 40, 64, 136
Postanowienie	S 5/10	30.11.2010	9A/2010 poz. 126	11, 40, 64, 136

Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa TK w 2010 roku

SK

Rodzaj orzeczenia	Sygn. akt	Data wydania orzeczenia	Nr OTK ZU	Pozycja w Informacji (strony)
Wyrok	SK 32/01	13.05.2002	3A/2002 poz. 31	41, 137
Wyrok	SK 40/04	24.01.2006	1A/2006 poz. 5	41, 44
Wyrok	SK 43/04	27.07.2006	7A/2006 poz. 89	41
Wyrok	SK 49/05	24.04.2007	4A/2007 poz. 39	43, 44, 49, 141
Wyrok	SK 11/07	29.04.2008	3A/2008 poz. 47	45, 138
Wyrok	SK 5/09	16.06.2009	6A/2009 poz. 84	42, 49
Wyrok	SK 34/08	8.12.2009	11A/2009 poz. 165	48
Wyrok	SK 2/09	12.01.2010	1A/2010 poz. 1	26, 48, 72, 73, 75, 85, 118
Wyrok	SK 10/09	9.02.2010	2A/2010 poz. 10	26, 72, 73, 75, 87
Wyrok	SK 50/08	11.05.2010	4A/2010 poz. 34	21, 38, 72, 73, 76, 94, 119, 136
Wyrok	SK 38/09	2.06.2010	5A/2010 poz. 46	26, 37, 48, 72, 73, 75, 95, 136
Postanowienie	SK 32/09	9.06.2010	5A/2010 poz. 55	11, 117
Wyrok	SK 52/08	9.06.2010	5A/2010 poz. 50	15, 23, 72, 76, 96
Wyrok	SK 21/08	21.07.2010	6A/2010 poz. 62	21, 22, 72, 73, 78, 99, 119
Wyrok	SK 26/08	5.10.2010	8A/2010 poz. 73	29, 72, 73, 76, 100, 119
Postanowienie	SK 49/05	7.10.2010	8A/2010 poz. 89	43
Wyrok	SK 23/07	17.11.2010	9A/2010 poz. 103	11, 72, 73, 84, 110, 120
Postanowienie	SK 11/10	2.12.2010	10A/2010 poz. 131	11, 48, 118

Tw

Rodzaj orzeczenia	Sygn. akt	Data wydania orzeczenia	Nr OTK ZU	Pozycja w Informacji (strony)
Postanowienie	Tw 13/10	12.07.2010	4B/2010 poz. 245	13

U

Rodzaj orzeczenia	Sygn. akt	Data wydania orzeczenia	Nr OTK ZU	Pozycja w Informacji (strony)
Wyrok	U 10/07	2.12.2009	11A/2009 poz. 163	46, 138
Wyrok	U 5/07	10.03.2010	3A/2010 poz. 20	38, 64, 72, 73, 74, 84, 91, 119, 136
Wyrok	U 4/09	31.05.2010	4A/2010 poz. 36	38, 73, 74, 84, 95, 119

.....
Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu
.....